

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Libellvs Svpplex Animarum è Purgatorio Ad Sodales Marianos Sermonibus Sacris Explicatvs

Sandaeus, Maximilianus

Coloniae Agrippinae, 1643

Disceptio. An Purgatorium sit locus Iustitiæ potius, quàm Clementiæ, vel
Misericordiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54988](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-54988)

MAXIMILIANI

SANDAEI

COMMENTATIONES

DE

PURGATORIO.

DISCEPTATIO.

AN PURGATORIUM SIT

locus Iustitiæ potius, quàm Cle-
mentia, vel Misericordiæ.

SERMO I.

Purgatorij certitudo, & delineatio.

Concilium Tridentinum sessione xxv.

Vm Catholica Ecclesia Spiritu

Sancto edocta ex Sacris litteris,

& antiqua Patrum traditione

in Sacris Concilijs, & nouissime

in hac Oecumenicâ Synodo docuerit, Pur-

gatorium esse; animas ibi decensas fir-

delium suffragijs, potissimum vero accep-

A

tabilis

2 P U R G A T O R I I

tabili Altaris sacrificio innari: precipit S.
Synodus Episcopis, vt sanam de Purgatorio
doctrinam, & à S. Patribus, & à Sacris
Concilijs traditam, à Christi fidelibus cre-
di, teneri, doceri, & vbique predicari
diligenter studeant.

*Purgatorij
delineatio.*

EST locus aliquis in hoc vniuerso,
à mortalium oculis subductus, in
quo, tanquam in cæco carcere, & nul-
lis amoeni luminis facibus illustrato
specu, delitescunt fidelium demor-
tuorum animæ illæ, quæ vel in hac
vitâ à lethalibus expiatæ noxijs, sed
subobscuris quotidianarum imperfe-
ctionum maculis nondum planè elu-
tis; vel culparum, quæ grauium, quæ
leuium omni fædâ labe erasâ, at sa-
tisfactionis debitæ nino nondum
planè exornatæ, hinc discesserunt: id-
coque ad plenam semel dealbatæ cy-
cladis, olim in Sacramenti latice emun-
dationem, in hac, veluti Iustitiæ di-
uinæ fullonicâ perpurgantur. Siue hoc
fiat vindicatrice crepitantium flam-
marum acrimoniâ, siue sulphureo
yndarum putentium cruciatu, siue in-
toleran-

DELINEATIO. 3

tolerando mortalibus acerrimi frigoris rigore, siue flagellorū vi diuinā incussorum diuerberatione, siue alijs quibuscumque, nobis non omninò cognitis, sed in Diuinis oraculis, per ignem, tenebras, vermes, vincula, stridorem dentium, frigus, ac similia apud mortales vsitata suppliciorum instrumenta, fatis indicatis.

ESSE autem istiusmodi animarum receptaculum, non est ex nouitio alicuius malè sani cerebri commento, recens dogma, vt comminisciebantur hæretici VValdenses, apud Guidonem Carmelitam. Non est figmentum Romanensium Christianorum, vt iastabant Albigenses, de quibus Sanctus Antoninus. Non est error Occidentaliū, vt Orientalium quidam Greculi spargebant: quod constat ex Concilio Florentino. Non est Papistarum terri culamentum, vti sentiunt cum suo Patriarcha Lutherani. Non sunt fabulæ suauiter delirantium, vt cum pessimo doctore, haud melior discipulus calumniatur Beza, ac Bucerus. Non est exitiale Satanae commentum,

Hæreticorum dictoria in Purgatorium. Guido Carm. V. VValdens. Gualt. in Tab. Chro. S. Antoni. 4. p. Sum. tit. II. ca. 7. Conc. Flor. Bellar. de Purg. lib. I. ca. 2. & 6.

A 2 quod

quod Christi Crucem euacuet: quod contumeliam non ferendam Misericordiae diuinæ irroget: denique, quod fidem nostram labefaciat, & euertat, uti, tanquam è tripode pronunciat, Purgatorij hostis iuratus Ioannes Caluinus.

*Dogma fidei
dei Purgatorij esse.*

Sed est dogma fidei Christianæ, erutum ex Scripturæ diuinæ effatis, (ancitum Apostolicarum litterarum decretis, acceptum traditione per manus maiorum, cuius est immemorabile exordium: stabilitum decisione Conciliorum œcumenicorum, quæ regente Diuino Spiritu cum Capite suo errare non possunt: confirmatum Constitutionibus Ecclesiasticis: declaratum grauissimorum Patrum, non minus Græcorum, quam Latinorum) fide dignis, luculentissimisque assertionibus: roboratum subtilissimis Scholasticorum disputationibus: fundatum in ipsis naturæ legibus: denique à mille sexcentis annis in Ecclesiâ orthodoxâ ab Euangelij Præconibus, in templis populariter ad vulgi persuasionem, ac motum, in gymnasijs
sub-

DELINEATIO. Serm. I.

5

subtiliter ad fidei declarationem, & intellectus, in obsequium fidei captiuati, illustrationem, explicatum. At nostris infelicissimis temporibus, ab hominibus quibusdam tam ellebori, quam ignis purgatione indigis, ad morum dissolutionem inducendam, & Ecclesiasticam omnem disciplinam eneruandam in dubium vocatum.

Qui in primis pernegant antiquam eius originem. Nam errorum magistros sequuti in Gallia Marrommistæ adscribunt illam Sarbonicis ac Monachis. Lambertus Danæus Odiloni Abbati Cluniacensi, qui sub Dagoberto Rege vixit. *Hic Abbas, inquit, primus docuit, quasdam esse pœnas Purgatorij.* Lucas Losius Germanus commentario in libros Alcuini de Trinitate auctor peierat, quod persuasio de Purgatorio principium sumpserit ex apparitionibus spirituum, qui tempore Gregorij Magni se videndos exhibuere. Alius quidam tenebrius recentissimæ memoriæ, qui nomen suum quattuor litteris occultit, M. D. L. M. in littera, quam vocat My-

*Origo Purgatorij mō-
daci ter re-
cens apud
Nouatores.
Mammo-
rista. In.
struct. p. 6.
In Enchiri-
Fran Fen-
arden. in
Theoma-
chia Calui.
lib. 11. c. 2.
Libellus de
ultima
cōspiratio-
ne in Comi-
tem Mau-
ritiū Leida
impressus
anno 1602*

A 3

sticam

sticam diuinam iustitiam, quæ in Purgatorio exercetur, deridens, carcerem illum subterraneum animarum appellat Odilonis Aethnam, cuius os vnum pateat in Hibernia, aliud in Sicilia, tertium Puteolis: Balneum incensum Gregorij: Chimæram Alcuini: locum Bedæ incognitum.

PURGATORII **ERRATIS** falsitatis patroni, **VARIE** temporis nostri Luciani, & erroneum **NOMINATUR** mancipia. Purgatorium, quod (vt ymbratile vocis certamen declinamus) appellare possumus, **LACUM**, in quo non est aqua, ex Zachariæ Prophetæ Vaticinio: vel nouissimi quadrantis exsoluendi carcerem, ex Verbi diuini enunciato apud Matthæum, & Lucam: vel expectantium hospitium, vt loquitur vir sapientia coelesti excellentissimus Gregorius Nazianzenus: vel Sacramentum eluens, vt habet antiquissimus scriptor Origenes: vel Fluium igneum, vt exprimit Emissenus: vel igneum animarum Baptismum, vt illud describit Gregorius Theologus: vel **SUMMA**

Zach. 9. 31.
Matth. 5.
Luc. 12.
Naz. orat. ad Cesari.
Orig. hom. 14. in Luc.
Emiss. bo. 3 de Epiph.
Naz. orat. in SS. lu.
Summa

si magis placet, Fornacem emendato-
riam: auri bonorum fidelium impu-
ri Conflatorium: sperantium, in al-
tera vita, ad quem adhæreant, scō-
pulum: spirituum excruciatorias
Thermas: animarum Balneum pur-
gans: Gehennæ viciniam; P V R-
GATORIUM dico, non est inuen-
tio humana, sed constitutio diuina,
cuius fides ad salutem est necessa-
ria.

Q V O D cum anno superiori satis
superque à nobis ex hoc eodem lo-
sit demonstratum, aliò sermonem
conuertemus hoc tempore, disputa-
bimusque, quod inquisitione nostrâ,
& attentione vestrâ dignum in pri-
mis videtur, *An Purgatorium Iustitia
potius, quàm Clementia seu Misericordia,
sit appellandum tribunal?* Quæ quæstio,
quamuis disceptationi scholasticæ vi-
deri possit accommodatior, quàm
parœnesi, ideoque in scholarum sub-
sellijs ad concertationem agitanda
potius, quàm in exedrâ sacrâ ad ex-
hortationem explicanda; tamen ita
illius difficultatem subtilitatemque

*Argumē-
tum discep-
tationis sa-
cræ.*

NOTA.

totius rei, facilitate proponendi, & dicendi simplicitate temperabo, ut spes sit, non minus quaestionem intellectui, quam paranesim voluntati; aut potius parenaticam quaestionem utriusque, ideoque institutioni Christianae fore peraccommodatam.

NOTE.

AVCTORES nomino, qui ex professo Purgatorij fidem stabilierunt. Robertus Bellarminus, & Gregorius de Valentia in *Controuersijs fidei*. Franciscus Suarez *Tom. 4. in 3. part. Disputat. 45. 46. 47. de Purgatorio*. Henricus Henriquez *lib. eod. tit.* Aegidius Coninck *de Sacr. disputat. 12. de Purgator.* Ioannes Præpositus *Tit. de Poenit. quest. 13. quæ est de Purgatorio*. Adamus Tannerus *3. part. disputat. 6. quest. 8.* Præter hos legentur utiliter Dionysius Carthusianus *de quattuor nouissimis*. Libellus, *MARIA Pætrona fidelium animarum*, Rodericus
 Quæ-

DELINEATIO. Serm. I. 9

Quæstionum Regular. *tomo 2. q. 71.*
Liber, cuius titulus, *Rogus damnato-*
rum. Roas de Purgatorio. Ioan. Euse-
bius Nieremberg *tractatu de Purga-*
torio. Pinellus *lib. de altera vita.* A-
lexius de Salo *in Triumpho.* Step ha-
nus Binet *de statu animar. Purgat. Ad-*
uocatus Animarum Bonnyers. Li-
bellus *inscriptus, Modus se citò ditari-*
di. Iudoci Andries, *Purgatorium Ca-*
tholicè assertum, cum incitamentis, ac
methodis suffragandi. Antonius Dau-
roultius *in Cathechismo histor. cap. 5.*
Bellarminus Opulc. *de Gemitu Co-*
lumba, Leonardus Lessius *lib. 13. de*
Perfectionibus DEI, qui est de In-
stiria & Ira DEI cap. 17. Ia-
cobus Salianus *lib. 7.*
de Timore Dei,
cap. 11.

(::)

A 5

SER.

SERMO II.

Purgatorium videri Iustitiæ
tribunal.

IUSTVS es Domine, & omnia iudicia
tua iusta sunt. Tob. III. 2.

Quattuor
loca subter-
rana
ad recipiē-
das demor-
tuorum
animas.

VT expeditior sit de quaestione
grauissimâ, ac utilissimâ diju-
dicatio, præmitto, quod apud Catho-
licos inconfesso est: Quattuor esse in-
telluris intimo recessu, animarum
hinc emigrantium receptacula: v-
num pro æternùm damnatis: alterum
pro temporariè expurgandis: aliud
pro infantibus sine vndâ salutari de-
cedentibus: vltimum pro iustis, qui
ante Christi Passionem debitum mor-
talitatis exsoluebant, olim multi-
tudine incolentium frequens, ac
populosum, desertum modò. Pri-
mum appellatur *Infernus*, secundum
Purgatorium: tertium, *Limbus puero-
rum*, quartum, *Limbus Patrum*. Præ-
ter hæc est *Beatorum sedes*, quam
Cœ-

IUSTITIAE TRIBUNAL. 11

Coelorum nomine designamus. In omnibus his Iustitiae Misericordiaeque consociationem quandam reperiri certum est, ita tamen, ut quae, in quibusdam imperij prerogatiua excellat, haud sit difficile discernere.

IN COELIS Misericordiae solium Iustitiae throno iunctum esse nemo dubitat, ita tamen, ut multis gradibus Misericordiae sella emineat. Nam si Angelos contemplare, opus fuit Misericordiae, illos creatos esse in gratia: Misericordiae officium, propria voluntate, diuino favore nixa ac firmata, perseuerasse in gratia: Misericordiae fetus, confirmatos esse in gratia. Iustitiae quaedam pars, sed non absque Misericordiae nutu vnicâ actione mercedem obtinuisse nunquam interituræ gloriae. Si hominum in coelis agentium habeatur ratio, agnoscunt illi Misericordiam in dilectione electioneque aeterna: depraedificant eandem in praedestinatione gratuitâ: suspiciunt in vocatione: *Quia non est volentis, neque currentis, sed*

In coelis Misericordiae.

*sed misericordis DEI. Romanor. IX. 16. Vocauit nos uocatione sancta, non secundum opera nostra, sed secundum propositum suum, & gratiam. 2. Timoth. 13. Venerantur Misericordiam in Iustificatione. Sunt enim iustificati per gratiam ipsius. ad Roman. 3. 24. Iustitiam exosculantur, sed Misericordiae nexam in glorificatione: Est enim vita aeterna laborum merces copiosa, Matthaei v. 12. certaminis brauium, pugnantium corona Iustitiae. II. ad Timoth. IV. 7. At ô! quam misericors est Iustitia, ut momentaneae tribulationi *aeternum gloria pondus* retribuatur II. Corinth. IV. 17. Ut detur mensura bona, conferta, coagitata, supereffluens? Lucae VI. 38. Profectò, tam misericors est haec Iustitia, ut mutatâ penè natura, non in sororis tantum suae ius, sed & appellationem concessisse videatur. Si quidem, quae Iustitia, eadem est gratia. Ita Paulus indicat ad Romanos VI. 23. *Stipendium peccati mors. en Iustitiam: Gratia.**

*In caelo
Iustitia.*

*In caelo
eminet Iustitia.*

ia autem DEI vita aeterna. Cùm
 posset Paulus dicere, & rectè di-
 cere, inquit in hac materia versa-
 tissimus Augustinus, libro de gra-
 tia & libero arbitrio cap. 9. *Sitp en-
 ñum autem Iustitia est vita aeterna,* maluit
 tamen dicere, Gratia autem DEI vita
 aeterna; vt intelligeremus, non pro-
 meritis nostris, nimirum, nostræ natu-
 ræ solius, DEVM nos ad aeternam vi-
 tam, sed pro sua miseratione perdu-
 cere: quia eius miseratione opera fa-
 cimus, quibus corona reddetur. Verè
 enim *coronat nos Dominus in misericordia,*
 & *miserationibus.* psal. cii. 4. id est,
 propter opera facta ex eius miseri-
 cordia. *Domine in celo Misericordia tua!*
 Psalmo xxxv. 6. *Magna est super calos:*
Misericordia tua! psalmo cvii. 5. *Exal-*
tata est super calos Misericordia tua! Est
 igitur Coelum Misericordiæ ac Cle-
 mentia magis, quàm Iustitiæ re-
 gia.

OPPOSITVS autem Coelo locus est
Infernus, damnatorũ carnificina. Hic
 Iustitiæ potissimùm est Imperium,
 mixtum tamen cum Misericordiæ de-
 cretis;

In Inferno
Iustitia
regnat.

cretis; sed supereminet Iustitia. Cuius
 test à gloriâ æterna reiectio, segregatio
 ab electis, reprobatio, seuera puni-
 tio, atrox supplicium. Interuenit ni-
 hilominus Misericordia, cuius ille est
 fauor, vt citra cõdignũ puniatur, qui
 grauiori pœna digni sunt: vt nõ statim
 vitales flãmæ totũ hominem inuoluãt:
 corpori etenim aliquot annorũ vel mil-
 libus, vel centurijs parcitur: vt anima
 penitus, in antiquum ex quo olim ex-
 tracta fuit nihili chaos non relabatur:
 relaberetur, quia meruit, annihiatio-
 nis interitum, nisi Misericordia aduo-
 cationẽ ante Iustitiæ tribunal præsta-
 ret. Bona patrocinator Misericor-
 dia, quæ vbique clientibus præsto:
 nunquam, ac nullibi deserit. *Quò ibo à
 spiritu tuo, & quo à facie tua fugiam! Si
 ascendero in cœlum tu illis es, si descendero in
 infernum, ades.*

Psal.
 CXXXVIII
 9.

Limbus Limbum Patrum antiquorum exhau-
PP. vacuus sit Misericordia. In puerorum non
In Limbo lustratorum domicilio residet Iu-
puerorum stitia. Vnius ob noxam, & plus equo vx-
Misericor- orij hominis momentaneas delicias,
dia & Iu- tot millia nepotulorum æternũ in de-
stitia. incens,

IUSTITIÆ TRIBUNAL. 13

einens & castigans, quid horremus? Sic meruere patres. Sed non sinit Misericordia ijs, qui propria nõ sunt lapsi voluntate sensitiui doloris, magnique mæroris flagellum incuti.

PURGATORIVM superest, de quo hæreo, nec facile dixerim, cui nam potissimum, tanquam propria sedes, adiudicandum sit. Sunt enim graues pro Iustitia, pro Misericordia fortasse haud leuiiores rationes, quæ hanc causam dubiam, perplexamque faciunt. Et sanè Iustitiam hic imperare, eamque rigidam & immotam, illud imprimis indicio est, quod in Purgatorio de amicis, ac domesticis, addo, de filijs & heredibus poenæ sumantur: quod non nisi in proprio Iustitiæ regno contingere passim creditur. Exteros ad pænam vocare, aut rapere, inimicos tormentis subijcere, hostes pro demeritis plectere, malefactoribus aduersarijs supplicia irrogare, cuiuslibet est, potestatem in Republica aliquam, aut domi suæ habentis. At amicis, boni publici & iustitiæ amore, dicam scribere, in familiares
manus

In Purgatorio regnat Iustitia.

*1.
Quia meo puniuntur
Amici.
Domestici
Filiij.
Heredes.*

manus extendere, filiorum facinora impunita non relinquere, bonorum heredem carnifici excruciantum tradere, eidem vitam violenter extorquere, non nisi iustissimi esse censetur, & si accidat, vt rarum celebratur.

Mahumet
II. Turc.
Imp.

MIRANTVR historici superiorum temporum hominis barbari, sed Iustitiæ politicæ cultoris inter suos eximij factum in paucis insolens & memorandum. Id fuit *Mahumetis*, siue *Muchumetis*, vt quibusdam placet, Secundi Turcarum Principis. Habebat is filium *Mustafam* Imperio destinatum, in libidinem pronum, cetera haud malum. Hic *Achmetis* Bassæ vxori, insigni forma fæminæ, vt animo suo amoribus æstuantem morem gereret, vitium intulerat renitenti. Patrato facinore, illa ad maritum, maritus ad Imperatorem flagitium detulit, pœnas poposcit. Muchumetes primò cunctari, tum asperioribus verbis, sed aliud animo volebat, Bassam excipere, filij, tanquam Domini cui ipse & vxor iuris mancipijque nexu obnoxij essent, crimen eleuare: tandem dimisit monitum, vt hoc

hoc cogitaret, cetera Principi suo permitteret.

Quid ille? animi æger & saucius, filium ad se vocatum primò examinauit, tum confessum pessimis verbis, minisque acceptum dimisit. Et mox minas in rem contulit: ac triduo post, cum aliquamdiu in pectore Patris ac Principis, Filius & Iustitia pugnassent, hac vincente, fauces Mustafæ neruo arcus iussit confringi, ac morte filij Iustitiæ æquè ac Pudicitæ litri. Factum bonum Iustitiæ asserendæ, sine quâ, ferarum more, in Republica viuatur. Sed hoc factum nemo Misericordiæ adscripserit, cuius mitiora in filium & heredem fuissent haud dub. è placita.

VIDIT & horruit parentum nostrorum ætas haud dissimile seueritatis paternæ, sed iustæ à Principe Christiano exemplum. Quando Magnus in orbe nostro & alio, Rex filium unicum, sed non vni regno educatum: ac iuuenem acrem, vehementem, & supra modum, vt ferebant, ambitiosum ac imperij cupidum ante tempus, nouandis

*Mustafam
filium
strangula
ri iubet.*

„
„
„
*L. ipsius
lib. 2. Ex-
emp. cap. 8.
§. 8.*

*Philippus
II.
NOTE.*

dis rebus intentum, & de patre è medio tollendo suspectum, in carcerem domesticum conijci, tū legitimè Iudicum sententijs damnatum, clam, vt regij nominis maiestati consulere- tur, propinato in iusculo veneno vita mandauit priuari. Sic enim interiisse Carolum Philippi II. Regis Catholici tunc vnigenitum plurimi scribunt, & fuit creditum, verò ne an falsò ne- strum non est asserere. Illud adiun- xisse satis habeam: hoc factò longè late- que per populos sparso, magnum terrorem de se iustissimum Regem cunctis ditionis suæ gentibus incussis- se: domesticis etiam, nullam in eo dissimulationis prauæ spem collo- cantibus, qui proprio filio non pe- percisset. Quo nomine magnoperè à Pio V. Pont. Max. Philippum Regem laudatum fuisse perhibent eius tem- poris scriptores.

*Qua perso-
na torque-
antur in
Purgatorio* IAM verò hic Iustitiæ rigor in Pur-
gatorio viget, in quo nullus torque-
tur, nisi DEI amicus, familiaris, dome-
sticus, filius, heres.

NOTÆ.

Non me latet opinionem fuisse
Ori-

genis Adamantij inimicos etiam DEI,
 nec homines modò, sed & cacodæmo-
 nes purgatricibus flammis vstulari.
 Nimirum, ille intempestiuè contra Iu-
 dicis æterni decretum misericors, om-
 nes tandem, Inferno euacuato, à panis
 liberandos contendebat. Quod etiam-
 num somniant Iudæorum Rabbini ali-
 qui, inter quos recentissimè in Hol-
 landia, vbi est malè sentientium ac
 docentium conflages istiusmodi, Me-
 nasseh Ben-Israel, in Problematibus de cre-
 atione, problemate 17. apertè scribit,
 animas impiorum aliquando panis, &
 cruciatibus liberatum iri, quia eorum
 tormenta non sunt perpetua. At, quo
 id Scripturæ diuinæ testimonio probat?
 Quia sapientissima Abigail placare vo-
 lens Dauidem, dicit: *Erit anima Domi-
 ni mei custodita quasi in fasciculo vitæ
 apud Dominum DEVM tuum: id ex, per-
 petuò viuet vnita DEO in paradiso:
 porro, inimicorum tuorum anima vocabi-
 tur quasi in impetu, & circulo fundæ, 1. Reg
 xxv. 29. hoc est, animæ hominum ma-
 lorum ac impiorum nunquam quietis
 fient participes, sed semper inquieta-
 buntur.*

*Ambrosio-
 darsi Ar.
 1635.*

buntur, haud aliter, quam in funda lapillus antequam eijciatur, nunc huc nunc illuc agitur: nam sursum ascendere conantes destituuntur alis virtutis, ac bonorum operum; & ad corpus redire cupientes non inveniunt illud. Quoniam tamen, inquit, eiusmodi animæ nondum sunt abiectæ in locum longinquum, & remotum, sicuti petrae funda proijci solent, sed sine emissionem quasi in fundo & centro fundæ hærent, vsque dum vitia eluerint, & purgauerint, æternum non punientur.

Ridicula probatio, Rabbinico digna cerebro, quasi non semper in funda, aut alicubi, tanquam in fundâ: nam hoc comparatio solum exigit, manere possint & volare iugiter: id est, perpetua inquietudine, & turbatione assidua vexari, instar Sisyphi & Tantali, quos ipse ex Homero in Odyssæa nominat. At solidius. non est ibi de animabus iustis & iniustis, puris ac impuris cum respectu ad alterius vitæ præmium, vel pænam sermo: Sed de Davide, & eius aduersarijs. Dicit igitur facunda

IVSTITIA TRIBVNAL. Serm. II. 21

cunda Oratrix, sumptâ metaphorâ ab
Agricolis, qui decifas arbore virgu-
las, seu furculos colligunt in fascicu-
lum, & aquam infundunt, ne arefcant:
Mi Rex, videris in hoc tuo exilio, ve-
luti ramus ab arbore auulfus; non des-
pondeas animum, diuina prouidentia
cura in vita conseruaberis, & ab ho-
stibus, te ad necem quærentibus de-
fenderis. Illi autem profugi ac vagi
dissipabuntur, & dispergentur, vt la-
pides, quos fundâ circumacta longè à
nobis proijcimus. Sed omiffis istis, qui
ne impiorum pænas æternas faciant,
eorum animas, remittunt denuo in
mūdum & in corpus, per μεταμύχαι-
σιν, seu transmigrationem, vt apud
Hebræos Cabaliftæ nugantur.

Nos Christo, cui Sacramentum
diximus, fidem adhibemus, cuius seue-
ra sententia aliud sonat: *Ite maledicti in
ignem æternum, qui paratus est Diabolo &
Angelis eius, Matthæi xxv. 41.* Et ne fortè
excipias, ignem esse æternum, sed non
mansionem in igne, concludit Domi-
nus versu 46. *Et ibunt hi in supplicium æ-
ternum, iusti autem in vitam æternam.*

Quid

2² P U R G A T O R I U M

Quid etiam clarius illo Apocalypsis
xx. 9. *Diabolus, qui seducebat eos; missus est
in stagnum ignis & sulphuris, ubi & Bestia,
& Pseudopropheta cruciabuntur die ac no-
cte in secula seculorum?*

*Errores
circa Pur-
gatorij in-
solas.*

*Vide Au-
gust. lib. 21
de ciuit.
cap. 18. 24.*

*August.
ibid. cap.
19. & 25.*

*Cap. 20.
& 25.*

Q V I B V S alijsque in Sacro Co-
dice expressis enunciatis cōuelluntur
quoque illorum persuasiones vanæ,
qui censebant, non quidem Diabolum
Purgatorio ad cruciatum perferen-
dum, ac persolundas pœnas conti-
neri; tamen hominum omnium, quam-
uis grauisimorum peccatorum, pœ-
nas, post vitam hanc purgatorias esse.
Pro quo errore extat liber Stanislai
Anabaptistæ, qui inscribitur *Philan-
thropia diuina*. Quod quidam asser-
ebant solum de Christianis, siue hæreticis,
siue Catholicis. Alij sentiebant, de om-
nibus, qui aliquando Catholici fuis-
sent. Ergo de flagitiosis Catholicis
nō intelligitur, quod de omnibus asse-
ueranter pronunciat Apostolus? *Qui
taliam agunt, regnum DEI non possidebunt.*
Galaticæ v. 21. Nonnulli opinabantur
de eis, qui in fide perseuerassent. Hos
enim quamuis pessimè vitam tranle-
gissent,

gissent, volebant Purgatorium solum
sustinere, ac saluos fieri quasi per ignem,
Verum, de perseverantibus in fide, *Lib. 21.*
non in pietate, ac malè viuentibus le- *cap. 25.*
go: *Paleas comburet igne inextinguibili.* *Et 26.*
Matthæi III. 12. De iisdem immiseri-
cordibus: *Ite in ignem aeternum,* Matthæi
XXV. 41.

Statutum est à DEO iudice decre-
to nunquam mouendo, quod Legis-
latoris mandato promulgauit fide-
lis Paulus, fidelis præco: *An nescitis,*
quia iniqui regnum DEI non possidebunt?
Nolite errare. Neque fornicarij, neque idolis
seruientes, neque adulteri, neque molles, ne-
que masculorum concubitores, neque fures,
neque auari, neque ebriosi, neque maledici,
neque rapaces regnum DEI possidebunt. 1.
Corinthior. VI. 9. 10. An non hæc mul-
torum in Christum credentium
sunt crimina?

NON defuerunt, qui de ijs arbi-
trabantur id intelligendum, qui elee-
mosynis largiendis in vita fuissent
eximij: hos enim omnes per ignem
purgatorium saluandos aiebant, licet
in sceleribus ad mortem vsque per-
seue-

Refellit S.
Aug. in
Enchirid.
cap. 75. lib.
21. de ciuit.
cap. 22. 27

seuerassent. Sed notum est vel ex catecheticis institutionibus, plura, quàm eleemosynam ad sanctificationem, sine qua nemo salutem consequitur, postulari. *Si penitentiam non habueritis, omnes simul peribitis*, inquit ipse Saluator Lucæ XIII. 3. *Si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, caritatem autem non habuero, nihil mihi prodest.* II. ad Corinth. XIII. 3. Qualem autem caritatem habet ille, qui DEVM offendere non veretur, aut postquam offenderit, non quærit per media conuenientia reconciliationem?

Diuersa parte, nimis àusteri nonnulli, existimabant in Purgatorium ablegari omnes, & tam malos, quàm insignitè probos, vno dempto, Christo, pœnas luere. Horum caperatam seueritudinis tyrannicæ frontem contudit Concilium Florentinum, cuius est ista definitio: Aliquas animas in infernum, aliquas in Purgatorium, aliquas in cælum mox recipi post mortem. Quò migrare paruulos lustrali vndâ tinctos, si subitò hinc abripiantur; itemque Martyres, & ab omni labe criminis,

nis,

nis, pænæque reatu liberos Orthodoxorum est consensus. Atque ideo Purgatorium ijs destinatum esse, qui cum nullius lethiferi criminis sibi sint conscij, & quod inde sequitur, DEO per gratiam sanctificantem cari, ac non amici solum, sed in sortem filiorum adoptati, culpis longè minoribus, aut nondum plenè expiatis maioribus, hanc castigationem sunt promeriti.

ERAT DEO de proximo amicus Paschasius Apostolicæ Sedis Diaconus, vir miræ sanctitatis, si Papæ Gregorio credimus narranti, cultor pauperum, contemptor sui, eleemosynarum maximè operibus vacans, & quod mirandum, ope post mortem præstita, ac miraculis clarus. At Purgatorij carnificinam, quam in balneis angularibus sustinuit, Patre iudice, acerbissimam sensit.

Erat DEI domesticus SEVERINUS Coloniensis Episcopus, omnibus religionis sacrosanctæ officijs mirè deditus: sed hunc subterraneum carcerem, Patre DEO iustitiam administrante, subire, meoque tormentis excruciar

Paschasius Diaconus.
S Greg. lib 4. Dial. cap. 40.

Severinus Col. Episc.
Baron ad An. 1062.
ex Petro Damiani epist. 14. ad Desidor. Abb.

B

diris-

Abb.

dirissimis debuit, antequam ad conspectum genitoris admitteretur.

Benedictus
viii. PP.
Dam. Epist
cap. 4.
Specul.
exemp.

Non erat DEO inuisus Benedictus VIII. Pontifex MAX. Christi in terris Vicarius, quem Cardinalis Sanctus Petrus Damiani epistola ad Dominicum, ab Episcopo, qui Capreis præerat, post mortem equo nigro, quasi corporaliter infidentem, seque infelicem ob graua Purgatorij tormenta dicentem, visum, auditumque scribit: aduentem insuper, posse se eleemosynarum largitionibus liberari. Nam à se in vita factas, quoniam de rapinis, iniustisq; bonis erant, nihil profuisse.

Iustus Mo-
na.
S. Greg.
l. 4. Dial.
cap. 55.
S. Ber. in
vita Ma-
lach.
In vita S.
Ber.
Ditelmus.

Filius erat Iustus Monachus, apud D. Gregorium: filia DEI quæ S. Malachiae apparuit apud S. Bernardum: heres DEI cæliq; Religiosus, qui Abbati Bernardo, discipulus, qui Anselmo, Ditelmus apud Bedam, & tot alij è claustris, post vitam sanctissimè actam ad tribunal incorrupti Iudicis rapti, & ad lacum sine aqua, vt est apud Zachariam condemnati, verè experti sunt iustissimum

sumum meritò haberi, qui filijs & heredibus sine adfectu, vel aspectu iustitiam administrat. An non hæc conuincunt Iustitiam in Purgatorio præ Misericordia regale folium fixisse?

CVI ad stipulatur, quod non in filios solum se exerat, sed in eos filios, qui leuissimorum erratorum sunt rei: hos enim seuerè punire, incorruptam planè Iustitiam, eamque solam, penè amandata Misericordia, arguit. Qui filium parricidij conuictum necat, ut superiori seculo Soleimannus Mustafaam è Bosphorana interemit, & Bajazitum è Roxolana susceptum interficere voluit: qui ablegat post fratris confessam cædem, ut Absalonem Dauid: qui domo eijcit post turbas in familiam inuectas: qui carceri mancipat ob insidias sibi factas, Iustitiæ commendationem meretur, sed seuerissimus non audit. At qui ob verba minus decentia, risum non ita, ut mo-

II.

Quia seuerè puniuntur ob leuia, peccata.

Lipsius lib 2. Exemp cap. 5. n. 11

destiæ canon exigit, temperatum, leuitatem in gestu corporis, sub tam iracundiæ motiunculam in filium insurgeret, famulis aut mancipijs, detracto ornatu, fustigandum traderet. immò carnificem aduocaret, & infami castigatione, defectum luere, absque remissione vellet, mandaret, exequeretur, næ ille clementiæ penè oblitus, austeræ, rigidæque, siue Iustitiæ sanguinem præproperè elicientis, siue crudelitatis, & furoris insimularetur.

Peccatorum venialium in Purgatorio punitorum index. NUNC autem constat in Purgatorio filiorum peccata plecti, neque grauia vnquam, nisi iam remissa, neque multa semper, sed eà, quæ leuia, aut à remissionis facilitate, venialia vocitare solemus: quorum non rarò vnum aliquod, quod è vita abeuntem macula deformauit, expiandum est. Quantula, sodes, res illa fuit, vrbis ac prouinciæ amplissimæ Hierarcham, infinitis penè negocijs in gregis sibi commissi salute procuranda distentum, ac penè obrutum, Ecclesiasticas preces, non quidem

quidem omisſiſſe, ſed temporum ſtata
 interualla non accuratè obſeruafſe?
 Ob hac tamen paleas comburendas in
 Purgatorij clibanum quauis calcaria
 magis ardentem miſſus fuit SEVE-
 RINVS Antifteſ. Cui non lego vitio
 datum, à quo maximè abhorrebat,
 ſubiectos ſibi populos indignis vetitiſ-
 que modis diuexaſſe: priuatis magis,
 & familiæ aut cognatorum commo-
 dis, quàm publico Eccleſiæ bono, cum
 gregis iniuria, ſtudiſſe: ſuperfluis
 redditibus, & pauperis CHRISTI pa-
 trimonio extremè egentes, petentes-
 que ſuppliciter non ſubleuaſſe: deni-
 que, potationibus diurnis, ac noctur-
 nis, voluptati, libidini, & improbis
 cupiditatibus ſacra & profana poſt-
 habuiſſe. Nam hoc ferrum non ad-
 lambet Purgatorij ad tempus, ſed ig-
 niet Inferni æternùm animata flam-
 ma.

QUANTVM, quaſo te, ſcelus eſt,
 Sacerdotem leui vel ſarcaſmo, vel ca-
 chinno ridiculè excepifſe? & ſe maio-
 ri digniori que parumper, animi cauſ-
 ſi, illuſiſſe? Sed ob hanc ſtipulam bo-

norum operum argento, & caritatis
 auro mistam igne absumendam in
 Purgatorij camino rotari debuit fæ-
 mina, quæ D. videndam se præbuit
 Malachiæ. Cuius culpæ non erant, quæ
 hoc tempore plurimorum: Clericis,
 Sacerdotibus, Religiosis infamiæ no-
 tas mēdacissimis detractionibus inuf-
 fisse; illorum vitam, religionem-
 que fædisissimis narratiunculis apud
 plebem & optimates traduxisse, ip-
 sorum necessitatibus, ac commodis
 insidias malignè struxisse. Hæc æ-
 ternarum in inferno flammarum, non
 temporariæ in Purgatorio pyræ fo-
 menta fore nouimus.

QVANTVLA illa, precor, cen-
 senda noxia, Romanæ Sedis Diaco-
 num Cardinalem in Pontificis electio-
 ne, proprii iudicij, sententiæque te-
 nacem, ceterorum suffragantium cal-
 culis minus se fauentem præbuisse? Ob
 hanc tamen scoriam, fuluo præclaris-
 simarum virtutum metallo adhæren-
 tem decoquendam Paschasius Purga-
 torij sulphureis vndis exæstuante la-
 bro

bro non paruo temporemersus hæ-
 fit. Cui minimè fuit obiectum, cu-
 ius criminis non fuit conscius sibi
 ille, utinam non essent alij, Ecclesi-
 asticæ dignitatis ambitiosum pren-
 satorem, Simoniacum emptorem,
 venditoremque, violentum inuaso-
 rem, libidinosum, auarumque in-
 fessorem fuisse, aut similibus opitu-
 latum. Hæc enim Inferni sempiter-
 nis cruciamentis adseruantur.

DE NI QVE, quantum istud pia-
 culum, Ecclesiastem, Doctorem,
 Magistrum, Patrem-familias, non
 quidem falsa, & à fide orthodoxa
 aliena auditoribus suis proponere,
 & inculcare; Sed, cum superædifi-
 cat fundamento, quod est CHRIS-
 TVS, & vera fides, aurum, argen-
 tum, lapides preciosos, idest, tum
 doctrinam utilem & salutarem,
 tum opera bona, admiscere in-
 terdum, ut sit, aliqua vel incogi-
 tantia, vel socordia culpabili, lig-
 num, fænum, stipulam, hoc est, non
 omninò falsa, distorta, præua, sed

B 4

super-

superuacanea, inutilia, verba ociosa, risum immoderatum, dicta factaque absque honesto fine iocosa, similiaque peccata, ut vocamus, venialia. Et tamen opus hoc ex ligno, fæno, stipula istius nodi compactum ignis probabit: ac si arserit, detrimentum patietur. Architectus quidem illius fabricæ saluus erit, sic tamen quasi per ignem, ut loquitur Paulus in priori ad Corinthios tertio capite. Inflammabit emendatoria purgantis carceris fornax fænum, lignum, ac stipulam, videlicet leuia errata, illosque etiam ad purum excoquet, qui culpis omnibus remissis, reatum panæ aliquem secum detulerint, illi tamen tandem salutem consequentur.

HIC inferenda essent exempla eorum, qui ob leuissima quædam negligentia commissa, Purgatorio fuere addicti, nullo personarum discrimine. Subiungantur ex maximo numero aliquot.

Visio S.

Gertrudis.

Relatu imprimis dignum est, quod ex libro quinto Insinuationis diuinæ pietatis S. Gertrudis capite VIII. quod
incri-

ir scribitur, *de animabus quàm exactè
 purgata sint pro negligentis,* narrat Reli-
 giosissimus Abbas Ludouicus Blosius *Blosius in
 in Monili Spirituali cap. xiii. Cum Conclau
 quædam Virgo monasterij S. Gertru- anima p. 2.
 dis, post iuuenilem ætatem in virtuti- Monil. cap. 8.
 bus sanctæ Religionis peractam de- 13.
 functa esset, vidit eam Gertrudis in
 magna luce & vario ornatu astare
 IESV CHRISTO. Quæ tamen, tan-
 quam Sponsa verecunda vultum
 demittens, nitebatur se subducere,
 non ausa leuare oculos ad gloriam di-
 uinæ Maiestatis. Hinc Gertrudis zelo
 pietatis ducta dixit ad Dominum: *Eia
 benignissime DEVS, quare hanc filiam
 tuam non suscipis inter suaves amplexus tu-
 os, sed eam, tanquam alienam tibi ad stare
 permit. is?* Ad quæ verba Dominus vi-
 debatur blandissima serenitate ex-
 tendere dexteram suam, tanquam am-
 plexaturus animam. At illa cum de-
 licata quadam reuerentiâ subtrahe-
 bat se. Quod multum admirans Ger-
 trudis aiebat animæ: *Quare subducis
 te amplexibus Sponsi tam amabilis? Cui
 illa: quia nondum plenè purgata sum;**

sed adhuc macula aliqua me incompositam reddunt. Etiam si mihi omnino liber accessus ad DEVM pateret, ego tamen, dictante Iustitia, memet ipsam sponte subtraherem, cum sciam me tam glorioso Sponso nondum conuenire. Tum Getrudis: Et tamen videris iam quasi glorificata. Ad quam Anima: Illam beatitudinis gloriam, quam Sancti ex visione & fruitione Diuinitatis cum plena remuneratione obtinent, nulla anima mereatur accipere, donec ab omni macula perfecte purgata intret in gaudium Domini sui.

Quid Sanctimonialis illa commiserit cur in Purgatorio fuerit decerta, non scribitur, facile autem colligi potest, fuisse minimos quosdam in religiosæ vitæ cursu defectus, cum dicatur iuuenilem ætatem in virtutibus transegisse, & paullo post mortem tanto decore fulgens comparuerit. Alibi peccati genus exprimitur, cuius fortasse ab adolescente religioso non habita fuit ob sui exilitatem ratio.

RETVLIT Humbertus vir grauissimus, Ordinis Prædicatorum Magister,

ster,

ster, duos eiusdem gentis iuvenes studiosos, religioni sacrae se consecrassent, & in ea bene ac deuote coram DEO & hominibus vixissent. Cum autem alter eorum in extremis constitutus de vita periclitaretur, socius lacrymabatur dicens, quod in terra aliena desertus relinqueretur. Quem aeger bono animo esse iussit, & consolationis vice adiunxit, fore, ut, si DEVS id permitteret, illum post mortem inuiseret, certiorum facturus de suo in altera vita statu. Annuit votis Numen; mortuus oranti socio se videndum dat vultu maerorem praese ferens. Quærit ille causam. Cui defunctus, se nullam aliam ob culpam pati penam Purgatorij, quam quod, cum darentur noui socii, veteres retinuisset, & in lectica abdidisset, ubi etiam num hærerent. Itaque rogare, ut illos domus moderatori deferret, quem oraret, ut eum de hoc ipso in capitulo absolueret. Quo facto apparuit illi lætissimus, ac splendidissimus liberationis dans indicium.

SED quid de illo dicam, qui inter suos

B 6

velut

Specul.
Exom. dist.
9. Ex. 43.

Chron. p. 2. lib. 6. 7. velut Angelus habitus, & verè An-
Dauroultij gelicam vitam duxerat, DEO tamen
Catechif. Iudice ad Purgatorium fuit damnatus?
Histor. cap. 5. tit. 26. ex. 6. Nihil fingo. In Chronicis S. Francisci
 par 2. lib. 4. cap. 7. c. Fuisse Fratrem
 lego, cuius vita Angelica potius quam
 humana putabatur. Eo vita functo,
 cum eiusdem Monasterij Lector tres
 Missas pro defunctis legi solitas pro
 eo non legisset, quod ijs eum non indi-
 gere arbitraretur, defunctus Lectori
 apparuit, officij admonens, quippe
 qui ad Purgatorium cõdemnatus sum-
 moperè ijs se egere diceret. Iubiun-
 gensque pœnas quas pateretur, ser-
 monem clausit epiphonemate: *Nemo
 facile credat, quam strictum sit DEI iudi-
 cium, quantoque rigore peccata castiget.*
 Omitti alia, quibus ob noxas minimas
 Purgatorij commoratio fuit decreta.

SIT ira, inquis, leuia peccata pur-
 gentur, & decutiantur hi flocci à nup-
 tiali fidelium amicorum toga, sed leui flâ-
 marum flabello: hoc non tã indicat Iusti-
 tiam in Purgatorio, quã Clementiam
 præfidere. Quid enim? Clementis est ac
 misericordis, poenam, quam de minu-
 tis:

tis:

tis etiam exigit delictis moderari. Verum enimvero si vlllo ex capite, ex hoc maximè, Iustitiæ regnum in Purgatorio stabilitur. Iustitiam deprædicamus in Principe, si illam absque personarum respectu seuerè ab omnibus exigat, & erga omnes administret: suos & alienos culpæ conuictos æquè damnare in more habeat, etiam in paruis rebus, aut iniurijs. Hoc fecisse Andronicum Comnenum Imperatorem Constantinopolitanum historici mirè commendant.

Andronico Theodorus erat, ex aulicis imprimis ipsi carus. Hunc detulerant agricolæ diuertisse ad se cum famulorum caterua, nec in discessu quicquam soluisse. Res erat, quam ubique ferè Palatini, vt milites, vsurpârati fortasse dominorum esse, quicquid in subditorum fundo nascitur. Imperator tamen ad agrestium querelas iussit domesticum illum suum statim corripi, fuste duodecies in publico ceditum agricolis damnum largiter rependi. Tam grauis, poena gra-

*Iust. Lip. in
Exemp. lib.*

2
,,
,,
,,
,,
,,
,,
,,
,,
,,
,,
,,
,,
,,

infigitur ? Ita Iustitiæ rigor imperat.

Lip. ibid.

Magis admirandum quid in hoc genere audite. Balduinus Septimus, Comes Flandriæ Petrum virum nobilem, & celebris oppidi toparcham ob duos boues pauperulæ viduæ reclamanti abductos, re ad ipsum delata, subito abripi mandauit, & atroci morte puniri. Forte lebes aquæ bullientis in medio Brugensi foro erat monetario puniendo collocatus. In hunc sine mora, coniecit, ut erat vestitus, ocreatus, gladio accinctus. Id calidè factum, quis neget ? rigidè etiam haud dubie, fortasse rectè, ac salubriter, ut non nemo opinatur; nam inquisitio præcesserat, & culpæ conuictus abigeus factum haud negabat. At adeò minutæ rapinæ tam grauem poenam imponere ? Sic recti iustique tenax seueritas præscribit. Quæ militi pedem ex orbua protrudenti, glandem è sclopo sine iussu emittenti, ensem stringenti, alitem vnam ex agrestium corte harpaganti restem iniicit, gulamque frangit.

SED hæc mera Clementiæ exempla sunt,

sunt, si cum Purgatorij ex acta seueris-
 simaque punitione conferantur. Nam
 cum leuicula omnium conseru culpa
 eo in loco excoquantur, & satisfiat
 pro peccatis grauioribus, quæ in vita
 mortali remissa fuerunt, animabus in
 ignem coniectis, supplicium tamen
 tam est atrox, vt nullum fustuarium,
 nullæ cruces, nulli super ignitos car-
 bones suspensi labetes, nulli forcipes,
 rotæ, lanienæ, nullus vitæ huius cru-
 ciatus cum loci illius tormento in ali-
 quibus comparari valeant: nisi ignis in
 pariete depicti cum carbonibus in
 fornace crepitantibus sit æqua colla-
 tio. Tritum est illud D. Augustini in
 psalmum xxxvii. *Quamuis saluus fiat per
 igne, grauior tamẽ erit ille ignis, quam quie-
 quid potest homo pati in hac vita.* Verum-
 que habetur iudicium Papæ Gregorij
 in psalmum octauum pœnitentialem:
*illum transitorium ignem omni tribulatione
 presenti existimã intolerabiliorem.* Addit
 V. Beda commentario in eundem
 psalmum, nulla esse supplicia Mar-
 tyrum, vel latronum cum illis pur-
 gatorijs pœnis conferenda. Idem-
 que

que habent B. Anselmus expositione sua in priorem ad Corinthios 3. & S. Bernardus sermone de obitu Humberti.

QVÆ si vera sunt, & cur non tantis viris fidem adhibeamus? maior nobis cura esse deberet, vt Purgatorij poenas, quàm, vt quaslibet huius vitæ euaderemus. Quàm sollicitè autem peccati genus aliquod vitaremus, si committenti illud, sciremus certo certius grauisimum, quodque vel auditione sola acceptum horrorem incutiat supplicium imminere? Narrabo vobis eius generis aliquot recentis memoriæ, vt vetera omittamus, quibus si diriora sunt quæ in Purgatorio perpetiuntur animæ, vt DEO Iudici iustè iudicanti satisfaciant, vos diiudicate, num eo in loco Iustitiæ tribunal stabiliendum sit.

NOTA.

VIDIT Gallia, & horrerunt ciues Parisienses ad spectaculum Iustitiæ. Henricum IV. Regem Christianissimum audaci facinore, cultro in pectus adacto interemerat homo Gallus, patria Engolismensis, qui supplicium
pertu-

IUSTITIÆ TRIBVNAL. 41

pertulit, quod in pœnam parricidij
 fanciuerat Senatus-consultum, hac
 ferè formulâ. Præmissa corâ primaria
 Ecclesiæ Parisiensis porta traductione
 supplici ac stigmatica, in plateam sup-
 plicio destinatam ducatur, ibique in
 tabulato forcipibus candentibus, mâ-
 nâ, brachia, femora, ac suræ illi inu-
 rantur. Manus dextera parricidij cul-
 trum tenens igne sulphureo concre-
 metur. In partes forcipibus iniustas
 plumbum liquefactum, oleum feruēs,
 resina accensa, ceraque simul cum
 sulphure liquefacta iniiciantur. Qui-
 bus peractis, corpus eius à quattuor
 equis distrahatur: membra cum cor-
 pore igne consumantur: in cineres re-
 digantur: cineres in ventum disper-
 gantur. Hæc si tibi perpetienda essent
 ob iocosa aliquot mendacia, ob dicta
 scurrilia, ob verba minus decentia, ne
 dicam turpia, ob pœnitentiam in hac
 vita non cõpletam quæ in Purgatorio
 certissimè luenda sunt & peragēda, nisi
 in hac vita expientur ac perficiatur,
 quam caueres diligenter ne commit-
 teres neve pœnitentiam differres. Et
 ta-

*Quæ om-
nia reus*

sustinuit

Anno 1610

27. Maij.

tamen Patrum Sanctissimorum consensu, maius est Purgatorij, quam quod descripsimus, supplicium.

*Anno 1610
MII.
Nicol Trigantius in
Annis.*

EXCIPITE nunc aliud. Eodem anno, quo istud sumptum est in Gallia, apud Sinenses fuit quidam, qui ex coemptorum puerorum sanguine, quos clam maectabat, pharmaca composuerat, ad vitam producendam, ut commemorabar, idonea. Ea res foras erupit. comprehensus igitur, scelerisque conuictus fuit: ac tandem à diu dubijs Magistratibus, quâ poena tantum scelus expiarent, hoc supplicio addictus est: ut ad palum alligati viuum corpus resectis nouaculâ ter mille carnis frustulis laceraretur: quâ in carnificina quoad fieri posset, vitæ parceretur. Ad Regem delato iudicio, rescripsit, eam poenam sibi imparem tanto crimini videri, sed quoniam maiorem nullam inueniret, sibi arridere. Itaque nocens innocentum sanguinem tam diu luit, quam diu toto in corpore locus aliquis vulneri patuit, inter mil-

lo

le frustra discerptus. At verò nec hoc tormentum cum Purgatrice flammâ conferri potest, qua leuiusculæ noxæ post hanc vitam punientur.

QVOD sequitur dedit Hollan- *Anno*
 dia, cùm Guilhelmus Nassouius, *1584. 10.*
 Orangij Princeps tumultuum Belgi- *Iulij.*
 corum choragus Delphis ab adoles-
 cente Burgundo breuioris tormenti **NOTA.**
 globulis catena ferrea iunctis tra-
 iectus, & utroque globo per ter-
 gum ac vitalia transeunte concidit,
 post semihoram mortuus. Com-
 prehensus enim in flagranti iuuenis
 in partem carceris deterrimam spur-
 rissimamque fuit coniectus, nullo ci-
 bi nec potus exhibito solatio. Po-
 stero die coram iudicibus, post va-
 rias interrogationes vestes ponere
 iubetur. Quo facto, equuleo impo-
 situs, vrinaque veteri repletus, ven-
 tri insultabat tortor. Tum equuleo
 eductum ex duobus manuum pollici-
 bus, è pensili trabe suspenderunt,
 centum plumbi libras pollicibus pe-
 dum alligantes: addidere pendenti
 fla-

flagra ac virgas, vt ex vniuerso corpore affatim sanguis deflueret. E tra-
be deposito, sub vtriusque manus di-
gitorum ac pollicum vnguibus longas
profundissimè infixerunt acus: addi-
derunt sub vtriusque brachij axillis
anserina oua tosta: brachia compres-
fere, donec exustis axillis, sanguis a-
bundanter efflueret. At nondum fi-
nis.

12. Iul.

Die insequenti aduocato tonsore,
crines ei è corpore omnes tolli iusse-
runt, dicentes magicis ideum artibus
moliri, vt insensibilitatem induceret:
deinde foco candenti eum admoue-
runt, nouis calceis aruina probè infe-
ctis indutum: contrahebatur interim
crudum pingueq; corium paullatim,
vt tandem pedes eius vna cum calceis
è lineari forma in circularem, seu glo-
bum verterentur; ruiissetque in ter-
ram, nisi sustentatus, alijs etiam pun-
ctionibus & vellicationibus fuisset re-
feruatus, donec lassati tortores ope-
ram detrectare inciperent.

Tandem ad supremum supplicium
productus fuit quarto decimo Iulij,
hora

hora diei vndecima. Erat in summo foro Delfensi; scena ædificata lignea amplissima. In hac eminebat scamnum oblongum, latumque, & ab altero latere aliud, in quo ferreum plaustrum ignitis carbonibus plenum. Adstant duo carnifices ferreum forcipē amplum, in quolibet cancellata, aut azymæ placentæ coqui solent; aliosque *VVafelen.* minores forcipes manu tenentes, quibus in igni relictis donec canderent, adductus Adolefcens, & a carnificibus sustentatus, quòd contracti pedum nerui eum stare non permitterent palo alligabatur.

Tum iussus, manum qua Principem traiecerat, laminæ candenti inferiori imposuit: mox carnifex inferiori adducta summa vi eam inclusit, carnemque cum neruis, partemque ossium, ita ignitum ferrum absumpsit, vt fumus, nidorque penè forum completeret. Deinde, brachia, crura, femora, tergum, scapuli, ac pectus ignitis minoribus forcipibus miserè excarnificata horrorem videntibus incusserunt. Hinc cum bombardula, qua facinus patra-

patrarat, caput eius crudeliter verberassent, illam deinde ferreis malleis ruptam hinc inde disiecerunt. Denique carnifices post tot tormenta iuuenem maiori scamno imposuerunt, ac ventre, cultello, quo porci iugulantur, sensim aperto, cor raptum, eductumque in faciem coniecerunt, intestina igne combusserunt: in quattuor partes sectum corpus quatuor portis suspenderunt, ac ultimo, caput præpilatæ hastæ infix-erunt.

Ad tam immanis supplicij simplici-
cæ apprehensionē cohorruiſtis, quid fu-
turum esset si ad illud vos damnandos
dicerem? Non id dico, sed hoc so-
lūm, Purgatorij cruciatus, ad quos
cito pede, magnis itineribus, ac ludi-
bundi, dum ridendo, nulla planè ab
ijs cauendi cura peccata quælibet, quia
venialia, perpetratis, multo immani-
ores esse.

*Marcus
Aretusius.
S. Nazia.
Orat. in
Iulian. 1.*

QVAM crudele tormentum exco-
gitauit impietas Gentilium, cum Mar-
cum Aretusium Martyrem arctissimè
colligatum exposuere nudum ad solē,
mel-

melle perunctum, moribus vesparū,
atque muscarum, quas nec recedendo
ex eo loco, nec manibus repellere po-
terat.

Intolerabilius fortasse est culleo
insui cum serpente & cane sicque in
mare demergi. Quod auorum memo-
ria accidit.

*Thua.
Tom 1 in
Androa
Auria.*

Item, dolio clavis acutis perforato
includi, eoque in montis fastigio, per
decliuora præcipitato ferri in imū.
Quod apud Turcas haud inusitatum,
vti & impalatio, quæ panè apud illos
quotidiana.

*Thuan.
lib. 34.*

SED an sunt in Purgatorio mitiora?
Scribit Vincentius Beituacensis lib. 7.
historialis Speculi, Monachum Ci-
sterciensem ad extrema redactum,
Angelo ductore, ad locum venisse, in
quo erat cernere, multorum animas
veribus, ac contis acuminatis infixas
ad rogam maximum, in modum anse-
rum torreri, assarique: ipsos autem
crudelissimos tortores cum sufflato-
rijs, alijsque igneis instrumētis, mise-
rorum tormenta totis nisibus accumu-
lantes. Alios patellas & sartagine
igni-

ignitas subijcientes, adipemque qui de iacētium membris fluebat colligentes, eundemque rursus bullientem refundentes. Interrogans autem ductorem suum Angelum, sic accipiebat. Quos in tormētis ijs videbat, esse familiæ suæ homines, qui licet sine peccatis lethalibus decessissent, tamen minus perfectè in religiosa disciplina versati erant, curiosi, faceti, vani, vagique, desidiosii, somnolenti, fabulis, iocis, leuitatibus indulgentes.

Nicol. Trigau. Triūp. cap. lib. 1. cap. 5.

Horror incussus fuit multis proximè, cum audiremus ex triumphis Japonum Christianorum, Paulum Dafachi Conzuquedono, qui Imperatori Cubocanor fuerat à secretis alligatum palo, & circumstructo ad tres ferè passus igne lentè tostum fuisse. Sed hoc minus acerbum fuit, quam acuminato infigi conto, & ad ignem, instar nefrendis qui assatur, rotari, & nunquam vitam ponere, semper ad vitales flammæ spirantem.

Non est quidem existimandum omnes in Purgatorio æqualiter torqueri: nam id iustitia vindicans distributiua non

ua non permittit: cuius hoc est decre-
 tum: *Quantum glorificauit se & in delicijs*
fuit, tantum date illi tormentum & luctum,
 Apocalyp. xviii. 7. Certum tamen est
 quasdam animas ibi grauissimè tor-
 queri. Neque negari illud potest, in
 quo Theologi omnes conueniunt; Pœ-
 nas Purgatorij esse maiores pœnis
 huius vitæ. Quod licet mitissimè ex-
 ponat S. Bonauentura, vt verum sit
 hoc sensu, quoniã maxima pœna Pur-
 gatorij sit maior, quàm maxima pœna
 huius vitæ; tamen si aliqua pœna Pur-
 gatorij reperiat minor aliqua pœna
 huius vitæ: tamen S. Thomas non du-
 bitat adfirmare, minimam pœnam
 Purgatorij esse maiorem maxima pœ-
 na huius vitæ. Et loquendo de pœ-
 na sensus, quam in Purgatorio in-
 fert vel ignis, vel aliud iustitiæ vin-
 dicatricis instrumentum, ratio osten-
 dit illam esse in anima inibi agente
 atrocissimam: cum & potentia ra-
 tionalis sit capacior doloris, quàm
 animalis; & anima si nuda imme-
 diatè torqueatur, magis per intel-
 lectum apprehendat suum contrari-
 um, & per voluntatem magis dete-

S. Bonau.

in 4. p.

d. 20.

art. 1. q. 2.

S. Tho. 4.

d. 30. q. 1.

art. 2.

C stetur,

stetur aut abhorreat; & illud quod torquet intimius penetret animam, quam vlla poena corporea corpus.

*Duratio
poenarum
Purgatorij*

AT acerbissimæ quidem sunt poenæ, inquit, quod Iustitiæ imperium probat; sed fortasse breues; momentaneus est iste per ignis calorem, & aquas niuium transitus, in quo Clementiæ Misericordiæque est societas. Quare haud magis Iustitiæ, quam Misericordiæ tribunal habet Purgatorium. Si breuitate supplicij compensaretur acerbitas, esset magnum clementiæ temperamentum, fateor; Sed breuitatis in eo loco pauca sunt indicia, diurnitatis quam plurima, vt videatur cum poenarum atrocitate certare tardissima mora temporis. Est quidem Purgatorij poena omnis temporaria, non autem æterna. Nam hoc est præcipuum discrimen inter Infernum ac Purgatorium. Cuius intuitu, est optima illa D. Augustini regula disiunctiua: *Vel ignem sentiet purgatorium, vel ignem æternum.* Illud

*Lib. 2. de
Genesi con-
tra Ma-
nich.*

IUSTITIAE TRIBUNAL. 51

Illud quoque indubitatum habent
 Catholici, Purgatorij cruciatus vl-
 tra diem iudicij, siue resurrectionis
 vniuersalis non duraturos. Verùm
 quàm diu anima quælibet crucietur,
 id ignotum mortalibus. Quis non
 plenè purgati obierint, quanto magis
minusve transeuntia dilexerint (verba
 sunt Augustini) *tanto breuius, tardius.* Lib, 50.
ve saluabuntur: nam quanta fuerit pec- hom, in 16.
cati materia, tanta erit transeundi mo-
 ra. Si reuelationibus adhibenda est
 fides, multæ aliquot annorum centu-
 rijs in tetto illo carcere detinentur.
 Non nemo etiam ad extremum iudi-
 cij diem se mansurum adfirmare vi-
 sus est longo sanè, & in multa secu-
 la protacto purgationis spacio.

NEQVE hic ogganniat quis-
 piam. Si in vita hac mortali pœnis
 aliquibus non admodum atrocibus
 satisfacere possumus pro culpis mini-
 tioribus, & ab omni pœna mox li-
 berari, cur non multo citius in
 Purgatorio, cum istæ pœnæ sint pe-
 nè in infinitū grauiiores, ac intensiores.

C 2

Nimi-

Nimirum hoc est, quod demonstrare pergimus : hinc Misericordiam regnare , cuius nunc tempus est acceptabile : cuius modò copiosa est redemptio : Misericordia Domini hoc tempore plena est terra : ibi Iustitiam imperare , cuius rigor nullis argutationibus humanis infringitur. Est igitur Purgatorium Iustitiæ potius locus, quàm Misericordiæ.

*Ministri
Iustitiæ in
Purgatorio
Cacodæ-
mones.*

QVOD ministri etiam per quos poena infligitur perluadere videntur : Sunt enim illi non Misericordiæ , sed Iustitiæ. Disputari quidem posset , sit-ne grauius ac magis acerbum manibus Iudicis , vel Principis , quàm carnificis , aut mancipij poenam subire ac supplicio affici. Deinde, sit ne Clementiæ, an seuerioris iustitiæ signum proprijs manibus malefactorem plectere. Hoc factum aliquando à Principibus lego, sed à paucis laudatum.

Balduinus Balduinus VII. Flandriæ Comes , quem vt æqui iustique cultorem antea nominabam , vndecim e-
Comes suæ mes , quem vt æqui iustique cultorem antea nominabam , vndecim e-
manu son- rem antea nominabam , vndecim e-
tes plectit. questris

questris loci Viros, quod tres mer- *Lip. lib. 2.]*
 catores in via bonis, ac deinde vi- *Exom.*
 tá exuissent, vocatos in palatium, ”
 damnauit: statimque se coram, la- ”
 queis collo iniectis, destitui super ”
 tabulam adnexos ad trabem iussit, ”
 tum ipse manu suâ tabulam subduxit, ”
 ac pensiles fecit, suffocauitque. Id ”
 non Principis sed carnificis fuisse mu- ”
 nus putatur, improbandum in eo, ”
 quem vt inter apes regem, decet ”
 sine aculeo esse, nec proprijs ma- ”
 nibus tortorem agere. Ni manda- ”
 um DEI interueniat. Quod habu- ”
 isse crediderim Samuelem, qui A- *1. Reg. xv*
 gag regem Amalec *concidit coram Do-*
mino in Galgalis; manu sua, vt so- *33.*
 nant verba, non aliorum ministe-
 rio, vt vult Iosephus. Tale manda-
 tum quoniam non agnoscebat Da-
 uid, cum iuuenem Amalecitam, qui
 Saulem interemerat, morti addix-
 isset, vocauit *unum de pueris, siue sa-*
tellitibus suis, cui dixit: Accedens irruet *lib. 2. Reg.*
in eum. Qui percussit illum & mortuus *cap. 1. 15.*
est.

HOC tamen haud negandum
 C ; arbi-

*Aug. epist.
3. ad Mar-
cell.*

*Mustafae
Solimani
filius.
Thuan. lib.
12. hist.*

arbitror : in patre adfectus indulgentioris indicium esse , si ipse manus admoueat , ipse si filium corripiat & castiget. Sic incorripiendo filio , quamuis asperè nunquam amor paternus amittitur, vt scribit ad Marcellum Augustinus. In Principe verò etiam seuerioris iustitiæ signum esse , si dirissimis tortoribus illius executionem mandet : præsertim, si & hi vilia sint mancipia, & qui puniuntur sint è Principis domo. quid si filius ? quid si sponsa , quam turpissimus æthiops flagellet ? Horrendum, & inauditæ seueritatis , si non crudelitatis facinus illud est visum, cum anno superioris seculi LIII. Imperatoris Turcarum filius, iubente patre, per sordidum famulitium , eunuchos ac mutos homines, qui Turcico Sultano ad nutus semper præsto sunt, fuit comprehensus, in terram coniectus, neruoque gulæ circumducto strangulatus.

N V NC verò, supra præscriptum

tum

rum est, Animas in Purgatorio flam-
 mis expositas, & immerfas non esse
 extraneas, sed diuinæ liberalitatis
 heredes, Patris æterni per gratiam
 adoptatas filias, Christi sorores,
 Spiritus-Sancti sponsas. A quibus
 autem torquentur? Constat, vt in
 qualibet Republ. ad punitionem reo-
 rum sunt administri vel exequuto-
 res Iustitiæ; ita DEVM in mun-
 do habere Cacodæmonas quosdam
 huic rei destinatos, tum in terra
 eum locis subterraneis. Hos antiqui
 Hebræi appellabant *Angelos damni*,
 & alio nomine *Angelos mortis*, nec
 non *Tortores* & *Carnifices*. Ab his dirè
 torqueri de mortuorum in Purgato-
 rio spiritus multæ reuelationes ab
 auctoribus fide dignis perscriptæ in-
 dicant. Vt illa multis nota B. Fursæi
 apud Bedam Venerabilem lib. 3. histo.
 cap. 18. apud Dionysium Carthusia-
 num libro de quattuor nouiss. & lib.
 1. vitæ S. Bernardi cap. 10. Scio Scho-
 lasticorum Magistrorum plerosq; ex-
 istimasse foeda illa feruitia in Pur-
 gatorio nullam exercere potestatem.

*Dæmones
 carnifices
 animarū,*

*Angeli
 damni
 mortis.*

Tortores.

Carnifices

Manasses

ben-Israel

Proble. 23.

de Creatio.

Tum quia omnes animæ in Purgatorio commorantes cum essent in ultimo conflictu Diabolum superarunt: quocirca minus decens videtur ut à devicto hoste diuexentur: Tum quia in terris etiam perfectos maximè viros aggrediuntur Dæmones ac cruciant, non nisi quoniam spem concipiunt ad peccatum illos pertrahendi: Sciunt autem animas in Purgatorio, ita in gratia esse confirmatas, ut cadere amplius non possint: & vexationem profuturam ijs. ad celeriores purgationem: Quare vix credibile quidam putant, Dæmonum opera animas illic ex cruciari.

At quid vetat dicere, DEVM illis hoc ministerium maximè nolentibus iniungere, ac velle his tormentibus ad Iustitiæ exactam rationem uti? Sunt enim pravi illi Spiritus diuinæ Iustitiæ ministri communes in vindicandis peccatis post hanc vitam. Ipsi etiam in Iudicio cui omnes sistuntur partes suas strenuè agunt, & nullo discrimine iustos quoque accusant de quocumque
vel

vel leui lapsu, aut reatu. Sanè Religiosus ille, qui post mortem Sancto Bernardo apparuisse legitur, quatuor se traditum assererat à quibus dilaceraretur, quique illum mirè cruciabant: Sancti tamen precibus ab ijs liberatus fuit. Quod si verum, Iustitiæ locum esse Purgatorium tam crudeles, implacabilesque tortores satis demonstrant.

His addantur instrumenta, quæ non Clementiam, sed Iustitiam inibi *Instrumenta* sceptrum tenere confirmabunt: in *ta poenarū.* instrumenta ad omnem lanienam aptissima. Frustra sim, si hic in catalogum conijciam vncos ad dilacerandum, pectines ad conuellendum, catenas ad constringendum, rotas ad confringendum, catastas ad extendendum; quæ passim in reuelationum tabulis occurrunt. Hæc siquidem & istiusmodi plura nō nisi figuratè, per translationē in Purgatorio animarum vsurpari indubitatum habemus. Non dilacerantur animæ, quibus nulla quantitatis est continuatio: non con-

C 5 uel-

uelluntur, quibus est in puncto integritas : non stringuntur nexibus funium, quibus non est corporalis dimensio: non confringuntur, quibus quicquid est, totum est: non extenduntur, quibus spiritualis est constipatio. Sed horum omnium vim habet unum, quod omnibus in poenaltate inferenda antecellit, & in Purgatorio fomentum suum habet, Ignis.

IGNEM dum nomino, de signo, & vincum, qui animam in mille molestissimarum cogitationum partes dilaceret; & pectinem, qui in distortissimas imaginationum particulas diuellat; & catenam, quæ arctissimè, vt mouere se non possit, constringat; & rotam, quæ potentias dirè per minutissimas apprehensunculas, appetitiunculasque diffringat; & catastram, quæ ad poenarum acerbitatem, moræque penosissimæ longitudinem apprehendendam diducat, vt magis cruciet. Ignis præcipuum est in Purgatorio ad omnes cruciatus instrumentum: sed ignis, non, vt in hac vita, Miseri-
seri-

IVSTITIÆ TRIBVNAL. 59

fericordiæ dissimulantis gelu temperatus, verùm immutabilis Iustitiæ rigore, furore ferè dixissem, Prophetica phrasi (*Domine ne in furore tuo arguas me*) accensus & inflammatus.

At qualis Ignis? Ignis verè materialis, ac corporeus, sed quæ rem merè immaterialem ac spiritum torqueat. Quid frequentius occurrit in visionum narrationibus, quàm purgatione egentium animas fluuijs ferrugineas piceasque vndas voluentibus innatare, mergi, in ijsque truculenter torqueri, nimirum

*Quando exercentur poenis, veterumque
malorum*

Supplicia expendunt. —

Sed quonam corpus pacto in spiritum agit? Ignis in animam? Officij non satis memor essem mei, si hisce explicandis immorarer, & non assuetas Theologicis subtilitatibus teneras iuniorum aures tentarem, mentelque suspenderem. Alia contemplationes istæ subsellia, aliud tempus exigunt. Sat sit dicere, posse id ignem, veris quidem, sed miris modis.

C 6 Hoc

Hoc Augustini est proloquium, cui
Aug. li. 21. de ciuis. applaudo cum Theologorum Scho-
 la. Cur enim non dicamus, quam-
 uis miris, tamen veris modis etiam
 Spiritus incorporeos posse poena
 corporali ignis affligi? Adhærebunt
 Spiritus corporeis ignibus crucian-
 di accipientes ineffabilibus modis ab
 ignibus poenas. Si modus Augustino
 Eloquentiæ Magistro fuit ineffabilis,
 quid nos balbutientes discipuli ultra
S. Greg. l. 4. Dial. c. 29. argutamur, & conamur effari? Ex
 igne visibili, inquit Gregorius, ardet
 atque dolor inuisibilis trahitur. Item-
 que, per ignem corporeum mens incorpo-
 rea, etiam incorporea flamma crucia-
 tur.

QVIS non horreat, dum ignem
 illum concipit. Ignem efficacissi-
 mum, vehementissimum, ardentis-
 simum, cuius comparatione ignes
 nostri fumariola quædam sunt, & car-
 bonum umbra. Harum tamen vi & vr-
 bes & nõ in frequetia regna absump-
 ta sunt: harum violentia montes dissi-
 lierunt: harum edacitate quicquid in
 orbe:

in orbe ad perpetuitatem ab homine fabricatum deuoratur. Hæc exemplaria sunt ardentium, animasque æternitatis candidatas inuoluentium flammarum. Hæc missilia sunt, & præcurrentia iacula emendatorix illius, quæ semper in Purgatorio ardet, fornicis. Multa sunt ab hominibus excogitata suppliciorum instrumenta, sed nullum vehementioris doloris, nullum acutius, nullum acrius igne.

Quare apud omnes penè nationes obtinuit, vt ad grauissima scelera punienda, qualia imprimis hæresis, & Sodomia, adhibeatur ignis. Cuius in Purgatorio violentiam incredibilem vel ex eo colligas, quod eiusdem sit rationis cum eo qui in Inferno vrit. Quod verissimum esse censent Theologi. Quis autem ambigat illius acrimoniam, indeque ortam acerbiter omnes huius mundi cruciatus superare. An fortasse idcirco pænas inferni, animarum quæ purgantur vocat Ecclesia, celebri illa in Missæ defunctorum oratiuncula. *Libera eas de panis in-*

C. 7.

fornis

ferni & de profundo lacu: per pœnas enim inferni non malè intelliguntur Purgatorij, obeiusdem rationis instrumentum, ac cruciatum ab illo profectum.

*Iustitia
spectat æ-
qualita-
tem.*

HAEC haud dubiè satis essent æstimatori rerum prudenti, vt sibi per suaderi pateretur, in Purgatorio Iustitiæ tribunal erectum esse, non Misericordiæ, aut Clementiæ. Sed non idcirco est reticendum, vnde noua, & fortasse dictis firmior probatio desumitur, quod vbi de æqualitate damni & commodi, dati & recepti, passi & repassi, ablati & redditi, delicti ac supplicij, denique de tanto & quanto agitur, ibi Iustitia decretorias leges scribat, ac ius dicat; ex quo secundum arithmeticam vel geometricam commensurationem, singulis, quod suum est admetiatur.

Est enim Iustitia virtus, quæ in his similibusque æqualitatem constituit. Ceterùm, quamuis pro peccato mortali, nulla ab homine possit præstari DEO, qui offensus est, satisfactio æqualis ac condigna, nulla secundum

æqu^a

æqualitatem restitutio. In quo Doctores Theologi consentiunt. Quocirca in inferno quoque citra condignum fit puniatio. Pro venialibus tamen ab homine in gratia constituto, secundum omnem Iustitiæ rigorem potest fieri æqualis satisfactio. Qualis in Purgatorij carcere dependitur.

IN Purgatorio obtinet illa interrogatio, *Quantum debes domino meo?* Lucae XVI. 5. illud imperium, *Redde quod debes.* Matthæi XVIII. 28. illud decretum, *Quantum glorificauerit se, & in delictis fuit, tantum date illi tormentum, & Iustum. Reddite illi, sicut & ipsa reddidit vobis: & duplicate duplicia secundum opera eius: in poculo, quo miscuit, miscete illi duplum.* In Purgatorij carcerem si semel Iudicis æquissimi sententia coniectus fueris, non exies inde donec reddas nouissimum quadrantem, ut est Lucae XII. vbi similitudo sumitur à debitore, qui ære dirutus, ob pecuniarium debitum trahitur & traditur in carcerem, & nisi ad nouissimum quadrantem, id est, minutissimam

mone,

In Purgatorio æqualis peccato aut reatuipena penditur.

monetam (obolum nos diceremus) creditori satisfaciat, detinetur.

Quapropter monet Christus, vt in hac vitâ cū DEO componamus, quando facile, tanquam in Misericordiæ officina impetramus remissionem pænæ peccatis debitæ: non expectemus autem seculum futurum, quando tanquam in foro Iustitiæ exigetur seuerissimè æqualitas, & soluendum erit. *Centupliciter, qua fuerunt his neglecta, redduntur in purgatorijs locis, inquit Bernardus, vsque ad nouissimum quadrantem.*

Hunc à te exiget DEVS creditor. Et antequam annuat, vt gratis quidpiam remittatur, donetur ve; ipse potius de suo ponet; ne Iustitiæ exactissimæ rigor in hoc loco violetur. Quod sanè nouum est caput probationis ad Iustitiæ solium in Purgatorio firmandum. Nam si singulis donec nouissimum quadrantem ex propria pecuniâ, id est, satisfactione persoluerent, in carcere Purgatorij manendum esset, profectò, secula voluerentur antequam euolarent.

Quare:

Quare permittitur, ut exhausti debi-
tores isti, qui soluendo alioqui vix es-
sent, Indulgentijs, seu pœnarum con-
donatione iuuentur.

DICES fortasse, hoc Misericordi-
am olere. At ego censebam id ipsum
Iustitiam arguere: nec adhuc mutò
sententiam, hac ductus ratione. Indul-
gentia pro defunctis est applicatio
meritorum Christi, pœnaliūque ip-
sius operum; quæ conceditur in Purga-
torio detentis, per modum suffragij,
non autem per modum absolutionis.
Siquidem non absoluit Pontifex de-
functos à pœnis quemadmodum absol-
uit viuentes, quoniam illi non sunt ei
subiecti, ita ut sunt illi. Potest tamen,
tanquam supremus dispensator the-
sauri Ecclesiæ communicare bona ope-
ra pœnalia, quæ in gaza Ecclesiastica
ut summi Regis numi reconditi ser-
uantur in istiusmodi vsus. Annò hoc
est Iustitiæ? Coniicit Princeps in carce-
rem villicum iniquitatis, debitorem,
ob rationes conturbatas, decem milli-
um, pronunciat, luendum esse vel in-
are, vel in cute grauissima hominem
pœna.

pæna manet, si vsque ad nouissimum quadrantem refundenda sint ablata, vel detenta, quod Iustitia exigit. Quam ne violet creditor, partem pænæ ad se transfert; &, quod soluendû superest, ex suis per dispensatorem numerari imperat. Quid censes? putas ne Iustitiâ hic magis interuenire, an Misericordiâ?

Ego non dubitem pro Iustitia sententiam ferre. Ita veteribus quoque sapientia inclytis visum. Apud quos de Iustitia commendatur Zaleucus Locrensis, qui legem inter alias, tulerat, vt adulter oculis orbaretur, prudenter: nam considerabat pellucidos illos ac versatiles in omnem partem orbiculos ad illud crimen illices esse, vel duces. At ecce filius paullo post commisit facinus vtroque lumine ludentum, legis reum, pænæ quoque oportuit esse. Hanc tamen populus vniuersus, commiseratione Legislatoris, qui alium filium non habebat, & in gratiam patris remisit: sed hoc abnuente ac indignante: Lex, aiebat, sancta, & pæna etiam in nobis esto. Sed viam repperi, quâ illâ & Iustitia salua

salua

salua humanitati indulgēamus : Ipse
 & ego vnum sumus: mihi ergo vnus
 oculus, alter ipsi eruatur. Sua ergo
 prius, deinde filij oculo eruto nobili
 temperamento, humanitati ac proce-
 ribus satisfaciens Iustitiæ seuerita-
 tem sanxit. Eodem spectat exemplum
 Persæ.

Artaxerxes Persarum Rex, Longi-
 manus cognomento, identidem ob-
 fundebatur à Satibarzane gratioso
 satrapa in re quapiã iniusta, quam al-
 teri volebat impetratam. Ille tandem
 intellexit Satibarzanem viginti milli-
 bus Daricorum conductum vt à Rege
 obtineret. Vocat ad se igitur Satrapã,
 & Quæstorem, quem iubet illico illi
 adnumerare triginta millia. Hæc in-
 quiens cape à me & habe. Cũ enim de-
 dero nihil pauperior ero: at si illud
 cõcessero multo iniustior. Nimirũ ne
 Iustitiam violaret, ex suo dari voluit.

Iam verò Christus, vt Iustitiæ æqua-
 litas seruetur in Purgatorio, ex suo
 ærario bonam partem pendi iubet: &
 quadantenus pænarum partem luen-
 dam ipse sumit: quia pennis, quas hic
 colera-

tolerauerat satisfacit. An non hoc igitur Iustitiæ attribuendum est? Sed hæc omnia firmentur testimonio hominis, qui experienciâ doctus, veritatem dicere potuit, quod non dixerit, cur suspicemur?

SCRIBUNT illi, quibus apparitiones demortuorum cum fide ad posterostransmittere curæ fuit, cuiusdam familiaris sacræ religiosum, cum extremam sibi horam imminere animaduerteteret, enixè à sodalibus, qui circumstabant, petiuisse, vt ultimam delictorum gratiam à domus Præsidente postularent, ne sine absolutione Ecclesiastica ad DEI tribunal transmitteretur. Quo minus voto ipsius satisfieret Abbatis absentia fuit in causa. Illo redeunte petitio eius, qui vixerat, exposita Abbatem sollicitum habuit. Qui eius animam, antequam terræ cadauer mandaretur, cum ante aram prostratus commendaret, ecce tibi fratris mortui umbra, aut spiritus, benedictionem, condonationemque postulans. Prolatis ab Abbate solennibus verbis, quibus post

post testatam DEI misericordiam ab-
 solutionem dari mo est, pœnitentiæ
 aliquod opus sibi iniungi postulat
 Monachus. Hæsit Antistes, dubi-
 tans, quam nam demortuo pœnitenti-
 am perficiendam imponere posset.
 Tandem, pro salutari, inquit pœniten-
 tia in Purgatorio sit anima tua, donec
 corpus (quod mox futurum erat) se-
 pulchro inferatur. Quo audito, terri-
 tus defunctus, lamentabili voce, quæ
 amplissimi monasterij adyta persona-
 bat, exclamavit: O sine misericordia
 pœnitentiæ! Papæ! sine misericor-
 dia. Profectò ni existimasset à Purga-
 torio Misericordiam abesse, nun-
 quam pœnitentiæ in Purgatorio,
 vnius fortasse horulæ spacio ex sol-
 vendum pœnitentiæ sine misericor-
 dia vocasset. Itaque in Purgatorio
 Iustitia sola rerum potiri videtur.

IAM nostræ partes sunt vt ad Iu-
 stitiam supremi Iudicis conuersi, illâ
 non modò supplicii prece, sed & larga
 eleemosynarum distributone, cala-
 mitosorum subleuatione, Sanctorum
 inuocatione, quæque horum omnium
 est ani-

est anima, vitæ sequioris seriâ correctione, virtutumque Christianarum repetitis officijs, beneuolam, propitiâque, nobis, amicis, ac benefactoribus nostris faciamus. De hoc omninò certi, si semel è vitæ huius statione, in qua Misericordia DEI super omnia opera eius discesserimus, & ad tenebricos illos Iustitiæ carceres amandati fuerimus, non exiturum inde vllum, nisi vel grauissima secundum æqualitatē rigorosam satisfactione ex proprijs, vel priuatis amicorū, aut cōmunibus Ecclesiæ suffragijs adiusus, rationibus omnibus Iustitia præside putatis, reddiderit vsque ad nouissimum quadrantem. Credite, & caute.

NOTÆ.

§. PHILLIPPVS II. Rex Hispaniarum filium habuit Carolum XXIII. annos natum, quem sic interiisse quidam ferunt Anno 1568. Mendoza anno 1567. Opmerus in Chron.

FILIVS

FILIVS ante DIEM patris In-
qVIRIt In annos

Franciscus Haraus Tomo 3. Belg. Cum aliquamdiu in custodia fuisset, mense Iulio è vita sublatus est. Famiani Strada alia est narratio in Leone Belgico.

§. ORIGENES.] *De huius errore Epiphanius epist. ad Ioann. Ierosolym. August. lib. 21. de ciuit. cap. 17. & 27. Hier. in cap. 3. Iona. Gregor. lib. 9. Moral. cap. 45. & 46. item lib. 34. cap. 12. & 13.*

§. VIDIT Gallia.] *Anno 1610. 14. Maij Parisijs in Ferroneria vico Henricus IV. à Francisco Rauiliach Engolismensi trucidatus est. 27. Maij pronuntiata executionique est mandata sententia. Petrus Matthai, alijque Historici.*

§. HOLLANDIA.] *Anno 1584. 10. Iulij Balthasar Girardus Burgundus 27. annos. Principem Orangium sclopeto traiecit. Historici varij, è quibus Franciscus Haraus lib. 3. tumult. Belgic. à viro Delphensi fide digno se accepisse testatur.*

CHRISTOPHORVS Gama strenuus
pro Lusitano Rege apud Indos dux, ter
Mau-

Maurum Regem vicerat, fuderatque: sed nunquam magis victor, quam cum semel victus. Captum enim iussit Maurus, vt consanguineum, & alios septem magnates in prælio vulneratos applicito medicamine aliquo sanos integrosque redderet. Christophorus propinavit in potione virus. Sic subito in præsentia Regis exanimati omnes. Fremuit rabidus Barbarus. Siccine inquit medicaris Imperterritus Christophorus, Planè, inquit, anne & tu vis similiter à me opem & medicinam quærere. Iratus plus Maurus victoris ius admonens Christophorum rogat, quid de me victo, captoque fecisses? Amputarem, inquit caput tuum, & in Indiam mit terem: deinde in quattuor frustra te profecarem, vt in diuersis te locis in exemplum traducerem.

Idem, inquit Rex, de te constituam. Sauiisimis tamen cruciatibus illum prius exercuit. Caput ignito lebete, aut galea iussit operire: deinde plures corporis artus adurere: acus per vngulas transfigere: tergora ignitis forcipibus proscindere: postea multis
alapis

alapis & opprobrijs obsonare patientiam inuictam: tandem manu ipse Rex sua sacrum illud caput impia securi resecurit. Nihil inter hæc Christophorus iterabat formido tua supplicia, miles CHRISTI sum & B. MARIAE. Deinde cadaver in quattuor partes sectum. Ioann. Eusebius Nierembergius in *historia natura, lib. 6. cap. 70.*

SERMO III.

PURGATORIUM
videri Misericordiae theatrum.

*Numquid obliuiscetur misereri DEVS?
aut continebit in ira sua misericordias
suas?*

Psalmo LXXVI. 10.

Multa flagella peccatoris: sperantem autem in Domino Misericordia circumdabit.

Psalmo XXXI. 10.

Lex Clementiae in lingua eius. Prouerb. XXXI. 26.

D

Mi-

*Misericordia & Veritas custodiunt
Regem, & roboratur Clementia thro-
nus eius. Prou. xx. 28.*

*Iudicium sine Misericordia illi, qui non fe-
cit Misericordiam. Superexaltat au-
tem Misericordia Iudicium. Iacobi
II. 13.*

HOC anniuersario Animarum in
pace quiescentium die, sit Be-
nefactorum nostrorum memoria in
benedictione, benè sit Amicis. benè
Serenis. Principi MAXIMILIANO
HENRICO, Præfecto Sodalitatis
vivo. benè defunctis in Domino, &
Parthenicæ Congregationis N. Bene-
uolis. Pax cunctis à Domino, & æter-
num benè viuere ac felicitas in luce
Sanctorum. Benefactorum hic est ca-
talogus. *Legatur.* —

Hos omnes, DEVS æterne, afflicto-
rum solatium, in Te sperantes tua cir-
cumdet Misericordia, de qua iam di-
cere aggrediamur.

EA commentatione sacra, quam de
Purgatorio anno superiore ex hoc
ipso loco habuimus, initium datum
fuit disceptationi paræneticæ, *An Pur-
gatorium Iustitiæ potius, quàm Cl ementiæ*
fau

seu Misericordia theatrum nūcupari debeat?

Et tunc quidem seuerioris DIVAE suscepto patrocinio, ita eius solium in pēnali illā regia firmasse visi sumus, vt Clementia veluti loco pulsa merito conqueri posse videatur. Neque sanē demortuorum illis spiritibus, qui sub torrida illa zona pēnis exercentur satis consultum esse potest, si excluso penitus Clementiæ moderamine, solius Iustitiæ, summum rigorem expetere solitiæ satellitibus tradantur.

Verūm, nunquam mihi fuit consilium in Clementiam delinquere. Miseri sunt vndequaque, qui Misericordiam, quā nisi volente ac propitia nemo est felix, offendunt. Miseri profectō, quibus Misericordiæ deficit benignitas. Infelices, quibus solius Iustitiæ acerbicatem experiri comingit. Neque animas illas electas, DEO quē dilectas, ad societatem Cælitum, post breuem moram, transferendas irritare expedit, nob. s̄que auersas, aut minus fauēntes reddere. Quapropter hodie Misericordiæ, seu Clementiæ thronus

in Purgatorij ditione stabiliendus est. Nemo sibi persuadeat, nos seueritatis potius, quàm lenitatis tribunal exoptare. Scimus in conspectu seueri Iudicis non iustificari omnem viuentem: Misericordiam autem superexaltare iudicium. Illius ergo faueamus imperio: illi Aram, non Vindictæ, statuamus.

Et vos, Animæ electæ, si Iustitiæ præconium terruit, spem concipite, hodie Clementiæ litabimus: metum ponite, Misericordiam ad vos inducemus. Eius sensu vos saluto, sed verbis, quibus quondam Misericordiae Corculum Ioannes Electam Dominam & natos eius, quos diligebat in veritate.

2. Ioann. 3. *Sit vobis cum gratia, Misericordia, Pax à DEO Patre, & à IESV CHRISTO Filio Patris in caritate & veritate.*

Misericordiam & Clementiam esse virtutem. AIO Purgatorium Misericordiae, seu Clementiæ theatrum esse. Non lubet litigare de voce, si nullum rei sit certamen. Christianè loquimur, non Stoicè. Quam sectam dum humanitati fauet, amo & æstimodum crudelitati, despicio, & abominor. Christiani in sa-

cris

cris eloquijs Misericordiam & Clementiam, syllabis, non natura determinant. Vtroque vocabulo virtutem designant, cuius factus sit gratia, pax, remissio, venia. Nota sunt illa, in quibus vtriusque, sed alterutrius nomine expresso, est commendatio. *Misericordia & veritas custodiunt Regem, & rebornatur Clementia thronus eius, Prouerb. xx. 28 Iudicium sine misericordia, id est, absque Clementia, illi qui non fecit misericordiam, Iacobi 2. 13. Multa flagella peccatoris, sperantem autem in Domino Misericordia circumdabit. Psalmo xxxi. 10.* Stoicis Misericordia est alterum extremum Clementiæ oppositum, quod nimia lenitas vocari potest.

Constituitur enim ab ijs Clementia inter Crudelitatem, & Lenitatem nimiam media, quam rectè describimus, cum Seneca lib. secundo de Clementia capite 3. *Temperantiam animi in potestate ulciscendi vel, si malis, Lenitatem superidris aduersus inferiorem in constituendis panis, & in remittendis.* Idem censetur esse munus Misericordiæ, quæ virtus, vt

*Clementia
descriptio*

*Lib. 9. de
ciuit. cap. 5.*

D 3

vt con.

vt conseruetur Iustitia, siue cum tribuitur indigenti, siue cum ignoscitur pœnitenti. *Clementia est moderatio aliquid ex meritis ac debita pœna remittens.* Atque ideo non est expectandum ad Clementiæ diuinæ commendationem, vt dicamus: In Purgatorio maculatas illas, ideoque supplicio addictas, & ad Superos adhelâtes animas, in igneis illis ergastulis tanquam ingeniâli toro detineri pœnarum expertes: vel quod ridiculè magis sed ore blasphemus deblaterant sectarij, quasi nostrum dogma: In Purgatorio, velut in itinerancium diuersorio, aut tabernâ vinaria transeuntes animas degustandum à pocillatore vinum accipere, vt iter hilariores conficiant.

NON sunt mihi credite, & ijs, qui experientia docti, ad nos inde redeunt, illo in loco molles ad delitiandum lectuli, ad quiescendum accubitus: non substernuntur carbones, tanquam plumæ, vel rosa fartæ inculcatæ que culcitæ, non obteguntur inibi degentes alijs, quàm flammârum toralibus: non molliores experiuntur, quàm saxo-
rum

rum

rum puluinos. Torquentur *miris*, sed *veris* modis, & tamen Clementiæ theatrum Purgatorium esse dicimus. Si quidem Clementia Iustitiæ vindictivæ officium non excludit, sed asperitatem mitigat. Est Clementia gratia quædam ac condonatio, sed non plena aut perfecta; alioqui non distingueretur à venia, sed ex parte. Facit, ut mitior irrogetur pæna, quàm secundum rigorem irrogari posset.

PORRO mitigari contingit pænas vniuersè bifariam, extensionis nimirum & intensiõis rationibus temperatis, ac terminis accisis. Extensio latitudinem, longitudinemque complectitur. Latitudinem voco, dum ad plures partes, quod arctari posset, tormentum diffunditur. Longitudo est temporis duiturnitas. Intensio in acerbitate gravitateque supplicij consistit. Hanc mirum, quam multa temperent in Purgatorio. Summa aliquot capita indicasse satis fuerit. Horum primum sit, Certitudo de salute. Est enim iam dudum explosa è nostris scholis, non tam doctrina, quàm opinatio

*Mitigatio
pænarum
duplex.*

erronea quorundam, existimantium, animas in Purgatorie non solum non frui hac certitudine, verum in turbulento dubitationis sollicitæ freto circumferri, & perpetuis anxietatis fluctibus agitari: imò nonnunquam in desperationis scopulum impingere, eiq̄s adhærescere, ob grauissimos quos patiuntur dolores. Quem errorem Lutherus antequam Purgatorium prorsus negaret, complectebatur; ratus, illas animas verè desperare, & esse id grauissimum eorum peccatum.

Mitius aliquantulum alij pronuntiant, non desperare quidem, aut peccare; simpliciter tamen esse incertas de suo statu: & an sint perpetuò torquendæ, annon: imò, hanc maximam esse illarum pœnam existimant. Adducuntur ad hoc afferendum reuelationibus quibusdã, quas ex Petro Cluniacensi recêset Dionys. Carthusianus lib. de quattuor nouissimis, artic. 47. In quadam ex ijs inducitur Anima hæc proferens: *Scio, quia ante Iudicij diem veniam non obtinebo. an autem tunc, incertum habeo.* Deinde interpositis nonnullis

nullis

MISERICORD. THEATRVM. 81

nullis hæc subiunguntur. *Qui valiter torquebantur, communiter erant incerti an finaliter saluarentur, & quasi desperabiliter fluctuabant; qui in tormentis suis nihil existimabant irapanale, sicut incertitudinem indulgentia.*

Aliud habet sana Theologorum doctrina, cuius hoc est pronunciatum, Animas illas electas nulla irrationabili; ac præpostera anxietate vel impatientia pœnas inflictas perpeti, nullis perturbari doloribus, nullis concuti anxietatibus vt desperationi succumbant. Absit cogitare, tranquillis illis pectoribus vlllos, quamuis diros, sed meritos cruciatus patientiam extorquere. Valet hic quod à Sapiente vniuersim est dictum: *Non contristabit Iustum quicquid ei acciderit*, Prouerbiorum xii. id est, non perturbabit, non deiecto illum animo faciet; sed æquo feret omnia, probè sciens, non abique diuina prouidentia iustitiaque euenire, quæ patitur. Adde, securas certasque esse, tam de gratia diuina, quam amicitia Dei comitem habet, in qua sunt confirmata; tum de beatitudine indubiè consequenda: siue id habeant per scientiam

entiam intuitiuam euidentem, siue per nouas à DEO infusas menti imagines, siue per notitiam Theologicã ex principijs fidei deductam, siue per reuelationem, siue per viam aliquam aliam DEO haud incognitam.

Quantum autē pœnarum acerbitatem minuat, felicitatis arrhâ donatum esse, de eaque certissimò communicandæ securum agere, me tacete, quilibet intelligit. Date mihi aliquem, qui certitudinem habeat de salute, & beatitudine quam infallibiliter obtinebit: id est, certitudinē, cui falsum subesse nequeat, diuina reuelatione acceptam, & attestazione firmatam: huius autem contemplatione attentissimè fruatur, etiam si flammæ illum admoueas, flagellis dilanies, vncis dilaceres, rota confringas, in boue igne supposito conclusum habeas, medio trāquillus in igne ridebit, cantillabit, & fortasse cum Laurentio, iocabitur in craticula, & ad maiora audenda, si ita visum iudici, vel carnificem, vel elementa ipsa animabit, cælum cogitans.

Occur-

MISERICORDIA THEATRVM. 83

Occurreret frequenter inter crepitan-
tes plagas, vel flammis illud, Ad pa-
triam, ad patriam: recreabit istud, *Sic*
itur: tandem perueniemus: hæc quon-
dam meminisse iuuabit. Tantum de præ-
narum sensu demit certitudo salutis,
modò scias, quanti sit non posse exci-
dere. Salutabat ille quondam adhuc
spei dubius, salutabat tamen gaudens
inter procellosa pelagi, illam, ob quã
tam multis iactatus, iactabatur etiam-
num regionem, exclamans identidem.
Italiam Italiam! Quamuis igitur spes,
quæ differtur, affligat, animam. si ta-
men coniuncta sit certitudo, quæ dis-
criminis securam faciat, illa, vt timo-
rem contrarij expellit, ita mirum in
modum recreat, facitque, quæ vide-
bantur intolerabilia, per quam fa-
cilia toleratu. Vt accidit animabus in
Purgatorio.

QUARVM supplicium lenius quo-
que facit Impeccabilitas, quæ magni
caussa est solatiij. Existimamus enim
iustorum animas purgatione tempo-
ranea indigentes in ipso mortis mo-
mento, ac separatione à corpore, ita
in gratia ac bono confirmari, vt am-
plius

Impeccabi-
litas ani-
marum in
Purgato-
rio.

plius peccare non possunt. Hanc autem firmitatem Clementia in Purgatorio operatur. Cùm enim inibi DEVM clarè non videant, vt beati: cùm natura sua non sint immutabiles: cùm ad infallibilem illam constantiam habitus aliquis ipsis communicatus non sufficiat: nec possit ab intrinseca aliqua perfectione siue habituali, siue actuali, vel naturali huiusmodi provenire perseverantia, necesse est dicere, sua illam perpetua protectione Misericordiam efficere.

*Visitatio,
& consolatio
ab Angelis.*

EIDEM adscribendum est, quod à bonis Angelis, & tutelaribus potissimum Animæ in Purgatorio visitentur, animentur, ac consolationem identidem accipiant. Multum sanè facit ad doloris acerbicatem remittendam fidelis amici confortatio.

*Hor. l. i.
Ep. i.*

*Sunt verba & voces quibus hunc lenire
dolorem.*

Possis, & magnam morbi deponere partem.

canebat ille. Id si valet in hominum euanidis ac nugacibus fabulamentis, an non locum habebit in solidis verissimusque cælitū adhortationibus, qui

NON

non emortua verba, mortalium more, spargunt, sed rem dare possunt, quæ animas voluptate iucundissimâ compleat. Videndos autem se dare bonos Angelos illis in Purgatorio æternitatis candidatis, cum ijsque suavissimè colloqui, si vlla fides reuelationibus habenda est, negari non potest.

NESCIO quas ferias ijs, quæ torquentur animabus adscribat Poëta Christianus Prudentius:

*Sunt & spiritibus; saepe nocentibus
Pœnarum celebres sub styge feria.*

Si de damnatis in inferno loquitur, iudit, vt Poëtis mos est, quibus quidlibet audendi, loquendi que, imò fingendi nonnunquam æqua est potestas. Si de ijs, qui in Purgatorio, datur ne ijs vacatio aliqua & pœnarum intermissio, vt vires resumant, ac animosius deinde catastam subeant, & torqueantur. Suntne ijs in locis animabus, à supplicijs vt hic adolescentibus nostris hebdomade qualibet à studijs, remissionis dies? Non reor equidem: id enim ego non Clementiæ adscriberem, sed seueritati. Nam ad easdem pœnas redeundum esset, tem-

*Feria in
Purgatorio
Hym. de
nouo lum.
Paschar.
Sabbat.*

pusque quo carendum beatitudine prolongaretur, quod ijs minimè optandum.

Quod autem aliqui disputant. Vtrum Purgatorij inquilinæ ante absolutam planè purgationem, inde ad tempus exire valeant, ad has ferias minimè spectat. Siquidem ridiculum esset, ac puerile, existimare, quamuis egredi permitterentur, à pænis liberam esse. Sed quemadmodum Dæmones hoc in aëre dum vagantur, vel in hominum sunt corporibus, ignem secum deferunt; ita suas secum Animæ flammas deportarent, etiam si quandoque subterraneo ergastulo non detinerentur. Quod tamen haud contingit, nisi DEO præter legem semel fixam, quidpiam indulgente.

Feria Animarum

Possunt igitur esse, & appellari Animarum ferix, consolationes illæ, quas tum Angelorum visitatione, in eaque colloquio recipiunt, tum ab hominum Sanctorumque in cælis regnantium precibus nonnunquam habent: ijs enim internum
quen-

quendam delectationis motum, & nobis inexpertam hilaritudinem impetrari, ac pro ijs supplicantes mereri de congruo mihi sanè nullum est dubium.

QUANTVM autem illud est exag- *Dormire*
geratæ in Purgatorio Clementiæ, & *in pace.*
mitigatæ pænæ indicium, quod Ecclesia in Missæ Canone, in quo singula verba veritatis exactæ trutinâ librata sunt, dicat, eas in pace dormire ac quiescere, quod certè summam quandam lenitatem significat. Quid quod certis revelationibus constet, aliquarum in Purgatorio agentium animarum pænam tam esse exiguam, vt nihil penè pati videantur? Quales erant illæ, quæ vestibis albis indutæ visæ sunt in locis lucidis, & amænis, reor post tolerata in ignibus supplicia. De quibus V. Beda lib. v. historiæ cap. 13. nonnulla recenset.

Quid quod omniû pænæ, licet antea intensissimæ ita paullatim minuantur ac remittantur, vt tam sint modicæ, vt amplius vix remitti nequeat? Quod ex narratione D. Bernardi habetur in vita

S. Ma-

S. Malachia. Vbi scribit: oranti Episcopo pro sorore defunctâ, ipsam ter apparuisse: primò quidem in veste nigra, & extra Ecclesiam: secundò in subfuscâ, atque intra ecclesiam: tertio in veste alba ad ipsum altare cum Sanctis alijs. Ex quibus intellexit, animam sororis, paulatim remittentibus se poenis, ad finem purgationis venisse.

Quid quod quarundam tam velox sit transitus, vt se penè haud prius in Purgatorio esse, quam fuisse intelligant? illudque admirandæ decantent: *Transiimus per ignem & aquam, & induxisti nos in refrigerium.* Nimirum, cogitat DEVS publicum se parentem esse. Et quemadmodum priuati illi parentes liberos peccantes nonnunquam castigant: interdum virgas tantum ostendunt, rati hoc satis esse poenarum, si instrumentum illarum vident, aut lenissimè sentiant, quo intelligant quid indulgens pater potuisset infligere. Haud secus ille facit aliquando & Clementiæ suæ obsequitur.

At-

ATQVE hæc quidem sunt quæ de-
 monstrant Clementiæ locum esse in
 Purgatorio, si poenarum intensiorem
 spectemus, quæ per illam mitigatur
 plurimum. Non minus autem ibi mu-
 nus exercet illa suum in extensione
 contrahenda. Et quidem imprimis
 Clementiæ beneficium est, si dum Iu-
 stitiæ æqualitas posceret diuersorum
 membrorum cruciatum, vnius non
 acerbissimâ poena satisfieri permit-
 tat. Sic è contrario, crudelitatis est,
 ultra, quàm leges præscribant, penam
 extendere. Fertur in publicum latro-
 nem multorum reum homicidiorum
 sententia, vt ignitis forcipibus in
 omni corporis parte, quæ musculo-
 sa, & compacta carnis pulpa est valida
 discerpatur, flagris concidatur, ignes
 pectori admoueantur, dorso nouacu-
 la, vt ex pelle ligulæ fiant, cruribus
 rotâ, vt ossa confringantur penitus,
 temporibus malleus, vt bouis instar,
 concidat, ceteris membris carbones
 igniti, vt in cineres bustum abeat.

Misericors iudex constringat tot
 membrorum carnificinam, & vnius
 alte-

*Extensio
 poenarum.*

alteriusue membri cruciatu supplicium definiat, eo ipso Clementistitulum merebitur. Hanc poenarum adstrictionem Purgatorij propriam esse, lege à Clementia inibi imperitante latà, conuincit vnus tantum partis supplicium. Peccauit homo anima & corpore, hoc sæpe instigante, irritante, attrahente. Quis non videt, si coram Iustitiæ tribunali caussa ageretur vtrique æqualem quadantenus poenam infligi oportere: vt quantum, in delitijs fuit pellex caro, tantum cum proco & amatore suo tormenti perferat. Sed auctoritatem suam interponit sospitatrix Clementia, & Iustitiæ rigore temperato, corpus à poena eximit, modica complicitis animæ afflictione contenta.

I. Caesar.

DEPRAEDICATVR à profanis Iulij Cæsaris mitis in reos animos. Is captus à piratis, iurauerat sæpius, se cruci omnes subfixurum, si in potestatem redegisset. Redegit haud ita multo post: æstuabat tamen, quod crudele videretur, supplices in crucem

cem

cem agere, iurisiurandi autem religio veniam abnueret. In hoc certamine humanitatis ac fidei Clementia se mediam interposuit, & vtrique satisfaciendum hoc moderamine persuasit: iugulari prius posse, deinde suffigi. Hoc factum, & satis vtrique, neutrius violatione.

Crediderim equidem, si humana diuinis conferre, aut humanis diuina illustrare licet, & nostro more balbutire; cum poenæ demeritis in suprema coelitem curia constituerentur, suasisse Amorem DEO, qui semper suorum est amans, & pater indulgens, vt mortalibus delictorum quorundam, quæ modica habentur, gratiam faceret, poena omni condonata: intercessisse Iustitiam, & nihil sine illius expiatione, qui deliquit, condonandum, disputasse: hominem ex corpore & animâ constantem, vtraque parte puniendum: animam non peccare solam, carnem sociam ferè semper esse; ac sæpe illicem. In hoc conflictu Amoris & Iustitiæ Misericordiam repperisse viam:

Ani-

Animæ supplicio Iustitiæ satisfaciendum, corporis exemptione Amori.

Psal. 144. Profectò, *Suavis est Dominus uniuersis, miserationes eius super omnia opera eius,*

Sap. 11. *Parcis omnibus, quoniam tua sunt Domine, qui amas animas. O quàm bonus, &*

suavis est Domine, Spiritus tuus in omnibus! Misericordiæ moderamine Iustitiæ satisfieri nullum est dubium.

Mitigat ergò Clementia, quam irrogare posset Iustitia poenam in Purgatorio, si latitudinem extensionis spectemus.

Diuturnitas poenæ.

lib. 3. Reg. 14.

N&C minus si longitudinem, siue diuturnitatem, quam contrahit, in multas alioquin annorum centurias procursuram. Est Clementiæ arctare in hac re terminos. Hoc titulo Clementiæ laudem meruit, ille Deo cœloque plenus Rex, qui cum Absalomus filius fratrem Amnonem proteruè ac crudeliter in conuiuio interfecisset, & triennio apud auum maternum in Syria exulasset, fractus, & misertus, cùm tempus extendere posset, reuocauit. Est quidem singulis in Purgatorium ablegatis, decreto diui-

diuino statutus mansionis eo in loco terminus. Nouit perbenè mēsurarum omnium, ac proportionum Dictator, quanti temporis supplicium, cuiusuis generis peccatorum piaculis respondeat; sed quā est lenitate, & in electas animas clementia, non præfigit limitem, quem, si summo iuris habenda esset ratio, Iustitia poneret; sed quem pangit Misericordia. Cuius est, admirandis inuentionibus tempus alioqui longissimum abbreviare. Quare attendite, quæso vos, diligenter, & Clementiæ, vel potius vobis, quibus aliquando per illam subueniendum erit, fauete.

NON omnes ego quidem abbreviandi modos commemorabo, id enim infinitum penè esset, sed aliquos tantum, qui magis ad institutum nostrum spectare videbuntur proferam. Principio, non probatur singularis illa Viri quamuis pij ac eruditi opinatio, neminem ultra decennium in Purgatorio detineri. Multo minus placeat; quod errorem sapit Lutheri, homi-

*Abbrenia-
tio; ænarū*

hominis Inferno, quem admittit, quam Purgatorio, quod exhibet, magis fauentis, Purgatorium breuissimis lecti fatalis spacijs circumscribi, illiusque temporis momentaneo intervallo, ac morte terminari. Obstant utriusque persuasioni Patrum dicta, & reuelationes fide dignæ: licet non omnibus, quæ passim circumferuntur, absque iudicio fidem adhiberi velim; obstat denique ratio.

*Intensio
compensat
extensionē.*

Ille igitur abbreviandi modus fortasse alicui in mentem venit, quo poenarum duratio, ac cruciatuum extensio intensioe compensetur. Quod fieri posse nullum est dubium. Manendum esset alicui xxx. annis, sed in poena mediocri ut quattuor, phrasi philosophicâ: quantum augetur poenæ grauitas, tantum extensioni demitur. Crescat igitur, ut vnus hebdomadæ supplicium acerbissimum triginta annorum mediocri respondeat; finita illa septimanâ euolabit. Applauderem, si, quam certum est, illud fieri posse, tam nobis exploratum esset, Clementiæ decreto fieri: aut
Mi-

Misericordiae potius, quam Iustitiae id adscribendum esse; de quo haud immerito quis dubitet. Scio sentire *Suarez* magnum ætatis nostræ Theologum, *disp. 48. de Sanctos, qui pro animabus Purgatorij suffrag. orant, petere posse, earum vt liberatio sect. 5. n. 9. acceleretur, etiamsi necesse sit, diuturnitatem temporis intensioe pœnarum compensari. Verùm obseruat idem benè, hoc commutationis genus, quamuis aliquam gratiam continere videatur, non tamen excludere omninò æqualitatem Iustitiae. Itaque missis ambiguis, illud statuamus.*

PROLIXAS Purgatorij pœnas contrahi suffragiorum alienorum repetitione: eas autem ad pœnarum remissionem, vel mitigationem acceptari Clementiæ lenitatem arguit. Imò, Iustitiae, inquis, seueritatem; cùm nulla hic fiat gratuita condonatio, sed in compensatione seruetur æqualitas. Scrupulum hunc eximet cognitio modi, quo defunctorum animabus profunt viuentium suffragia. Illud

Suffragia pro Defunctis.

in

in confesso est apud omnes, Suffragia prodesse posse in Purgatorio existentibus ad integram poenarum remissionem. Si quidem poena, quam debent animæ, cum finita sit, intensiue atque extensiue, per opus aliquod finitum compensari potest. In omni etiam finita poena certi sunt gradus. quocirca si remitti potest per suffragia, quod nemo negauerit, poterit omninò tolli: aut illa successiue multiplicando, aut simul in diuersis personis, aut ita augendo vnum idem que opus, vt multis operibus satisfactorijs, atque adeò toti poenæ æquiualeat.

I A M verò, quoniam duobus vijs ad poenarum remissionem, & abbreviationem perueniri potest: nempe, vel impetrando, vt gratis remittatur; vel soluendo & satisfaciendo pro alio quam debet, existimant non infimi subsellij Theologi, obtinere nonnunquam fideles à DEO, pro animabus sibi carorum gratuitam supplicij remissionem per medium impetrationis. Quod ad Clementiæ

*Caietan.
Tom. 1. o-
puscular.
tractat. 16.*

mentia tribunal spectat. Quid enim in hac clementissimi Patris concessione, quod non sit eius bonitati consentaneum? An non sæpè à mitioris ingenij Principe, sine æquivalenti satisfactione, poenæ relaxatio impetratur? Et quo alio modo Beatæ Mentis, quas pro Purgatorij incolis supplicare iulula est ambigendi ratio, veniam postulant, & consequuntur? Cùm enim non sint amplius in satisfaciendi statu, impetrant, vt gratis fiat remissio. Quò tendit benigna mater Ecclesia, cùm frequenter DEVM orat, vt per suam pijsimam misericordiam à tormentis piorum animas à poenis eripiat.

SED sit ita, vt volunt nonnulli huius temporis præclari Theologi: nunquam poenarum condonationem elargiri DEVM in Purgatorio *Suarez* detentis: nisi satisfactione pro ijs *sect. 5. n. 5.* oblatâ, adhuc contendere non verëbor, cum multis; illam ipsam satisfactionem acceptare, esse Misericordiæ; addunt aliqui, & quidem Misericordiæ solius, vt Iustitiam excludant: sed ego satis habeam, si ad-

E iun-

iungere particulam, *potissimum* liceat neque enim est animus Iustitiæ exilium indicere. Augetur in hoc capite Clementia eo titulo, quod non interueniente Iustitiæ æqualitate, pactis conuentisque stetur fideliter, & infallibiliter oblata profint suffragia: si non omnibus, quod tamen plurimi admittunt, non sine magna probabilitatis specie, certè aliquibus, atque ijs præsertim, quæ dum mortalitate adhuc circumdatæ essent, singulari quodam affectu erga illius loci captiuas ferebantur, easque ope sua iuuare studebant.

*Genera
suffragiorum
tria.*

AD HÆC, in singulis suffragiorum generibus, quibus pœna vel abbreviatur, vel omninò tollitur singularem animaduertere licet Clementiæ lenitatem. Tria sunt suffragiorum capita: *Incruentum Misse sacrificium, Oratio, & Opera* quælibet pœnalia & satisfactoria, vt eleemosynæ, ieiunia, peregrinationes, ac similia; quibus *Indulgentia* accenseri solent, quæ sunt applicatio satisfactorum, siue operum pœnaliū Christi, ac

ac Sanctorum, ut profint defunctis. *Orationibus* inquit D. Augustinus, Sermone xxxii. de verbis Apostoli. *Sancta Ecclesia, & sacrificio saluari, non est dubium mortuos adiuuari.* Oratio autem non tantum ut opus laboriosum est, verum etiam, ut est impetratoria, quod orationi est proprium, prodest non parum ex Clementia decreto. Quanta benignitas, Sacrificio, cuius infinitus est valor, si pro defunctis offeratur, infallibilem effectum, poenaeque remissionem tribuisse; Quid autem aliud est, Indulgentiarum distributio, quam numerorum (hoc exemplo utendum ad vulgi caput) quibus talentorum aliquot debitum ad nouissimum vsque quadrantem persoluatur.

Nimirum, tu fortunis priuatus omnibus, post dilapidatam substantiam, innumera contraxisti nomina, nec soluendo esses, nisi quae supersunt alicubi, diuenditis, pellem etiam poneres, ac in pistrino multos annos circumagereris scuticque expositus. Tui misertus creditor numos non ad

census, non ad vsuram concedit, sed donat, vt syngraphas recipias, & tu de summa Clementia apud tam clementem controuerfiam moueres? Idem in Purgatorio accidit, & non exclamas: Viuit, viuat in ignibus Clementia.

V I S aliud huic rei accommodatum exemplum? Decretum est iudici criminibus id postulantibus, te ad infame lignum condemnare. fies haud dubiè non longa littera, sed columna pendula, extenderis ad tres pedes, quo maior appareas: attenuaberis, vt omnia in corpore per cutem, tanquam per speculariẽ materiam fiant pellucida. lata est sententia, vt flagris dilanieris à vertice ad calcaneum, quo vnum vulnus fias: deinde in testulis roteris, torrearis, frixeris, concidaris, tandemque totus incinrescas igni iniectus. At mox, qui iudex antea, personam ponit cum nomine, & patrem induit: sententiam tamen non mutat, nisi quod alterius, æqualia pro te pati volentis, supplicium, in tui gratiam se accepturum teste-

teste-

testetur, modò sit, qui se offerat.

A T omnes refugiunt, sui magis, quàm tui memores. Tunc ille idem & iudex & pater pius, nunc quoque tu alter, tibi decretà tormenta in se suscipit, vt tu libertatem consequaris; & non animaduertis in hominis illius animà imperantis Clementiæ potentiam? Simile quid contingit, cum CHRISTI parentis indulgentissimi, ac Sanctorum passio- nibus per Indulgentiis applicatis à poena liberantur defunctorum ani- mæ: & non cernis in Purgatorio lon- gè lateque dominantem Clementiam? non iuuat accinere, regnat, regnet io- semper in Purgatorio Misericordia!

OSTENDAM idem clarissimè ad popularem intelligentiam. Condonato tibi, vt quondam parricidæ Absaloni, mitissimi patris affectu parricidij crimine, exilij in inferno perpetui remissione facta, temporanea superest luenda poena, conspectu Regis carendum: & qui ex ea orbitate dolor moestitudo, cruciatus, lacrymæ ferenda: nec spes est admissionis, nisi

exacto triennij curriculo. Hinc
 cui misertus non nemo è Palatino-
 rum numero, quid si sit Principis
 Alius vnicè dilectus, patris delitiæ
 ac hæres? sacco induitur, intonsam
 demittit cæsariem, funem, vt reus,
 torquis vice, collo applicat, nudis pe-
 dibus, vdis oculis, diffibulato tho-
 race, in nodum coactis manibus, scissa
 tunica, illuic squalidus ad Regem
 ingreditur, ad genua accidit, eaque
 amplexatur, rogat, supplicat, obte-
 statur, voce, gemitu, suspirijs; regi-
 am clementiam, paternum pectus,
 Principis misericordiam inuocat,
 sortem acerbam miseratus eius, cui
 facinus iam condonatum, diuturnita-
 tem temporis, quo optatis imo heri
 conspectu frui non licet, incidat: hanc
 filij longè carissimi solitudinem, hæc
 poenæ voluntariæ documenta multi-
 plicia, has preces, lacrymas, dolores,
 ac gemitus compensationis loco acci-
 piat.

POSSET hic dicere pater, si chaly-
 bem haberet circa pectus, ac iustitiam
 tantum spectaret, dentem pro dente,

OCU-

oculum pro oculo , pellem pro pelle:
 anima quæ peccauerit , ipsa patiatur,
 donec satisfaciat , quid frustra affli-
 geris? Sed mitior DEVS , qui magis,
 quàm ille nomine etiam Mitio , tum
 quoque mitis est , cùm punit & ob-
 iurgat, in satisfactionem accipit, quæ
 offeruntur pro alienis debitis : & du-
 bitas an in Purgatorio imperet Mife-
 ricordia? Acclamemus omnes, ô Do-
 minum mitem ac clementem!

SI inter homines fuerunt non-
 nulli tanta animi clementia , vt vin-
 dicare potuisse contenti, dum in ma-
 nibus fuerunt hostes vindictam remi-
 sere: quid sentiendû de DEO, cui pro-
 priû est misereri se per & parcere, idq;
 erga amicos & filios, quales sût omnes,
 qui in Purgatorio detinêtur? Apud RO-
 manos commendatur M. Bibulus. Hu-
 ius duos filios præstantissimæ in-
 dolis , cum in Syria Proconsul ipse
 ageret, Gabianini milites in Aegyp-
 to per sæuitiam , ac proteruiam in-
 terfecerant. Hos Cleopatra Regina
 iustam iram viri principis veri-
 ta , comprehensos ad ipsum misit
 E 4 arbi

arbitrio eius puniendos. At ille, quamuis in recenti dolore, patrem, & quod fortasse alicui in mentem veniat, hominem exiit, vt humanitatem erga noxios retineret, ac sepositâ omni ultione, eosdem ad Cleopatram: intactos remisit, sat habens, vindicare potuisse. Quid de Christo iudicem, qui totus quantus est lenitas ac beneficentia?

Quanta illa fuit Clementia Octavianum Cæsaris, qui, dum Diomedem dispensatorem suum comitem haberet, & repêtè ferus aper in eos incurreret, seruus Dominum suum oijcibens, manibusque propellens post eum latuit. Atque Augustus quidem fato, aut animositate sua seruatus fuit. Sed & dispensatori ignouit, nec vindictam sumpsit cum posset, timori potius temerarium istud factum, quam noxæ adscribens. An existimamus DEVM homini in Clementiæ perfectione cedere?

Obiectio.

AT enim, nescio, quis mihi grauis & intemptiuus à tergo monitor aurem velit importunè: & heus tu, quò

tu, quò tandem inquit, vide, ne dum
 DEVM, vt misericordem extollis, in-
 iustum facias. Caue, his Clementiæ
 haustris breui Purgatorium euacua-
 bis. Nihil te delicatæ quorundam
 aures, nihil exasciata doctorum vi-
 rorum iudicia, nihil Theologicus
 rigor commouet? Nihil me magno-
 perè ista, vel alios perturbare de-
 bent. Nondum sententiam tuli de re
 tota. Iustitiam deprædicare nuper,
 nunc Misericordiæ partes tueri est
 propositum: alio tempore vtramque
 conciliabimus & nectemus.

Sed vtinam non tam ego verborum
 deprædicatione, quàm vos mecum
 pænalium operum multiplicatione
 pro electis in Purgatorio animabus,
 diuinæ Clementiæ refertos libellos
 supplices offerremus hodie, & no-
 biscum orbis Christianus vniuersus,
 fortasse crastina die mera esset solitu-
 do & eremus Purgatorium, ignibus
 plenum, hominibus vacuum. Sed
 optare hoc licet, sperare, pro-
 pudiosa mortalium ignauia, & ad
 E s. satis

satisfaciendum pro se quoque, ne-
dum pro alijs, tarditas vetat.

I L L V D tamen non est reti-
cendum: Clementia, quam in Purga-
torio potestate fungi probatum
imus, inexhaustam liberalitatem ne,
an lenitatem consideranti, in men-
tem venisse dubitare: An non ali-
quando, ac hoc potissimum die, o-
mnibus in illo carcere conclusis ani-
mabus euolandi potestatem faciat,
sicque locus ille torturæ destinatus,
nullos, qui crucientur aliquando ha-
beat, quod ad Clementiæ folium ibi
stabiliendum haud parum esset oppor-
tunum. Sunt autem in hanc partem
aientem præsidia minimè contem-
nenda.

N A M ut omittamus, quod
incertum est, Christo Domino de-
uicta morte ad Inferos migrante, o-
mnes fidelium, ac sibi carorum ani-
mas, quæ in subterraneis locis eo tem-
pore delitescabant, visitasse primùm,
deinde eduxisse, ut & ipsæ trium-
phalem Christi pompam adornarent,
& in

& in cœli arces inueherentur. Si-
quidem Rege recens inaugurato, aut
carceres visitante Principe, nullus
esse solet, cuius compedes ad bene-
uolum Solis illius aspectum non col-
liquefiant quodammodo ac diffuant.
Sed ut hoc (quod aiebam) linguamus
in medio, perpendite mecum accura-
tè pauca hæc.

Imprimis, ex immenso penè il-
lo quotidie nascentium, denatorum-
que numero ad Purgatorium non de-
mandari vllum infidelem, idolola-
tram, Mahometanum, hæreticum. Hos
aliud manet apud inferos diuerso-
rium, Purgatorio, haud paullo, si
non feruentius (nam eiusdem gene-
ris ignem utrobique vigere volunt
Theologi) certè diuturnius, quippè
æternum. Deinde è fidelium Chri-
stianorum cœtu, quantulus autem
ille est ad numerosam illam foecem?)
nemini Purgatorium obuenire, qui
nō ab omni noxiâ lethali liber in gra-
tia & amicitia D E I hinc emigra-
uerit. Horum verò quanta paucitas

1. Petr.
4. 18.

Horreo dicere, si sanctissimi Præfulis Chrysoſtomi ſenſu ſit loquendum. In hoc noſtro numero, qui ſat magnus pro loci conditione, & temporis, fortaſſe pauci ſunt, quibus Purgatorij fiet gratia. Nam *iuſtus vix ſaluabitur*, de quo dubitat nemo niſi infidelis, cùm ſit pronunciatum Petri Apoſtoli. At quàm pauci? Quæſo vos nolite ſciſcitari. Si quæ in animo verſantur, omnia promerem, offenſio mihi expectanda eſſet rudium quorundam diuinæ arithmeticæ calculis ponendæ. Sat ſit dicere, paucas eſſe videri. Quot ſint dicere non attinet, ne in alterutram partem, aut in conſiderata ſeueritas in me reprehendatur, aut veritas odium pariat.

*Sacrificiorum mil-
lia.*

NOTÆ.

I A M verò multa millia ſacrificiorum cotidie, & hac præſertim luce, pro animarum indigentia, ſiue certarum, ſiue vniuerſim & vagè, DEO tamen ſignatè notarum, offeruntur. Sacrificium autem Chriſtianum, pro animabus oblatum, infallibilem habet ex opere operato, vt loquuntur. Theologi effectum: quem nulla

nulla ministri sacrificantis indignitas,
modò necessaria adhibeantur, nullum
demeritum, nulla possit impedire
improbitas.

Adde satisfactionum tum Christi
Domini imprimis, tum Sanctorum,
thesaurum omni ex parte infinitum,
qui per Indulgentias Pontificia aucto-
ritate communicatas applicatus. Qua
applicatione factâ, solui ad æqualita-
tem animarum debitum, atque idcirco
illas infallibiliter liberari, magno-
rum in sacrâ doctrina Magistrorum
est consensus. Adde altarium in omni-
bus pene basilicis quorundam à supre-
ma potestate profectam benedictio-
nem peculiarem, qua fit, alijs ad eam
rem necessarijs non deficientibus, ut
vnius sacræ hostiæ litatione, toties,
quoties, anima à pænis eruatur.

Adde Priuilegia Religiosorum
multorum, quibus concessum à CHRIS-
TI Vicario, condonationum istiusmo-
di dispensatore, ut vel psalmi quin-
quagesimi, à prima voce *Miserere* cele-
berrimi, vel alia comprecatione, ante
icunculas sacras profusa, vel simili
E 7 pietatis.

HO PURGATORIUM

pietatis officio, animam vnam è flammis eripiant. Adde, tot DEO carissimorum in claustris degentiũ assiduas pro caris sibi, in Purgatorio agentibus corporis afflictationes, ieiunia, flagella, cilitia, vigilias. Adde, priuatorum suffragia, orationes, elemosynas, supplicationes, lacrymas.

Adde Sanctorum, non Angelorum modò, sed & hominum cum Christo regnantium preces, atque intercessionesefficacissimas: quibus, vel gratuitam liberationem obtinent; vel, vt superabundantes satisfactio-nes, à se susceptæ, dum inter mortales agerent, animabus applicentur, rogant; vel ab alijs eadem felicitate fruentibus Diuis postulant, vt proprias satisfactio-nes animabus quibusdam adscribi patiantur. Adde denique, Ecclesiæ vniuersæ matris benignissimæ, & nunquam non pro suis in caritate decedentibus sollicitæ communes obsecrationes, siue inter liturgiæ solennes ceremonias, siue in diurnis, nocturnisq̃ psalmodijs profusus.

HAC

Hæc simul iunge, & Clementiam præfidere cogita, adfirmare ausim, venturum tibi in mentem, fieri vix posse, quin Purgatorium non rarò, & maxime *Commemorationis animarum* die sacro, enacuetur. Nam si tam paucis in Purgatorio locus conceditur, tam autem multa, certa, infallibilia, ad euocandas inde animas suppetunt remedia, videri posset facillimum esse, omnibus ibi commorantibus liberationem impetrare. Quod in Clementiæ regno non debet videri rationi minus consentaneum. Rationem in te eorum, qui in hac vrbe probabili coniecturâ benè ac feliciter vitam suam finiunt, tum sacrificiorum, suffragiorum, orationum, quas pro defunctis fundi hac ipsa in vrbe, vel à solis Ecclesiasticis certum est, fiet sanè admodum verisimile, non tot quotidie decedere, quot officia infallibilem pænæ remissionem postulantia frequentantur.

QVOD si de singulis animabus instituat sermo, quam diu in Purgatorio moram traher existimatis vnam, pro cuius vnus liberatione, decē
aut

*Religioso-
rum officia
pro defunctis
Bis.*

aut viginti, sæpius etiam plurium sacrificiorum millia à religiosissimis, DEOQUE gratissimis Sacerdotibus repræsentantur, addita potestate, per quodlibet animam è Purgatorio educendi. Statuere ego non possum DEO soli nota. Sanè hoc nomine felices sæpe æstimare soleo, Monasteriorum, Collegiorum-ue sacrorum fundatores, quibus tam varia post mortem donec mundus stabit manent subsidia.

SOCIETATIS
IESU in
benefactores
gratissimos.

Quid in alijs DEO sacratis familijs fieri soleat, ignoro: de hac nostra affirmare possū, quod quidā festiuè protulit; videri, sed verè protulit: IESUITAS omnes fundatorū, ac benefactorū suorū Sacellanos esse: ita perpetuò ferè pro ijs sacrificāt, & orant. Sic se res habet. Qui quadraginta annis aut pluribus in Societate nostra sacris initiatus vixit, pluries pro ijs, quàm pro se sacrificauit. Licet enim obligatione vlla, quæ iustitiæ debitum pariat, adstringi nos non patiamur; plura tamen liberaliter damus, quàm à nobis exigi etiam à sordidissimo possent. Gratis date volumus, quæ gratis accipimus.

cepimus: hoc profitemur: ita apud nos sancitum: in id consensimus, cum nomen religioni dedimus.

BENE sit Inuictissimi, dum vixit nobiscum Imperatoris RODOLPHI II. animæ. pax illi à Domino, & æterna gloria ac felicitas in luce Sanctorum, à cuius obitu superioribus annis tanquam trium domiciliorum nostri Ordinis Fundatoris, nouem omnino sacra à quolibet Sacerdote è nostris per mundum vniuersum, ne quidem Iapone ac Sinis exceptis, dicta sunt: dicentur autem in dotatis ab eo Collegijs, quot hebdomadis aliquot, quam diu ordo iste florebit: nimirum, ad consumationem seculi, vt speramus, ac vouemus.

PLURA diximus, & dicemus, quam diu SOCIETAS stabit, pro FERDINANDO II. verè illius Patre amantissimo & munificentissimo, qui erexit nobis noua domicilia non pauciora quàm decem: Domos Professas duas, alteram Viennæ, alteram Pragæ. Domos Probationis totidem, Leobij & Viennæ. Collegia sex: Labacense in Carnio-

Anno
1612.
10. Ianuar.
RODOLPHVS
II.

Guilhel.
Lamor-
maini in
Ferdinan-
do II. cap.
25.

Carniola, Clagenfurtense in Carinthia, Goritiense in Foro-Julio, Ructenbergense, & Lithomiriense in Bohemia, & in Silesia Glogouienne.

**HENRI-
CVS IV.**

Anno

1609.

14. Maij.

HENRICI IV. Magni, Gallie & Nauarra Regis gloriosi memoria sit in benedictione, cuius generosissimum pectus, postquam feralis sica transfixit. **O** facinus detestandum! illi, ut Fundatori liberalissimo, & Parenti beneficentissimo, sex votiuia sacrificia per vniuersum orbem Sacerdotes nostri omnes obtulerunt, & nunquam non, gratitudinis ergo, offerent.

Serm. 43,

HIC non est silentio inuoluendum, quod habet Cancellarius Parisiensis Ioannes Gerson commentario in Canticum, *Magnificat*, quem laudat Raulinus tomo 2. de Sanctis. Pie, inquit ille, creditur, **DEI** privilegio in Virginis Assumptione euacuatum esse Purgatorium. Dum enim Princeps coronatur, aperiuntur carceres; quanto magis in coronatione **DEI** PARAT

Obijt anno

1072.

Multum etiam ad rem nostram facit quod B. Petrus Damiani Cardinalis narrat

MISERICORD. THEATR. II5

narrat libro tertio epistolarum, epistola vltima. Mulierem quandam Romanæ defunctam alteri apparuisse, nocte Assumptionis Marianæ, cumque ab eâ quæreret, quemadmodum haberet: vsque hodiè, inquit, non leuis me pæna cruciauit: At hodie Regina Cali pro nobis preces fudit, meque cum multis alijs de locis pænalibus liberavit, totque inde eripuit, vt numerum totius Romanæ plebis excedat. Cùmque de rei veritate dubitaret mulier altera: Scito me, inquit, in signum veritatis, quam tibi modò aperui, te hac ipsa die post annum morituram. Quod factum est.

AN non hæc sat multa sunt & efficacia ad Misericordiæ sedem in Purgatorio stabiliendam? Verùm de toto hoc genere quid exertè sit statuendum, non ante enunciabimus, quàm lata maturrimè sententia disceptationi eatenus dubiæ finem imponemus. Fluctuare me facit aliquantulū Thomas Aquinas, vir, qui tum in *Omni Theologiâ*, tū in hac potissimū
de

S Tho. 4.
d. 45 q. 3.
ar. 3. in 6.
Suppl q.
72. art.

de Purgatorio controuersia, solidis nititur fundamentis, nec facile aurem friuolis quibusdam muliercularum reuelatiunculis, ab Ecclesia non probatis, multo minus improbatis accommodare solet. Is quodam loco quaerit; *An Orationes Sanctorum pro nobis factae semper exaudiantur?* Tum ita disputat.

Orationes totius caelestis curiae, si aliquid impetrare possent, efficaciores essent, quam omnia Ecclesiae militantis suffragia. At multiplicatis Ecclesiae militantis suffragijs pro aliquo in Purgatorio existente, totaliter absolueretur à pena: Cùm igitur Sancti, qui sunt in patria eodem modo orent pro ijs, qui sunt in Purgatorio, sicut pro nobis, si nobis aliquid impetrant, illos profectò, qui sunt in Purgatorio totaliter orationes eorum à pena absoluent. Quod falsum est, quia sic suffragia Ecclesiae pro defunctis facta essent superflua.

HVIC obiectiuuculae satisfacere conatur dissimilitudine quadam, quae inter suffragia Ecclesiae militantis, & trium-

triumphantis constituit. Nimirum, quod suffragia hominum in terris viventium pro defunctis sint quasi satisfactiones quædam mortuis donatæ, atque ita illos à pæna absoluant. At Sancti, qui sunt in patria, non sunt in statu satisfaciendi: ideo non est simile de eorum orationibus, ac suffragijs Ecclesiæ.

Dissimilitudinem capio, inquis, illud nondum: Quomodo Sanctorum cum Christo regnantium præces, quæ efficaciores sunt, quam hominum in terris agentium, multis imperfectio- nibus implicatorum, & frequentius, ac feruentius profunduntur, siue illæ gratuitam pænarum remissionem, siue satisfactionum applicationem impetrent, adiunctis viventium & Ecclesiæ totius innumeris suffragijs Purgatorij euacuationem, si Clementia ibi præsidet, non obtineant. Hoc si non capis, sustine, in Clementiæ admirationem à Iustitiæ consortio nunquam auulsæ absorptus. *Quis nouit sensum Domini, aut quis consiliarius eius fuit?*

Roman. xxi

34.

ILLVD

ILLVD interim apud te fixum maneat, quod satis superque probatum est hodie: In Purgatorio Misericordiam superexaltare iudicium, & miris modis pœnam peccatis debitam mitigare, siue intensionem spectes, siue extensionem. Id multis contingere haud est dubium. De omnibus idem adfirmare quis audeat? cùm non pauci inter mortales reperiantur, suæ & aliorum salutis immemores, rigidi, tenaces, auari, sordidi, inhumani, sine commiserationis affectu erga pauperes, & necessitate extrema laborantes. Qui neque eleemosynarum largitione, neque orationum frequentatione, neque operum pœnaliũ exhibitione, neque vllis Christiani hominis officijs vel viuentibus, vel in Domino defunctis, & opem mortalium, misericordix assidua imploratione flagitantibus subuenire solent. Viri non misericordiarum, sed crudelitatum. At sibi caueant; quia iudicium sine misericordia illi, qui non fecerit misericordiam.

NOTÆ.

NOTÆ.

S. MILLIA Sacrificiorum pro defunctis.] PHILIPPVS III. Rex Catholicus, post obitum Coniugis Margarete Austriacæ, ipso exequiarum die in sola urbe Madritensi, curauit fieri Sacra mille Septingenta: ex quibus ducenta octoginta ad Aras expiatrix, sine Præuilegiatas; & quinquaginta quatuor fuere solennia. Deinde, præter mille piacularia sacrificia, de quibus agebatur in testamento, curauit Rex alia fieri *vinginti milia*. Gusman in vita Margarete Austriacæ p. 3. cap. 3.

ISABELLA Clara Eugenia Infans Hispaniarum profuncto coniuge suo Alberto Pio imperauit celebrari Sacrorum quadraginta millia, ac per triginta continenter dies astitit ipsa quotidie sacris decem. F. Iacobus Courvvoisser in Manso-læo.

FERDINANDVS Elector Coloniensis, mortua Colonia Maria Medicæ Gallie Regina, Anno 1642. 3. Iulij, ut in extremis agentis desiderio ac petiti-

petitioni satisfaceret, simulque testamentariis tabulis, sex Missarum millia in Ciuitate Coloniensi fieri quam primum mandauit, quibus addita fuere plura alia.

MAXIMILIANVS Elector Bauaria erexit Monechij Catum Anno 1615. cui nomen Archifraternitas Fidelium Animarum, Pontificijs indulgentijs aucta, & tribus Aris piacularibus, seu Priuilegiatu honorata. In ea operantur sacris quotidianis viginti aut triginta Sacerdotes. Excipe festos, & Dominicos & Luna dies; ut alijs etiam templis sua pietas constet. Complures alij Sacerdotes eo se conferunt, & eodem loco multa istiusmodi Sacrificia curantur. Anno 1627. septem millia ducenta & decem sacrificia numerata sunt. Anno 1628. quingenta ac nouendecim supra quinque millia. Ieremias Drexelius in epistola manuscripta An. 1629 3. Sept.

Anno 1637. Brugis Flandrorum apud PP. Augustinianos instituta est Congregatio ab Episcopo in subsidium Animarum, qua ad id Ara expiatrix pluribusque Indulgentijs ditata est, ac legibus stabilita. Iudocus Andries in Purgatorio catholice asserto, tract. 4.

Anno 984. Sodalitas Roma conflata est partim ex Sacerdotibus, partim ex Episcopis,
eo con-

MISERICORD. THEATRUM. 121

eo consilio ac fine, ut post obitum singuli So-
daliū mutuo sacrificijs iuuarentur. Hu-
ius Instituti etiamnum superest in Diaconio
SS. Cosma & Damiani monumentum in ta-
bula marmorea incisum, ubi ista leguntur:
Constat, dilectissimi Fratres, de pro-
missione, quam ex corde fecimus co-
ram DEO & Sanctis eius, ut vnusquis-
que nostrum, Fratres, Sacerdotes, &
Episcopi, & posteri nostri Sacerdo-
tes, in perpetuum, qualiscumque ex
hac luce migrauerit, quadraginta Mis-
sas pro eius Anima, per vnumquem-
que Sacerdotem, qui superstites sint,
canere promissimus. Ista promissio fa-
cta fuit ante Sacrosanctum altare,
tempore Ioannis xiv. Papæ, mense Fe-
bruarij die xxii. Indictione xii. Anno
Dominicæ Incarnationis 984. *Cesar*
Baronius. Tom. 10. Annal.

Fuit Persona quadam ita addicta substi-
dijs Animarum in Purgatorio, ut inter pia
legata constituerit, centum Sacra, ut fierent,
pro Anima illa, qua diutissime arsisset. Toti-
dem pro alia, cuius homines minimè memi-
nissent. Iterum, centum pro Anima, qua mi-
nimum DEO deberet. Denique, totidem pro
ea, qua plurimo apud DEVM are teneretur.

F

Libel-

Libellus, MARIA Patrona fidel. Animarum.

Roma celebris est Confraternitas. B. Virginis de suffragio pro Animabus in Purgatorio existentibus, quam Anno 1603. Clemens VIII. Pontifex M. confirmavit.

Huc spectant exempla earum Animarum, qua ex Purgatorio liberata. I. Per sacrificia & sacram communionem. II. Per opera varia satisfactoria viventium. III. Per corporis afflictationes. IV. Per eleemosynas. V. Per preces. VI. Per opera pia Defunctis transcripta. VII. Per sodalitia ad iuuandas in Purgatorio Animas instituta. VIII. Per frequentationem stationum, qua pijs imaginibus sunt distincta, & adornata. Quorum multa congescit Ludocus Andries in Opusculo, Purgatorum Catholicè assertum tractatum 4.

BONONIA inualuit laude digna consuetudo, ut quo die corpus mandatur, eodem trecenta, sexcenta, mille sacra curentur, etiam plura, sicubi opes suppetunt ut quàm magnanimam opem Defunctis ferant. Non negligunt interim honestam piamque funeris pompam, eleemosynarum largitionem, vestium in pauperes distributionem, aut si quid aliud

liud

liud piū est ex more, institutoque maiorum.
Sed nihil antiquius habent, quā ut Studio-
sissimè Sacrificia numero maximo offerre
iubeant, spretis superfluis sumptibus atque
conuiujs, qua quandoque plus viuis nocent,
quam mortuis prosint. Stephanus Binet de
Itat. Animar. Purg.

Ad Misericordia regnum in Purgatorio
asserendum, plurimum faciunt Angelorum
bonorum erga Animas in eo loco officia, &
maximè Custodis, de quibus legatur Iacobus
Hautinus libel. de Angelo Custode, in quo
Capite 12. differit, Quemadmodum Tutela-
res iuuent Animas in flammis purgantibus,
de quo hac habet, I. Cur Tutelares ad ignem
purgatorium Clientes deducant. II. Auctori-
tate & exemplo ostenditur, à Custode Clie-
ntem ad purgantia loca deduci III. Pre-es & e-
leemosynas pro Cliente colligere Custodem.
IV. Quibus modis sensibilibus breces pro Clie-
nte in flammis constituto colligat nonnun-
quam Angelus. V. Quibus interius motioni-
bus per se ad suppetas conjunctis ferendas exci-
tet Custos Angelus. De eadem re Consu-
latus Iacobus Salianus lib. 7. de Ti-
more DEI cap. 11.

SERMO IV.

IN PURGATORIO
Misericordiæ æquæ ac Iu-
stitiæ esse scenam.

*Misericordia & Veritas obuiauerunt si-
bi: Iustitia & Pax osculata sunt.*

Psalmo LXXXIV. II.

*Defuncto-
rum men-
tio.*

SOLENNE erat Romanis ad men-
tionem defunctorum, supersticio-
sè testari, memoriæ eorum non
solicitari à nomenclatore. At nos,
quibus non licet esse supersticiosi,
quoniam certum habemus, neque
δυσφημία, seu malo mortis augu-
rio, neque tristi omine mortalita-
tis, placitam defunctorum quietem
vel minimum interturbari, quotan-
nis, hoc die, qui animabus defun-
ctorum, in templis lucet, cælo
quamuis foris turbido ac tenebrico-
so, mor-

fo, mortuorum nostrorum, qui benefactis id meruere, nomina in catalogum relata, sigillatim per anagnosten enunciamus. Id enim ut solenne ac religiosum, antequam dicere incipiamus, hoc etiam anno nequaquam omittendum duximus.

— recitentur Benefactorum nomina. —

Pro his nominatim, alijsque, quorum memoria in benedictione, defunctis amicis, ac Sodalibus, dicetur alternatim officium defunctorum, celebrabitur sacrum funebre, & communis fiet comprecatio. Nam *Sancta Es salubris est cogitatio pro defunctis exorare, ut à peccatis solvantur.* Ad quod ut incitemus Auditores nostros commendationem sacram exordiamur.

Lib. 2.
Machab.
xi. 46.

DISPUTATVM est hactenus, ut meminisse potestis, diiudicatione litis hunc in diem dilata, censendum ne sit Purgatorium theatrum Misericordiae potius, quam Iustitiae? Pro Iustitia pugnarunt acies integrae, in quibus eminent personae, quae

quæ in illo loco torquentur: sunt enim omnes DEO gratæ, familiares, filij, hæredes. Deinde erratorum, quæ ibidem expiantur leuitas verè palearis: sunt enim quæ inibi exuruntur delicta, paleæ. Prætereà, grauitas suppliciorum magis quàm plumbea. Ad hæc, duratio in pænis diuturna. Item, tortores Dæmones: instrumenta vel ipso nomine horrenda; imprimisque ignis, sine metaphora, corporeus, infernali germanus. Accedit analogia: imò æqualitas dati & accepti, criminum, licet remissorum, & pænarum acerbissimarum.

Pro Misericordia stetit, principio Certitudo de salute, indeque solatium maius, quàm verbis explicari possit. Tum suppliciorum temperamentum, abbreviatio, ac mitigatio, spectata latitudine, longitudine, & intensione. Latitudinem contrahit vnus tantum partis, nimirum animæ cruciatus, cum vtraque noxæ rea ad pænam rapi posset. Longitudinem incidit suffragiorum diuersitas: quorum quadripar-

tita

MISERICORD. THEATRUM. 12

tita est diuisio Sunt enim vel oblatio-
nes Sacerdotum, vel preces Sancto-
rum, vel carorum eleemosynę, vel pę-
nitentię amicorum. Intensionem tem-
perat tutelarium Angelorum patro-
cinium, eorumque uisitatio, ac conso-
lationes crebrę: impeccabilitas: amor
& alia quędam, quę satis copiosę in
superioribus explicata, hic repetere
superuacaneum esset.

13. *Caus.*
9. 2. *cap.*
Anima.

FACILIVS tamen id exequerer,
quã ut claram certamque de re ma-
ximę occulta, & mortalibus incerta
sententiam pronunciem. Eaproptet
DEVM ritę veneratus enixę precabar
haud ita pridem, illudque obtine-
re contendebam infimis precibus, ut
tantum lucis cęlitus adfulgeret,
quantum, si non ad densissimas
ignorantię tenebras omninõ dis-
sipandas, ad temeritatis saltem
voraginem declinandam videretur sa-
tis: malim enim in hac caligine rerũ ig-
norantis potius, quã temerarij censu-
rã subire. Vtriusq; fortasse effugerẽ,

F 4

si in

¶ in hanc concionem inducere liceret quempiam, qui in abstrusâ illa vastitate vbi ignes animas carpunt, ac nutriunt, dum incredibiliter vrendo adfigunt, cruciatuum acerbitatem expertus, vel me loquente sessitaret in labris, ac titubantem moderaretur freno adducto, laxatoque; vel tacente me, quid sentiendum, clare ediceret, vel ego illo vsus interprete, conceptum iudicium efferrem in publicum.

Hoc cum maximè efflagitarem, nescio, quis mihi aurem vellens, illud identidem insurrabat: Habes Mo- sen, Prophetas, & Euangelistas, audias illos, & ex ijs pronuncies. At ego non Pater, sed si quis ex mortuis venerit ad eos, credent, & pænitentiam agent, ne veniant in illum locum tormentorum. Sed ille rursus: *Si Mo- sen, & Prophetas, ac Euangelistas non audiunt, neque si quis ex mortuis resurrexerit, credent.* Subticiui ad veritatis oraculum.

Luc. 16.

Non potui tamen mihi imperare, quin hominem iam dudum in amicæ
quie-

quietis reconditorio cubantem euocare conarer, nam adducere, non est opis humanæ; & sciscitarer, ecquæ illi experientia instituto hac de re staret sententia? respondere is visus est sine ambage: Purgatorium Iustitiæ regnum videri: Misericordiam ab eodem exulare. Exhorruï steteruntque comæ. Dubitauï tamen an sensum percepissem exactè: contingit enim aberrare nonnunquam, dum ambigua ad aures non semper officio idoneas comitant. Itaque illum vobis sistere erat animus, narrata historiæ totius serie, vt illam à fide dignis testibus accepimus, nisi hoc in prima huius disceptationis actione factum fuisset. Reuocate in memoria animæ comparentis & lamètabiliter clamantis *ò sine misericordia penitentia in Purgatorio peragenda!*

ITE ite iam vanitatis amatores improuidi, quibus nulla leuium, siue venialium offensarum cura, fortasse neque grauium & lethalium: ita vestium luxus, oculorum non vagus modò, sed & impudicus per

omnia iactus, superuacaneæ vel in locis DEO dicatis fabulæ, risus, ioci, ociosa, imò scurrilia verba. an in theatris tantum & foro? fortasse etiam in basilicis, distractiones, euagationes spontaneæ demonstrant, Hæc autem & similia sine numero in Purgatorio expiantur, quo tu nimirum, tanquam ad ludicram aliquam palæstram properas. Sed experieris, & ô felix! si experiaris: non ob minorum delictorum copiam, sed ob maximorum absentiam, quorum singula æternis excoquentur, & nunquam absumentur ignibus, quid si cumulum deferas innumerabilium? conscientiam excute, fortasse numerum inire non poteris. Caue, iudicium fiet sine misericordia, qui nō fecit secum misericordiam, in se, quam in alios crudelior. At nescio quomodo Purgatorium ad vicinam ei regionem linguam detorsit, quam nunc reuocemus, aliàs illi habenas laxaturi.

ET quoniam vnius testimonio nunc
tæ subinde fides; in ore autem
tem

tem duorum aut trium testium stabit omne verbum, ex DEI decreto, Deuteronomij XIX. aduocetur alius, quem cogitate hic præsentem. Dic tu, vir optime, qui in viuis cum esses, trihorium Purgatorij lanno languoriantetulisti, & mox in flammis constitutus infirmitatem secularem, imò vsque ad mundi interitum assiduam potius, quam loci illius cruciatus horarias optasti, quid censes? Nota est multis narratio, cuius scriptorem laudo Cameracensem Proepiscopum Thomam Cantipratensem.

Erat vir fidelis & bonus, qui post diuturnam pænitentiam, quam sanus egerat, in languorem grauisimum incidit: eo grauitè integro ferè anno exercitus, & morbi vi exhaustus, orauit DEVM, non sine lacrymis, vt miseriarū huius vitæ termino, morte, tot ærūnis finē imponeret. Audijt preces miseriarū Pater: mittit è Cælitibus aliquem, qui nunciet, voti compotem fore, optione data, vt,

F 6

aut

Deus:
19.15.Cantipra.
l. 2. Apia.
c. 51. p. 11.

aut tribus diebus Purgatorij p̄nis cruciaretur, si confestim è vitâ excederet; aut annum adhuc pristinam ægritudinem toleraret, tuncque re-cta ad cælos euolaturum. Prius magis placuit. Annuit Angelus, & fiat, inquit, secundum verbum tuum. Nec mora, moritur, Anima in Purgatorium demigrat, aduolat paullo post idem nuncius. quærit, quomodo habeat? Anima in flammis, quas leuiore non experta crediderat: Seductor, inquit, non Angele, tres dies præfixisti, & en annis aliquot, decepta crucior. Erras, ait Angelus: nō tempore, sed p̄narū acerbitate deciperis. Vnum de tribus nōdum in Purgatorio exegisti. Sed euolandi modus est: si electionem emendes, & ad corpus, quod nondum sepulturæ traditū, redire velis, & annum languorem sustinere. Cui Anima, non anni, sed seculi morbum præopto: imò, vsque ad mundi finem, languore detinear acriori, & hinc emigrare illicò detur. Factum. Anima corpori restituta, libens morborum molestias qualescumque

que annuo spacio pertulit: & re tota amicis communicata, multos ad resipiscentiam animavit, ac tandem anno evoluto, iterum hic vivere desijt.

Hæc si æquè certa, ac indubitata haberentur, quàm sacra Mosis, & Prophetarum oracula, valeret illud.

Ohe iam satis est.

abite porro Patres: non opus alio ad litem dirimendam decreto. Verùm, quum etiam ij, qui hæc talia ab Ascetis miræ simplicitatis hominibus, sine fuce narrata, vt acceperant ingenue candore tradiderunt, ijs maiorem, quàm sit humana, fidem adhibere non possint, vel ab alijs poscere: ea autem semper imbecillis, errorique, certè, formidini sit obnoxia; constetque multa in istiusmodi narrationibus reperiri, quæ ne quidem fidem humanam à Sapiantibus impetrent; adieramus *firmiorem Propheticum sermonem, cui benefacietis, attendentes, quasi lucerna lucens in caliginoso loco, donec dies illucescat, & Lucifer ornatur in cordibus vestris.* 2. Pet. I. 19

ITAQUE re omni diligenter præ-

Ps. 84. 11.

Ps. 88. 16.

cogitatâ, & expensis libratifque partibus vtriusque momentis, ita pronuntiandum arbitrabar : In Purgatorio *Misericordia & Veritas*, siue Iustitia, *obuiauerunt sibi* : *Iustitia & Pax*, siue Clementia. *osculata sunt*, Clarius nostro sensu : Purgatorium Misericordiæ ac Iustitiæ theatrum videri. Nimirum, Misericordia ac Veritas præcedunt faciem DEI, ut cantat regius Vates : Duo illa antequam ad faciem DEI contemplandam etiam iusti admittantur viam sternunt.

DE Iustitia cessat omnis dubitatio, post tot in eius gratiam argumenta superius adducta, ac roborata : quibus adiungere lubet : DEVM optimum Patremfamilias, siue dum mercedem hominum meritis rependit, siue dum poenarum gradus ac incrementa demeritis constituit, & irrogat à Iustitiæ orbitâ non solere deflectere : & in vtraque tam Iustitiæ commutatiuæ, quàm distributiuæ rationibus demensum accommodare. De quo est quidem inter Doctores
huius

huius æui controuersia aliqua. Volunt enim nonnulli in reddendâ mercede DEVM iustitiæ commutatiuæ ca- Duran. 2.
nonem solummodò attendere, cùm in d. 27. q. 2.
remuneratione, poenarumque irrogatione spectet tantum æqualitatem meriti, demeritiuè ad præmium vel supplicium, quod Commutatiua attendit, ac præscribit: non autem personarum aliam dignitatem, prout distributiua mandat. Alij existimant in hac re DEVM seruare tantummodò leges distributiuæ, eo, quod commutatiua inter DEVM ac homines, qui ipsi nihil tribuunt, intercedere nequeat. Vtriusque seruare regulam docent aliqui, quamuis diuersimodè: distributiua simpliciter; commutatiua quoad aliquid, siue, vt in scholis loquimur, secundum quid.

Me tamen nunquam poenitebit asseruisse, eo modo, quo DEO erga mortales Iustitia conuenire potest, vtriusque ab illo, cùm in puniendo, tum in remunerando rationem

Sot. l. 3. de
Iust. & iu-
re q. 5. ar. 4.
S. Tho. 1. p.
q. 21. art. 1.
lib. 1. cont.
gent. 8. 93
Caiet. 22
q. 6. art. 4.
Ferra. 1. cõ.
gen. c. 93.
Capr. 2. d.
27. q. 1.

Vide Vas-
quez 1. p. q.
65. & 66.

nem haberi. Commutatiuæ quidem, quia hæc præscribit, vt merces & pœna reddatur merito & demerito; virtuti, & delicto, nullo personæ, eiusque dignitatis aliunde spectatæ intuitu. Id autem contingit non solum dum redditur præmiũ operibus bonis, sed etiam dum prauis supplicium quâ æternum in tartaro, quâ temporaneũ in Purgatorio. Consulamus Paulum Apostolum diuini Iurisconsultissimi: audiemus edicentem absque exceptione vniuersis: *Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, vt referat unusquisque propria corporis (τὰ δὲ ἔργα ἢ ὀφθαλμοῦ, ea quæ per corporis) prouegessit, siue bonum, siue malum* secundo ad Corinthios 5.10. Nimirum, secundum mensuram proportionem æqualitatem boni & mali, vt videntur exponere D. Ambrosius, Oecumenius, Theophylactus, Syrusque interpretes. *Secundum duritiam suam, fulminat idem Paulus, vt Ecclesiastes diuinus, & impœnitens cor thesaurizat tibi iram in die ira & reuelationis iusti iudicii* DE I, ad Romanos 2.5. addit: *Qui reddet vni-*
cuque

cuique secundum opera eius. Enunciat idem, ceu Doctor è cathedrâ: *Non est acceptio personarum apud DEVM.* DEVS in retributione, personas ex genere, patria, opibus: ingenio, indicio, memoria; sanitate, pulchritudine, doctrina; seruitijs, clientelis, titulis; Principatu, Regno, Imperio, tiarâ, sceptro, coronâ non metitur. Nullius apud ipsum est personarum respectus, qualis apud homines, qui aliorum sum flectit.

Rom. 7. 11.

IN Purgatorij non minus, quàm inferni foribus, vel insculptum est, velut celso in silice, vel inscriptum ut in tabulâ capitalibus litteris, vel ad tubæ sonitum, inconditâ præconis tartarei vociferatione publicari, licet mente concipere illi, qui non nisi corporeis est assuetus: ego his minimè opus reor, sed experimento tamen omnes sentire opinor enunciatum severi Iudicis: *Quantum glorificaverit se, & in delictis fuit, tantum date ei tormentum, & luctum. Reddite illi, sicut & ipsa reddidit vobis; & duplicate duplicia secundum opera eius: in poculo quo miscuit, miscete illi duplum.* Apocalypsis XVIII. 5.

Profe-

Profectò si visa referre licet, videor mihi videre quandoque, dum in subterraneas illas lacunas cogitatione migro, ipso in limine seuerissimum exactorem, non sine trutina, illud ferali sono ingeminantem *Quantum debes domino meo?* iamque increpantium flammaram ergastulo præ suppliciorum acerbitate gementi, idemtidem responderi, redde quod debes. Iterum iterumque Clementiæ dexteram obtestanti, repetitò refundi: *Quam mensura mensus fueris, remittetur tibi*, Condonationis aliquid miserabili vociferatione postulanti decretoriè edici; *Non exies inde donec reddas nouissimum quadrantem*. Sanè, in quo foro de tanto & quanto, de æqualitate accepti & passi; damni & commodi, delicti & cruciatus agitur; ibi secundum Iustitiæ commutatiuæ decretorias leges, reus examinatur, & ius dicitur: seruataq; proportione arithmetica, cuilibet, quod suum est, adiudicatur.

SATIS ne videtur Iustitia in Purgatorio tribunal firmasse suum, si
com-

commutationem attendas? Non desiderabis autem distributiuam, si mentem hãud ineruditam aduertas. Annon enim DEVS reddit *unicuique secundum opera sua*? Vtique, vt dicitur Roman. 2.5. Itaque, ea proportio est inter supplicia, ad quæ diuersi adiudicantur, quæ inter personas ratione delictorum, quibus illa debentur. Quod spectare videretur ad modum iustitiæ distributiæ, quæ seruata dimensione geometricã cuilibet tribuit maiora, vel minora commoda, aut incommoda, prout persona est magis minusq̃ digna. Ceterum, quoniam illa dignitas respectu poenarum oritur ex peccatis, respectu præmij ex meritis, non est ita pressè, ac propriè ea commensuratio iustitiæ distributiæ, nisi secundum modum. Sed hæc longiorem subtilioremque explicatum flagitant, quæ alterius est exedre. Istud modò firmum maneat, Iustitiam in Purgatorio, vt proprio theatro personam agere.

AN hoc fortasse indicat, quæ nunc
 opportunè venit mihi in mentem
 pictu-

pictura illa vulgo nota, & tam caninis
 aduersariorum rictibus, quàm acri
 Theologorum quorundam discepta-
 tioni exposita. MICHAEL Archang-
 gelus læuâ libram tenens, in cuius vnâ
 læce animula, in altera huius animulæ
 opera repræsentantur; in dextera en-
 sis potestatis insigne, iudicis gestamẽ.
 Quam quidem imaginem in Symboli-
 cis reponendam censeo, quæ aliquid
 nimirum non historicum, sed dogma-
 ticum significet. Et licet non nemo ex
 Catholicis Doctoribus, inter eas hanc
 numeret, quæ periculosi erroris oc-
 casionem rudibus præbere possint:
 quasi ijs hinc pronum sit colligere,
 saluandos eos, qui & si opera mala
 habeant aliqua, bona tamen plura se-
 cum deferant, quæ illis præponde-
 rent; & è conuerso, damnandos, in
 quibus mala bonis sunt grauiora; ta-
 men quid vetat in meliorem partem
 accipere, quæ sic interpretari non est
 arduum, & ad pietatem periculi ex-
 pertem hanc iconem trahere.

Quod fiet per commodè, si dicamus
 D. Michaelis libram, siue stateram
 indi-

*Ioan. Mo-
 lanus lib.
 de pictur.
 cap. 6.*

indicare, vel deponendum esse *omne pondus, & circumstans nos peccatum*, ad quod exhortatur Apostolus Hebræorum XII. vt Sanctus Michaël repræsentet nos in lucem sanctam: vel hominum opera diligenter post mortē discutī, examinari, & expendi; ita, vt si nimia criminum grauitas lancē deprimat, pereundum sit; si secus, ad æternam vitam ascendatur. Nam & simile quid per Symboli notas significat apud Ciceronem Critilæi libra. Et illa, quam inter sydera. quæ Zodiacum duodena cingunt suo iure collocarunt Astrologi. Multo autem magis ea, quam graphæ depinxit Daniel, cum Regi Babilonio explicuit illud ferale. *Thecel; appensus es in statera, & inuentus es minus habens.* Atque hinc fortasse origo picturæ, in qua Michaël cum libra. Nam & Symbolica illa horrida in Balthasaris pariete Angelus descripsit: idemque ab Angelo in statera est appensus.

Dan 5.27.

Hæc equidem accommodatas, & maximè pias librantis Angeli significat.

ficationes esse, negare non possum: sed
 præter illas, aliam adiungere placet,
 quæ rem ipsam, quam hæctenus verbis
 descripsimus, oculis subiiciet. Arbi-
 tror sanè haud malè opinari, qui pu-
 tant, animas DEO caras à iudicio par-
 ticulari suscipi ab Angelis, & ad lo-
 cum destinatum deportari. Decantata
 est illa antiphona Ecclesiastica in lau-
 dum matutinarum odis tertia, in qua
 DEVS ita pronunciat. *Archangele
 Michaël constitui te Principem super omnes
 animas suscipiendas.* Suscipit ergo a-
 nimas Michaël, siue per se, siue per
 ministros, ac substitutos Angelos.
 Cùm itaque nonnullæ omninò puræ,
 rectæ ad coelum ducantur, eorum
 comes est & ductor Angelus, sed
 statera minimè indiget: pleræque
 sanctæ quidem, siue iustæ, sed paul-
 lulum adhuc purgandæ ad emenda-
 torium ignem proficiscuntur. Hic
 Ductor ad ingressum (inuestigan-
 ti enim locum, in quo Angelus Prin-
 ceptis statera & gladio visendus col-
 locetur, commodior non occurrit)
 in vna lance animam, in altera lignum,
 fœnum,

MISERIC. ET IVSTIT. SCENA. 143

foenum, stipulam leuium delictorum,
& reatum pœnæ, pro peccatis diuina
gratia hic remissis, residuum ponit:
vt quantum hæc præponderauerint,
tantum detur tormēti, donec exuran-
tur. Nisi fortasse dicere libet, quod
vtique licet in istiusmodi Symbolicis;
in vna lance lignum, foenum, stipulas;
in alterâ, flammam, & cætera pœna-
rum instrumenta collocari, vt tan-
tum præcisè pœnarum, quantum sti-
pularis grauitas postulat, animæ ir-
rogetur. Quod Iustitiæ rigorem in-
dicat, siue illam commutatiuam, siue
distributiua dixeris. Staterâ quo-
que & gladio summa potestas, Iusti-
tiæque æqualitas declaratur.

NEQVE istud reticendum vi-
detur. Quicquid tandem pœnarum ab
animabus expetitur, id Iustitiæ adscri-
bendum esse: nimirum illi, quæ Vindi-
catiua nominatur, quâ diuersam esse
à nominatis speciebus, Cōmutatiua,
& Distributiua suspicari quis posset.
Est autem illius officium, pro iniuria,
vel offensa pœnam rependere; siue
reddere malum pœnale pro malo
culpæ

culpæ ad æqualitatem, ut iniuria reparetur: & quoniam hoc ad rectum vniuersi ordinem exigitur, ac peccantum meritis congruit. Præclare

*Cicæ. S.
Tho. 1. p. 7.
21. a. 3.*

Anselmus. Cùm punis malos iustum est, quia illorum meritis conuenit. Cùm parcis malis iustum est, quia bonitati tuæ condescens est.

NUNC autem ita Iustitiam in Purgatorio solium suum habere, ut sedem quoque in ea teneat Misericordia, præter ea, quæ in superioribus fusè disputata sunt, illud omninò conuincit, quod multo maiori misericordiâ erga animas gratiâ & caritate sibi deuinctas DEVM ferri dicere oporteat, quam erga illas, quas, ut nunquam sibi reconciliandas æternis cruciatibus addixit. Constat autem in has etiam aliquid misericordiæ à Misericordiarum Patre effundi, licet in imo Tartari detentas. Multo igitur magis in Purgatorio sese exercet. Periculosè ratiocinans, dicet aliquis. In Inferno etiam Misericordiam constituis. Nunquam tibi lectum, aut excidit illud Iacobi capite

te

te secundo: *Iudicium sine misericordia fiet ei, qui non fecit misericordiam.* Quales sunt omnes damnati, qui sibi salutem misericordiam negarunt, in se, quàm in alios magis truculenti.

Vidit hoc ubique perspicax

D. Thomas Aquinas, & respondet: *S. Thom. 1. p. 9. 21. art. 4. ad 1.*

Quædam opera attribui solere Iustitiæ, & quædam Misericordiæ: quoniam in quibusdam vehementius, inquit, apparet Iustitia, in quibusdam Misericordia. Et tamen in damnatione reproborum apparet Misericordia, non quidem totaliter relaxans, sed aliquantulum allevians, dum punit citra condignum. Quod indicatur à D. Chrysostomo homilia 37. in Genes. & Augustino lib. 21. de ciuitate cap. 24. recipiturque ab omnibus Theologis. Quod autem ait Sanct. Iacobus, significat, nullum ex misericordiâ saluandum, sed omnes, qui malè egerunt, condemnandos: non futurum vllum intercessionis locum: nullum veniæ subsidium: nullum perfugium malefactoribus. Siquidem ad iudicium

G

post-

postquam peruentum fuerit, solius
 Iustitiæ, commutatiuæ, distributi-
 uæ, ac vindicatiuæ legibus agen-
 gendum. erit *Zelus enim & furor vi-
 ri* (videlicet Christi iudicis) *non par-
 cet in die vindictæ; nec adquiescet cuius-
 quam precibus; nec suscipiet pro redemp-
 tione plurima* Prouerbiorum VI. Tunc
 adimplebitur illud Ieremiæ XVII.
 Ier. xxii. *Ego Dominus scrutans corda, & pro-
 bans renes, qui do unicuique iuxta vi-
 am suam, & iuxta fructum adinuen-
 tionum suarum. Ego venio cito, in-
 quit in Apocalypsi cap. XXII. ip-
 se Iudex, & merces mea mecum est
 reddere unicuique secundum opera sua.*

LICET autem tam in Infer-
 no, quàm in Purgatorio DEVS
 puniat citra condignum, quod est
 Misericordiæ, non tamen inde col-
 ligas Iustitiæ leges violari: nihil-
 ominus enim æqualitatem seruat: &
 quantum glorificauerunt se & in de-
 litijs fuerunt, tantum datur illis
 tormentum. Nimirum tantum pu-
 niuntur, quantum merentur secun-
 dum legem à DEO sancitam, quæ
 est

est

MISERIC. ET IVSTIT. SCENA. 147

est Iustitiæ ; ad quam pertinet pœ-
na peccatis commensuratas consti-
tuere. Haud dispari modo, docent
Theologi, DEVM remunerâdo opera
iustorum bona, dare præmium ultra
condignum, Quod colligitur ex S. Ba-
silio in Psal. CXXIII. Bernardo Ser-
mone I. de Annunciat. Fulgentio lib.
I. ad Monimum cap. 10. Chrysofomo
homilia XXXVIII ad popul. D. Au-
gustino in Enchirid. cap. CXII. & D.
Prospero, qui idem carmine comple-
ctitur. Atque ita meritis gloria ma-
ior erit. Et tamen servabit in ea ip-
sare Iustitiæ commutatiuæ regulam
vel modum. Nimirum opera fide-
lium pia facta in gratia, quâ iusti
sunt imbuti, habent quidem propor-
tionem, ac dignitatem cum præmio
beatitudinis: non tamen sunt tanti
valoris, vt illud æquent. DEVS
tamen, quâ est liberalitate, ac munifi-
centia præmium illud ijs daturum se
promisit, sancita lege. Tantum ergo
reddit quantum merentur opera tum
ex se, tum ex promissione DEI; ac
proinde dicitur reddere præmiũ ex

G 2 iusti-

iustitia, liberalis promittendo, iustus reddendo.

Pf. 24. ITA QUE in Purgatorio, Misericordia & Veritas obuiauerunt sibi, iustitia & Pax osculatæ sunt. In hac regione umbræ mortis vniuersæ viæ Domini, sunt Misericordia & Veritas. Inter hos duos cleros, in igneo, flammantiq; strato fatigatæ animæ quiescunt. Inter hæc duo Spõsi brachia, læuâ & dexteram, Sponsa, nigra, sed formosa, Aethiopissa legislatoris vxor cubare cogitur. Hos simul duos pedes memor afflictionis osculatur peccatrix. Propter hæc duo assimilat Christum iudicem capræ, hinnuloque ceruorum. Has virtutes, canendo, dum pergit ad patriam, nunquam dissociat lugubris Psalteria. Est in Purgatorio calix in manu Domini plenus mixto, & inclinatur ex hoc in hoc. Misericordia iustitiam mitigat: iustitia Misericordiam temperat. Ibi Misericordia & Veritas præcedunt faciem DEI postea contemplandam. Ibi cantatur: Virga tua & baculus tuus ipsa me consolata sunt. Virga Iustitiæ recta firma-
que

Psal.
Lxxxviii

que in castigando : baculus, vt sustentaculum in consolando. Ibi rosæ quidem consolationis aliquæ, sed pungentibus flammæ spinis interna scütur. Ibi mella sed per fauos currunt. Ibi saccharum aliquod ad condimentum acerbitalis poenarum, sed durissimo cortice ambitur. Ibi gemmæ aspirationum, sed in conchis.

AT quomodo, inquis, in eodem Theatro Misericordia & Veritas, Iustitia & Pax, Ignis & Aqua? DEI proprium est, quæ maxime dissita, ac penè pugnancia abdito quodam nexu coniungere ac colligare. Nunquam auditum erat, vnus satisfactionem, & Iustitiæ rigorem summum, & misericordiæ lenitatem summam iunctim habuisse. Id posse fieri DEO placuit ostendere. Mittit è sinu proprium gnatum, & vnigenam. Is in vnica sanguinis guttula omnem Misericordiæ Iustitiæque immensitatem conclusit. Vulgo iactabatur,

— *Nec eadem in sede moratur*
Maiestas & Amor. —

G 3

Idem

Idem D E I Filius à nobis abi-
 curiens , condito testamento orbi-
 culum reliquit singulis heredibus,
 tam paruum , vt coriandri atomum
 sæpe vix æquet. In eo tamen cum to-
 to suo comitatu inclusus splendet in-
 finitus Amor , & sedet Omnipotentis
 Maiestas, tam amicè, vt alterius be-
 nignitas , nihil de alterius imminuat
 dignitate. Quid miraris, si idem the-
 atrum Misericordiæ & Veritati, Iu-
 stitiæ & Paci adsignemus? Aliquid si-
 mile in humanis reperio , sed simi-
 le cum claudicatione, quod nuper de-
 dimus, dum Zaleuci & Artaxerxi in
 sumendo supplicio lenitatem rigori
 iunctam deprædicaremus. Et D E O id
 non tribuas? cùm

O M N E S *via Domini sint Mi-
 sericordia & Veritas* , Psalmo XXIV.
 Vbi veritatis nomine sicut alibi sæ-
 pe Iustitiam intelligo. Iustitiæ autem
 diuinæ , veritatis appellatio tribui-
 tur, quæ propriè pertinet ad intelle-
 ctum significans adæquationem eius
 ad res, cùm iustitia sit in voluntate:
 quoniam, vt docet S. Thomas, quan-
 do

I. p. q. 21.
 ar. 2. q. 4.
 & in 4. d.
 46. q. 1. ar. 3.

do

do intellectus est causa rei comparatur ad illam, sicut regula & mensura illius. Talis est intellectus DEI, qui non accipit scientiam à rebus, sicut noster; sed res ipsæ veræ sunt, quatenus intellectus diuini regulæ adæquantur: quemadmodum opus artis verum est, quando conuenit cum arte, quæ est in intellectu artificis. Atqui Iustitia DEI constituit in rebus ordinem conformem rationi sapientiæ suæ, quæ est lex omnis operis: operaturque DEVS secundum Iustitiæ ordinationem, quæ intelligitur inclinare DEVM, vt in operando conformet se regulæ suæ Sapientiæ. Ex quo probat idē S. Doctor, In omnibus DEI operibus Misericordiam & Iustitiam reperiri. Est enim vbique dulcis & rectus Dominus Psalmo xxiv. Dulcis, suavis, mansuetus, benignus, misericors, miserator, longanimis, patientis: sed simul rectus, iustus, verax. Inde sperandum: hinc timendum. Mel & lac sub lingua eius, vt est Canticorum iv. Sed si vilescant dulcia, efferuescit ira: tanto magis,

Psal. 24. 8.

Cant. 4. 11

quanto antea benignior Misericordia,
quam caue, irrites obstinatione, & ma-
lignitate.

MISERICORDIA, & Veritas, si-
ue IUSTITIA, duæ sunt viæ Domini.
Dicuntur autem viæ, DEI opera,
quia per ea quodammodo egreditur
extra se, vnde dicitur habere actio-
nem egredientem, seu transeun-
tem. Duo tantum sunt DEI itine-
ra, inquit Abbas Tuitiensis, Miseri-
cordia, ac Veritas. Hæc ipsa sunt cru-
ra, sicut columnarum marmorearum
super bases aureas, Canticorum v.
Columnis istis tota penè domus in-
cumbit: totum diuinæ Scripturæ, ele-
ctionis diuinæ, prædestinationis hu-
manæ ædificium innixum est. Nam quic-
quid legimus, quicquid audimus, quic-
quid in nobis sentimus, aut experimur,
quicquid in alijs animaduertimus de
vniuersis vijs Domini, aut Misericor-
dia est, aut Veritas: imò, Misericordia
simul ac Veritas. Has virtutes canen-
do, vt fecit Dauid; & hos osculando
pedes, vt Magdalena, seiungere nun-
quam oportet.

*Lib. 2. Reg.
cap. 15
Can. v. 15*

*Pf. 146
100. 1.
Lm. 7. 3.*

SED

SE D auebit tandem scire quis-
 piam : cùm in Purgatorio sit Mise-
 ricordia & Iustitia Societas , quæ-
 nam magis emineat vt regnare videat-
 tur : rectè enim dictum est ab A-
 quinate , in aliquibus DËI operibus
 vnã , in alijs alterã magis appare-
 re , ac splendescere. Hic hæreo e-
 quidem , & terret me Misericor-
 dia encomiastes egregius Bernar-
 dus Abbas , quem memini dicere
 alicubi, CHRISTVM esse Apem,
 qui mel attulerit in hanc , aculeum
 in alterã vitã reseruauerit. At
 sit ita , cùm de nunquam finiendã
 supplicij irrogatione sermo est : cum
 de temporaria Purgatorij pœna lo-
 quimur , inclinãt animus in mitio-
 ra : ac pro Misericordia sententiam
 non fero. qui enim nos homullis
 qui maiores nostri ? sed à Numine
 ipso diuino latã , vt opinor , am-
 babis amplector vlnis , & exoscu-
 lor. Id naturæ summi Principis ma-
 gis consentaneum , cuius proprium
 est misereri semper & parcere, quia

P. p. q. 21.

Ar. 4. ad I.

Ser. 2. de

Aduens.

Pater misericordiarum, miseratio-
num Dominus, Rex clementiæ, qui
censet à se extraneum & peregrinum
opus, punire.

*Cass. lib. II
Vanar.*

Veri benignique Principis est,
vt scribit Cassiodorus, ad Clementiæ
commodum transilire interdum ter-
minos æquitatis, quando sola est Mi-
sericordia, cui omnes virtutes cedere
honorabiliter non recusant. Nolim
quidem ego æquitatis terminos tran-
siliri, sed summum rigoris. Quod de
DEO fidenter adfirmo, cuius misera-
tiones super omnia opera eius. Iusti-
tiæ tua, Iudex æquissime, in Purgato-
rio, sicut montes DEI: at magna super
coelos, Pater indulgentissime Mise-
ricordia tua. Maior coelorum est,
quam montium altitudo. Iustus es
Domine, & Zelotes visitans iniqui-
tatem Patrum in filios in tertiam, &
in quartam generationem. At facis
misericordiam in millibus. Stillat in
Purgatorio furor & indignatio, fa-
teor. Magnus furor Domini stilla-
bit supernos, aiebat pœnas metu-
ens Anima, sed, quid stillæ ad tor-
rentem,

rentem, guttæ ad Oceanum? *Declinabo*, inquit optimus Pater *super eam*, Animam dilectam, ubi? in terrâ tantum? sub terra quoque, *quasi flumen pacis*, & *quasi torrentem inundantem* effundam super vos aquam mundam, mundantem etiam. In Purgatorio parcendo & miserendo maximè Omnipotentia manifestatur. Ibi, dum Misericordiâ & Iustitiâ, tanquam pedibus subsistit Diuinitas. Misericordiæ dexteram, vt ad motum priorem & accommodatiorem, prius, firmitusque figit. Ad Misericordiam Bonitas, quæ DEVS est, DEVM impellit: ad Iustitiam, vt demeritis supplicia rependat, hominis malitia, quæ est planè nihil. Plus ne virium habeat NIHIL quàm OMNIPOTENTIA?

DICAMVS igitur, in Purgatorio Misericordiam eminere. Hanc ego velut copiosum imbrem concipere soleo, qui non guttatim stillet, sed magno impetu in Purgatorij ignem à Iustitia accensum feratur, illumque tandem extinguat. Quo facto Misericordia

G 6 Victo-

Isa. LXVI.

120

Victoriam consequitur. Hic opportunè recordor illius certaminis, quod olim inter Ignem & Aquam est habitum memorabili vnus triumpho. Fabula ne sit, an historia non contendam: vt rei sacrae symbolum intueri eam soleo. Ferunt aliquando Chaldaeos Ignem DEVM suum circumferentes cum omnium prouinciarum Dijs habuisse conflictum, quo scilicet qui vicisset hic DEVS ab omnibus crederetur. Reliquarum prouinciarum Dijs, æris, auri, argentiue, vel ligni aut lapidis, aut alia quauis materia constabant, quæ per ignem procul dubio corrumpitur. Hoc cum audisset Canopi Sacerdos callidum quiddam excogitat. Hydriæ fieri solent in Ægypti partibus fictiles, vndique crebris, & minutis admodum foraminibus patulæ, quibus turbida aqua desudans defæcator ac purior redditur. Harum ille vnam cerâ foraminibus obturatis, desuper etiam varijs coloribus pictam aqua repletam statuit in DEVM, & excisum veteris simulachri, quod Menelai gubernatoris ferebatur, caput:

Ruffin. lib.
2. cap. 26.
Baroni.
tom. 4 p.
406.

put de super positum diligenter aprauit.

Ad sunt post hæc Chaldæi itur in conflictum: circa hydriam ignis accenditur: cera, qua foramina fuerant obturata, resoluitur. Sudante hydria ignis extinguitur. Sacerdotis fraude Canopus Chaldæorum victor ostenditur. Vnde Canopi simulachrum pedibus per exiguis attracto collo, & quasi sugillato, ventre tumido in modum hydriæ cum dorso æqualiter tereti formatum ex hac persuasione, velut DEVS victor omnium colebatur. En aquam extinguentem ignem: illa Misericordiæ, hæc Iustitiæ est symbolum: quarum vtraque in Purgatorio certat, sed hæc tandem cedit, & Misericordia triumphat.

VERVM ex hac Misericordiæ magnitudine Iustitiæ seueritatem colligit. Neque enim indiuidua hæc societas facit, quo minus in Purgatorio ignis ardeat, cuius intuitu hic noster, qui vrbes sæpe vorat, & adhuc famer, picti speciem obtinet. E quo cum longiore comprecatione, quam disputa-

158 SVCCVRREND. ANIMABVS
tione animas liberari fit certum, quæ-
so Vos, enixè à DEO contendite, vt mi-
serationum suarum memor, vel vni è
benefactoribus nostris missionem da-
re dignetur, quæ vt omnibus contin-
gat, singulorum in vnum iunctis votis
apprecamur.

SERMO V.

*Satius-ne sit, Animabus in Purgatorio
quàm viuentibus in mortali peccato
detentis, ac miserè vexatis, prece, elee-
mosyna, sacrificijs, alijsque remedijs
opem ferre.*

*Miseremini mei, miseremini mei sal-
tem vos amici mei. Iob. XIX.
21.*

IN hac anniuersariâ fidelium de
functorum memoriâ honos à nobis
habetur ritu veteri munificis Sodali-
tatis Marianæ, cuius Præfecturam ge-
rit Sereniss. MAXMILIANVS HEN-
RICVS, Princeps, munificentiss. bene-
facto-

factoribus; & eorum nominibus sigillatim è tabula recensitis, gratam iuxta piamque erga eorum manes beneficentiam suademus: tum verò ijs à bonorum remuneratore DEO pacem ac felicitatem supplicibus votis precamur. *Nominum hic est syllabus* —
legatur. —

IAM concipite animo, hos omnes, vel horum aliquos cum aliorum multitudine penè innumera, ex ijs, qui vos sanguine, affinitate, notitia, cōsuetudine attingebant, dum adhuc in viuis essent, densato agmine per decumanā illam portam Aulæ sese infundere, omnes miserabili specie, & ad horrorem simul, ac commiserationem cendam composita, flammis inclusos ergastulis, oculis lacrymarum fluxu continuo exesis, è naribus ignem expirantibus, manibus ac pedibus catenis ignitis oneratos, collo serpentum voluminibus torquato, toto corpore vulneribus conciso, & sanie taboque defluente, vultu supra carbones denigrato: sicq; nemine opitulante per totā illā viā ad vos arreperere, aduolui genibus, prensare velle dexteras, dolorē,
 supra

160. SVBVENIEND. ANIMABVS
supra quam credi posset aut fingi, acerbissimum conari exprimere; tandemque alta, sed flebili, & suspirijs gemitibusque intercisa voce, illud pedibus vestris hærentes ingeminare lamentabiliter, & cum eiulatu maximo:

*Miseremini mei, miseremini mei saltem
vos amici mei.*

Effet ne vlli è vobis tantum chalybis circa saxeum pectus, vt fastidiosè à se hanc miserorum cateruam, subsidij spe frustratam omni repelleret, si hæc intueretur? Quod autem oculis hæc corporeis non subijcitur, id illustrato sacra fidei face intellectu coram aspiciamus, si expiatorium ignem, in quo pænas luunt peracerbas fidelium animæ non satis expurgatæ alicubi adhuc superesse non dubitamus. Et erit aliquis tam ferreis præcordijs, qui harum obtestationibus, quas multiplicare haud est dubium, non moueatur? nec largissimè ad illarum laxamentum & solatium, prece, eleemosyna, supplicijs voluntarijs, sacrificio Christiano concurrere proteruus recuset?

SE D

SED vnum fortasse quibusdam remoram iniicit, quod existiment, viuis potius opitulandum, in quibus beneficij fructus constat, ac cerni potest: defunctorum procurationem huius fori non videri, ideoque non admodum curandam, nec sollicitè suscipiendam. Curent, qui cum illis agunt. Hoc nimirum erat, quod hodie vna commentatione excutiendum sumpsimus: ijs tamen positis, quæ fusè annis superioribus, ex Christiana Theologia de Purgatorij fide, natura, conditionibus, alijsque annexis, & repetenda non sunt, disputauimus. Aures, quæ so vos, animosque arrigite.

Lis fuit orta inter duos religiosæ familiæ Sodales, pietate, doctrinaque imprimis Theologica illustres. Magis ne rationi sit consentaneum, & expediat, de mortuorum animabus, quæ in purgantis incendij cruciatu detinentur, an de gentibus apud nos, & lethiferi criminis flammis haud paullo periculosius ambustis, orationibus, sacrificijs, eleemosyna, voluntariè susceptis pænis, flagris, cilitio, xerophagia,

gia, peregrinationibus, votiuis supplicijs, vltraneis corporis afflictationibus, similibusque pietatis Christianæ munijs suppetias ferre? Qui viuentibus fauebat, ita ratiocinabatur. In subterraneis illis specubus, aut vbi vbi tandem leuioris noxæ conscij cruciariam ignis vini perpetiuntur, & expiantur, de beatitudine æterna consequenda non coniecturis agitur, sed illius certitudo habetur; siue reuelatione, & ab Angelis, siue alijs minimè fallentibus indicijs. Dubium non est, quod inde emigrabunt aliquando etiam si mille annis permaneant. quantulum istud ad æternitatem?

Psal. 89. 4. Mille anni in conspectu tuo, Domine, tanquam dies hesternæ, quæ præterijt. ô magnum nihil!

Itaque horunce calamitas non est cum illorum conferenda, qui lethalius premuntur criminibus, quorum fors est miserima. Nam imprimis, si in eo statu persistant, certum est, æternis addicendos tormentis; incertum, an vnquam ijs sint vinculis eximendi: indubitatum, irameos diuinam promeruis-

meruisse: adde, casibus infinitis esse expositos: magis æruminosos, quàm in latrocinio deprehensi, qui ad furcam ducuntur: magis discriminibus obiectos, quàm. qui concitato tempestate pelago in naui penè luxata sine armamentis nauigant: minus tutos, quàm qui in capitalissimorum hostium manus incidunt: æquè morti vicinos, quàm, quorum ingulum à latrone apposita sua premitur. Iidem sunt hominum pestes, Angelorum bonorum horror, malorum præda, DEI odium inuisa omnibus, & inimica capita. An non potius igitur, illis, omissa animarum cura, alibi delitescētium, quibus nobiscum amplius non est familiaritas, & conuersatio, quæque periculis amplius non sunt expositæ, subueniendum est?

Adiungere licet, illorum, qui nobiscum degunt, periculum videri posse internum & domesticorum: Animarum autem externum & alienorum. Quod argumentum magni facerent in Imperio Domini, qui in Germania dicuntur Protestantes: hi penè semper eo in dissimili causa vtūtur in Comitijs.

No-

Norunt qui in istiusmodi Imperij
 conuentibus vel interfuere ipsi, vel
 commentaria de his, quæ inibi acta per-
 legerunt, Protestantes, vt se ab auxili-
 js contra hostem communem Christi-
 anitatis præstandis subducant, vafre
 illud multis exaggerationibus solere
 proponere: interno prius, quàm ex-
 terno occurrendum periculo: flam-
 mas quæ domi serpunt, quàm quæ in
 propinquo grassantur sopiendas poti-
 us: cuius suo quam alterius morbo
 medicinam adhibendam. Itaque si quid
 petat Imperator intercedere solent
 Protestantes, ac dicere, prius fiduciam
 inter status conciliandam esse, Came-
 ræ Cæsareæ cursum promouendum,
 renouandam de pace religionis con-
 stitutionem, imò transactionem Passa-
 uicam: sicque miserimè luduntur Ca-
 tholici, & neque internis, neque ex-
 ternis periculis occurritur, post toti-
 es tentata incassum, Augustæ, Spiræ,
 VVormatiæ, Passauij, Ratisbonæ re-
 media.

Ita nimirum, si pro defunctis oran-
 dum.

dum indicatur, prius, potiusque pro-
 viuentibus faciendum contendunt; vi-
 ce versâ oppositum defensuri, si pro-
 viuentibus peccatoribus preces im-
 perentur. Vt Protestantes, dum de in-
 terno periculo auertendo agitur.
 Quod in superioribus comitijs fuit
 animaduersum, in quibus, de restitu-
 enda iustitia prima erat futura deli-
 beratio, sed tantundem, ac in superio-
 ribus est actum. At hæc *παρηγοῖα*: non
 ta in extra chorum.

IAM verò alter, qui animabus in
 Purgatorio conclusis patrocinebatur
 hunc ferè in modum disputabat. Qui
 mortiferis peccatis torquetur, volun-
 tatis, libertatisque potestatem expe-
 ditam habet. Neque enim ita deliran-
 dum, vt existimemus peccatum æquè
 liberi arbitrij, ac sanctitatis orbita-
 tem inducere. Est ergo illi ab hac mi-
 seria eripiendi se facultas, si diuinæ
 gratiæ auxilio, quod nulli non suffici-
 enter adesse credimus, cooperatricem
 dexteram non deneget. Ni faciat, sibi
 imputet, se accuset, de se conquera-
 tur. Quid alienam opem flagitat, qui
 suam,

suam, sibi nequam non præstat? quid
 me fatigat, qui ociosus in propria
 causa desidet? Tu pro illo sis sollicitus,
 qui ignauus sui curam negligit? de illo
 magnoperè labores, quem quicquid
 facies, non sapiet, nisi velit, quod po-
 test; non velle autem eum dum pecca-
 to decipit, nec illud abijcit, apertè te-
 statur. Illius salutem omnibus procu-
 randam auxilijs suscipe, qui talibus
 detinetur vinculis, vt is, etiam si max-
 imè velit, liberari propria ope ne-
 queat, tuamque multis titulis expos-
 cit, & lamētabiliter identidem incla-
 mat: *Miseremini mei, miseremini mei sal-
 tem vos amici mei, quia manus Domini
 tetigit me.* Si vnus ex amicis tu annue-
 ris, vsuram spondet beneficij præsti-
 ti, quàm primum ad meliorem fortu-
 nam penienerit: perueniet autem ci-
 tissimè, modò tu velis, & pecuniolæ
 pauxillū de tuo exponas. Ad Superos
 ipse delatus, tanquam ad patriam se-
 dem, domi suæ nobilis & locuples
 larga manu repondet. Quod cessas? Se-
 posita viuentium cura, quam ipsi de se
 suscipiant, ni perire velint, defunctorū
 anima-

animabus ad mortalium auxiliaria munia aspirantibus, anhelantibusque te impende, si vtrumque non possis perficere, supplica, ieiuna, peregrinare, pauperibus eleemosynas distribue, vt, vel vnam animulam tibi olim fortasse percaram, & domesticam ex Purgatorij flammis eripias.

VERVM, hæc similiaque non fuerunt tanti roboris, vt alterius opinionis patronum à suscepta semel sententia, cui fixus, vt scopulo, inhærebat auellerent: maioribus opus erat ad persuadendum præfidijs, acrioribus stimulis. Itaque nocte concubia adest Anima, exijs, opinor, quæ precibus hominis iuuari debuerant: dormienti, an vigilianti adstiterit, dicere non habeo. Virgas expedit. Virgas cum dico, non concipite ludicras puerorum quibus matres metum infantibus incutiunt, non lædunt; sed densas & ingentes licitorum, ex vlmo, paliuris, vrtica, quibus perforata primo contactu cute, carneque lacerata ad nervos & ossa peruenitur. Virgis ergo pertinacem cecidit Anima (disputent postea

postea Philosophi, qua motrice potentia) donec sententia mutata, ad socij opinionem accederet, clamans haud dubiè, ac eiulans.

REM hanc, ne fabulam narraſſe dicar, breuius exequitur vir, apud Germanos etiam notus, ſcripto Hispanicè, & in noſtrum idioma tranſuſo libro de Regno DEI Petrus Sanchez. fides auctorem appellet. Cuius narratio in quibusdam ſimilis illi hiſtoria S. Dominici, in qua hæc habetur. Bertrandus ex primis ſocijs S. Dominici frequentius pro viujs, rarius pro defunctis ſacrificium offerebat. Quæ ſui ex eo Benedictus alter ſociorum è cætu Dominici, quid ita faceret? Quià, inquit, mortuorum animæ, ſi perpetuis cruciantur pænis, nullam à nobis, qui ſuperſtites ſumus, opem expectant: ſin temporalibus, quia diuina gratia non carent, inde aliquando eximentur. Cui Benedictus. Si duo ſint mendici pari laborantes inopia, ſed alter firmis ſit viribus, & incolumis: alter ita confectus, vt ſe mouere non poſſit, cui magis ſubueniendum putes? Ei, qui ſe mo-

Pet. San.
cher par. 6.
cap. 4. p.
720.
Brouius
Tom 13.
An. 1220

se mouere nequit, respondet ille. Tunc
 Benedictus: sed animæ, quæ in Purga-
 terio igne torquentur, persimiles sunt
 ægroto illi, qui se mouere non potest:
 nam nec pedes, nec manus habent, nec
 oculos, aut linguam, aut alia, quibus
 corpora uiuentium non carent: nec si-
 bi ullam ipsæ opem adferre queunt:
 aliena maximè indigent. At supersti-
 tes, quibus adhuc est integrum, pe-
 dem referre, & ad rectam uiuendi
 normam reuerti, sibi que ipsi multis
 possunt modis opitulari, & suis ope-
 ribus abundare, multo minus aliena
 ope indigent. Verum cum in sua Ber-
 trandus pertinax sententia esset, no-
 cte, quæ sequuta est, horribile specta-
 culum quiescenti contigit. Vidit enim
 plus decies mortuum quendam se-
 pulchrum ligneum secum trahentem,
 sibi que obstrepentem, & impetum mi-
 naci vultu facientem, ac sepulchrum,
 quod dixi, quatientem. Narrauit po-
 stea Benedicto, quod vidit, & à moni-
 tione illius frequentius pro mortuo
 orauit.

ID E M omnibus faciendum existi-
 mo,

H

mo,

mo, & utinam ut faciant, multis persuadeam. Reor sanè in hac controversia pro animabus Purgatorij standum esse, ijsque litem adiudicandam, non magis narratis visis, quæ non reijcio, quam ratione inductus. Nam ut premamus paullulum, quæ in aliena persona superius diximus: Finge, si placet, duos, factò naufragio, fluctuare in pelago opis alienæ indigos. Alterum natandi minimè gnarum, & cui porrecta tabula subuenire non possis, nec aliter discrimini subducere, quàm si lembo ad nauiges, ac eripias è fluctibus, & ad portum perducas: hoc illum te per superos, per tibi carum caput, per quicquid ubique venerabile, rogare, & obtestari, cum fide data, se memorem fore, ac gratum, sponsione interposita, & DEO, tanquam fide iussore inuocato: Alterum natandi non omninò ignarum, modò tabula aliqua adiuuetur, quam fluctuanti corpori supponat: tabulam verò haud longè abesse, modò manum ipse extendere & arripere, quæ offertur, non pigeat. At non lubet illi membra commouere:

uere:

uere: adhæret scirpo, aut arundini in
 aqua extanti, quæ si vento succutatur,
 se & adhaerentem undis inuoluet. hoc
 videt naufragus, sed quasi securus fu-
 turi, id flocci facit. auxilium tamen a-
 licunde præstolari videtur, quod non
 flagitat quidem precibus, sed contra-
 rium potius ore, vultu, gestu signifi-
 cat. Dic mihi, quæso te, sepositis tot
 Theologorum subtilitatibus, & am-
 bagibus scholasticis, cui nam tu pri-
 mum subueniendum arbitrarere? Di-
 cis. frustra hoc quæri: de quo nemi-
 ni est dubium: quis enim ambigat an
 priori illi auxilium quamprimum,
 præ altero sit ferendum? Breuiter ita-
 que, & penè verbulo. Luctantur cum
 fluctibus in Purgatorio Anima, & cla-
 mant semper, *Fluctus tui super me trans-*
ierunt. Psal. xli. imperitæ natandi. Nam
nec opus, nec ratio, nec sapientia erunt apud
inferos, Ecclesiastæ ix. hoc est, in sub-
 terraneis animarum receptaculis, siue
 limbo, siue Purgatorio, siue dam-
 natorum domicilio. Intelligunt qui-
 dem animæ separata, sed non est
 illis ratio, scientia, aut sapientia ad
 H 2 meri-

Ps. 41. 3.

Eccles. 9.
10.

meritum: ne Christo quidem fuit dum
 apud inferos moraretur. Nam idem
 se operari oportere dixit *opera eius, qui
 miserat ipsum, donec dies esset: venturam
 noctem, quando nemo poterit operari* Ioan.
 9. 4. nis IX. nemo manus ad natandum ex-
 tendere. *In diluuiio aquarum multarum
 nullus ad DEVM, sic natando approxi-
 mabit, psalmo xxxi.* Ob eandem caus-
 sam, tabula penitentiae ibi non prodest
 ad euasionem: decursum est merendi,
 ac pro se impetrandi spacium. Vnicum
 superest remedium, si quis viuentium
 ad nauiget, & in inoneraria suam, ele-
 mo synarum, orationum, & sacrificio-
 rum panibus onustam, has obtestan-
 tes tuam fidem, ac opem implorantes
 recipias.

IAM verò peccator, qui nobiscum
 inter viuos agit, fluctuat ille quidem
 in vndis mortalitatis, decumanis cri-
 minum penè obrutus, sed, si secundam
 post naufragiū tabulam arripere ve-
 lit, certo certius euadet. Audit incla-
 mantem: Penitentiam amplexare, sicut
 naufragus alicuius tabula fidem, ut lo-
 quitur Tertullianus, despicit. Videt
 porrigentem, non absque obtestatio-
 ne: In-

*Ter. lib. de
 Penit.*

ne. In iste miser, fortiter inhære, *nam*
quam naufragus tabula; ut hortatur S.
 Antistes Ambrosius, dissimulat. Senti-
 stimulantem conscientiam: quid peri-
 re cupis, cum saluus esse possis? irri-
 det. Accurrunt multi, certum spon-
 dent auxilium. piget, vel extremum
 sinistri pedis digitulum porrigere, cui
 funis ad extrahendum innectatur. V-
 surpat fortasse illa meritorum nostro-
 rum osoris Lutheri: *Ego, si cælum aper-*
tam viderem, idque culmo stramineo de terra
sublato, mereri possem, nollem tamen illum
 attollere. Adhæret interim peccator
 fragili cannæ mortalitatis, quæ, si fe-
 briculæ ventus vrens incumbat, & a-
 gitet, mergetur, ex æternis damnatio-
 nis undis nunquam eruendus. Et ad-
 huc dubitas, cui ferendum sit auxili-
 um? Pereat, dum non vult, qui saluari
 non vult, dum potest. quod non op-
 tantis sit, sed prædicentis, aut malè o-
 minantis.

ROBYR hæc accipiunt à vulgari,
 ut vocamus, casu. Inuadit te prædo, ut
 vitam tibi eripiat, aut rem aliquam,
 quæ vitâ multo est vilior. Tu, ut il-

*Amb. ad
 virg. lap.
 cap. 18.*

*Colloq. fol.
 356. & fol.
 59. plura
 locat citat
 Henricus
 Fiz, Simon
 in Britan.
 lib. 1. cap.
 10. lib. 2.
 cap. 2.*

Iam retineas, sicam vibras; &, quam-
uis non ignores, hominem lethifero
obnoxium esse peccato, ideoque æter-
nis addicendum ignibus, si transfiga-
tur, cor tamen petis, ac transfuerbe-
ras. Hic semidoctus exclamet. heu!
quantum à te vno ictu commissum
est piaculum? Cur ita? Quoniam
plus diligere deberes vitam spiritu-
alem alterius, quàm tuam corpora-
lem: illius temporalem magis, quàm
bona tua temporalia: itaque, non sine
noxa vitam illi adimis, quem anima
corporeque interiturum animadu-
eris. At non ea mens est peritioris
Theologi, qui iure mactatum pro-
nunciat, nullo commisso ob id cri-
mine, si inculpatae tutelæ modera-
men haud abfuisse constet. Causa-
rum omnium nucleus est iste, quod,
qui te inuasit, non censeatur fuis-
se in necessitate, cum liberè se con-

S. Antonin iecerit in id periculum, à quo se ex-
3. p. 112. 4. pedire nullo negotio potuisset. Quo-
cap. 3. Syl- circa non tenebaris tu vitam illius
uest. v. Bel actu diligere: habebas autem ius-
lum. q. 2. te, actus diligendi; ideoque remo-
Caes. 22. uendi

uendi omnia, quæ cum efficaci hac dilectione pugnabant. Quare fas tibi fuit, vitam inuasoris, ut obstaculum, remouere. At, non est in maiore necessitate quilibet peccator, qui sciens volens in crimine perseverat. Est autem in maximâ necessitate Anima, dum in Purgatorio constringitur, nec se à cruciaria ignis violentia potest eripere.

SED esto, utriusque sit par, quoad necessitatem, conditio: An non æquum esset, illi prius succurrere, quem pluribus amare debes titulis, quam quem vno tantum, aut paucioribus? quam, qui in se habet aliquid, quod odisse possis, quum nihil in altero sit, quod non amare debeas? quam, qui iniustus est illi, cui nisi acceptus fiat, beneficij à te collati irritus erit euentus? Hoc autem inter Animam in expiatorio igne, atque peccatorem est discrimen. In anima est natura, & gratia. Vtrumque ex caritate diligendi est causa. In peccatore est natura, secundum quam ex caritate illi debetur dilectio. Est etiam culpa, quæ

q. 64. ar. 7.

Sol. lib. 5.

de Iust. q.

5. ar. 3.

Navar. ca.

15. n. 2.

Valen. tom

3. disp. 5.

q. 8. p. 4.

DEO est aduersa. At secundum culpam, quæ DEO est inimica, sunt odio habendi quicumque peccatores inquit Doctor Angelicus, etiam pater, mater, & propinqui, vt habetur Lucæ xiv. *Debemus enim in peccatoribus* (verba sunt eiusdem Magistri) *odire, quod peccatores sunt, & odire, quod inimici DEI sunt, & diligere, quod homines sunt beatitudinis capaces.* Quare peccatoribus dicere potuit Dauid: *Conuertantur peccatores in infernum.* Psalmo ix. *Diabolus stet ad dextris eius: cum iudicatur, oreat condemnatus.* Psalmo cviii. *Vtinam. abscindantur, qui vos perturbant,* inquit Gentium Apostolus. Pluribus itaque titulis animæ DEO caræ amorem mortalium prouocant.

S. Thomas
2.2. q. 25.
ar. 6.

Ad Galat.
55.

S. Thomas
2.2. q. 26.
ar. 7.

HIS nititur altera ratio superiori gemina. Quo quis est, tum DEO, tum nobis propinquior eo frui magis eum decet propinquioris subsidio, si indigeat, multo maximè, si postulet. Alter ergo in illum animo ac propensione promptius, citiusque ferri debet. Quod penè argumentatione physica demonstrari potest. Quia motus omnis

nis.

nis accipit quasi pondus suum quo tendit in terminum ex ipso sui principio potissimum, à quo nimirum procedit: quemadmodum ex termino, vel obiecto sumit specificationem, & quandam determinationem. Itaque necesse est etiam motum caritatis, maiori quasi pondere, ideoque promptius, & expeditius ferri in illud, quod est coniunctius principio, à quo procedit dilectionis motus: videlicet ipsi diligenti. Sunt autem multo coniunctiores hominibus iustis animæ Purgatorij, quam peccatores viuentes. Coniunctionem enim habent cum ijs arctissimam, quam gratiæ & caritatis nexus reciprocus efficit. Vnde consequitur, vt sint amici ac fratres tum nostri, tum Christi, filij autem DEI. Hoc vinculo carent peccatores, qui idcirco sunt inimici & abominabiles.

Nèque obest locorum distantia.

Nam vt rectè Augustinus, *Caritas ipsa Serm 42^a vera est, qua corporaliter separatos consuevit de tempore spiritualiter copulare*, atque arctissimè coniungere. Duo enim, qui se spiritualiter diligunt sancto amore,

H. 5

etiam

etiamsi vnus in Oriente alter, sit in Occidente ita in caritate conglutinante iunguntur, vt nunquam ab inuicem separentur. Atque hæc magis mouent, si etiam carnalis intercedit coniunctio; vt si patris, matris, cognatorum sint spiritus: addo, etiam benefactorum quibus id officij genus impendere cogimur.

VIDETVR hic fuisse sensus religionis ac doctrina præstantium virorum à quibus plurima pro Animabus in Purgatorio luentibus inuenta sunt, atque vsurpata subsidia, quibus tamen de peccatoribus vitam mortalem cum ipsis degentibus tanta non fuit cura. Mos est in sacratis DEO familijs, vt vita functo è Socijs quocumque, nomen ipsius schedæ inscriptum ad proxima domicilia, deinde ad propinquiores prouincias, tandemque in remotissimas orbis partes (si in Ordine communis sit Antistes, & per mundum vniuersum communicatio) deferatur: vt quam primum sacrificia, ac preces fiant pro animæ liberatione, si fortasse in Purgatorij

gatorij

gatorij flammis detenta crucietur. Ita in Societate IESV per orbem vtrumque sparsa, nomina etiam illorum, qui apud Iapones, ac Sinas decedunt, post mortem quantocius ad omnia Collegia transferuntur. Idem in Sodalitatibus B. Virginis DEI PARÆ receptum videmus: Nam si quis moriatur è Sodalium numero, eius nomen ad omnes Sodalitates confederatas mittitur, & preces ex pacto postulantur.

POSSET id nuperum haberi, ac superstitiosè inuentum ab ijs, qui omnia velle nouare per calumniam dicuntur, nisi consuetudinis minimè nouitiæ vetus superesset attestatio. Qui Antiquitates Fuldenses euulgauit vir eruditus & facundus, Christophorus Brovverus, epistolam laudat Custodis Monasterij principis, antecentum amplius annos scriptam ad Decanum Monasterij S. Sixti in Holtzkircha, qui, cum alia ei quaesita proponebat, quibus is eruditè respondit, tum præcipuè cognoscere cupijt: quid muneris ac officij monasterij

*Hist. Fuld.
lib 2. cap.
18.*

rium principale defunctis impertiret?
 ,, Rescribit itaque Custos hoc inoleffe:
 ,, moris, vt, quem DEVS ex hac vita Sa-
 ,, cerdotem euocarit, huic Sacrificio
 ,, trino, vnoque Psalterio iusta per solu-
 ,, ta censeantur. Qui ordinis illius ex-
 ,, sors vixerit, ei ternis vigilijs, cum
 ,, psalterio parentari. Porro, nomen de-
 ,, functi in ephemeridem referri, vt in-
 ,, de exemptum aliquando veniat in no-
 ,, titiam eorum, quibuscum sit suffragi-
 ,, orum, atque orationum inita societas.
 ,, Quippe, id moribus receptum anti-
 ,, quis, septenio quoque descripta sche-
 ,, dis defunctorum nomina omnem in
 ,, partem trajici. Quo tempore Rotula-
 ,, rio id curæ mandatur, vt confæderata
 ,, monasteria obeat: penes singula me-
 ,, moriæ, & officij causâ defunctorum
 ,, titulos relinquat, pijsque suffragijs eo-
 ,, rum, pro fæderis icti sanctimoniâ
 ,, commendet.

ID verò Fuldæ ritus extitisse pecu-
 liare, vt, qui Monachus humanis ex-
 cessisset, ad funeris vsque tricesi-
 mam, ceu superstes itidem esset, ci-
 bi sui demensum acciperet: & portio
 hæc,

hæc, siue præbenda, ut nuncupant, eius nomine, alicui interea pauperi cederet. Hic verò pauper, siquidem visus idoneus, & locū defuncti in triclinio occupabat, & vnâ assidens, cibum cum Cænobitis capiebat: ita ut nec solitæ refectiois quicquam huic detrahi posset. Sin communis mensæ capax non fuisset, extra cænationem præbebatur idem cibi modus. Addit huius ritus obseruator; rem in memoriâ Patrum fuisse Fuldæ gestam insigni piaculo huius defunctorum manibus subductæ pietatis. Et digna est quæ multorum animis insculpatur.

IN magna mortalitate triginta simul ferè cænobitas morbi atrocitas abstulerat. Hic Cellarius, penes quem administratio victus, indignans tantam ali quotidie pro defunctis pauperum turbam, præbendam imminui iubet, audetque accidere solitam agapen. Sed non diu impune sordes eas, an transgressionem tulit. Matutinæ horæ inuitabant hominem ad stata precum, & nocturnam psalmodiam. Hæc dum numero petit, ob-

uios habet defunctos magno venerabilium Monachorum comitatu. Si stant euntem, & ad exedram piacularum, siue Capituli locum, cogunt diuertere. Hic veste nudatum humi sterunt (loquor cum veteri Scriptore)

Et virgis ad sanguinis copiosam effusionem disciplinantes, relinquunt seminanimem.

Abeuntium hæc vna, & minax oratio.

Quare subtraxisti nobis portionem nostram? Breui moriêre. Et comminatio, prædictioque veracem illicò euentum habuit. Eâdem historiam primùm V Vilhelmus Malmesberiensis, prudens Angliæ Scriptor publicauit. Inde ex hoc Vincentius suo in Speculo, ad Annum Christi M. C. IV. retulit.

SED multo ante, tum Fuldæ, tum alibi obtinuit cōsuetudo, pro defunctis non domesticum solùm, sed exterorum etiam suffragia ac sacrificia postulare. Diui Bonifacij Germaniæ Apostoli tempore ritu haud dubiè, à Patribus accepto, idem vsurpabatur. Ille in epistolis sæpe ac seriò, preces & Missas petit pro mortuis Sodalibus suis, expresso eius, qui obierat, nomine.

ne.

ne. Epistola xxiv. Similiter, inquit, ut pro dormientium Fratrum animabus, qui nobiscum laborarunt in Domino, orationum adjuuamina, & Missarum solennia celebrare faciatis, rogamus: quorum nomina gerulus harum litterarum demonstrabit. Idem faciunt alij quam plurimi in epistolarum Sancti illius volumine.

Epis. 35. 36
70. 74. 76
77. 84.

IN Synodo Bauaricâ, celebratâ sub Tassilone Bauariæ Duce, temporibus Caroli Magni, Anno septingentesimo septuagesimo secundo, id est, ante annos plus quam octingentos hæc leguntur, titulo, De collaudatione, quam Episcopi & Abbates in Baioaria inter se fecerunt pro defunctis fratribus. In Christi nomine. *Ut eorum quis (præmittuntur plura nomina) de hac luce migrarit, unusquisque superstitum Episcoporum, vel Abbatum, pro defuncto in domo suâ episcopali, vel coenobio, centum Missas speciales, & eodẽ numero psalteria cantare faciat Vel à religiosis sibi met subiectis implere omninò prænotatum faciat numerum Presbyteris, siue Monachis, cum de hoc saculo migrauerint. Episcopus, seu Abbas, uni Presbytero, vel uni Monacho triginta Missas speciales, totidem psalteria faciant celebrari.*

Henricus
Canisius
edidit.

HIS

His adde certo dierum recurrentium numero hebdomadariam & mensuriam, tum anniuersariam in Domino quiescentium animarum memoriam, in templis, minimè superstitionis: imò, quotidianam in sacrificio quolibet recordationem.

EST ne quid simile, in tota, vel antiquitate, vel nouitate ad peccatorum liberationem institutum? Profectò si quis Monachus, Ecclesiasticus, Clericus, Sodalis grauiter delinquit, iuuatur quidem priuatim aliquorum precibus. Quod præstatur etiam Turcis, Idololatriis, Apostatis, capitalissimisque Ecclesiæ ac religionis inimicis; sed non indicuntur in toto monasterio, multo minus in prouincia communes omnium supplicationes: non exiguntur longissimarum comprecationum pensa, & sacrificiorum sibi succedentium subsidia, sicut pro defunctis. Nomen delinquentis referatur fortasse in tabulas, sed vt in Capitulo vapulet, vt in carcere poenas luat, vt supplicio, & publicâ notâ reliquos terreat; non vt pro eo oretur.

Non

Non dantur, eius causâ, eleemosyna: non celebratur septima, trigesima, annua commemoratio. Nimirum, viget insita mortalium animis opinio, quæ auelli nequit à benè institutis, in mortuorum subsidium impensus, quàm in viuentium, qui sui sunt iuris, esse incumbendum.

QVAM Ecclesia approbare videtur, cuius institutione, haud dubiè, diuini Spiritus instinctu, magna est in sacrorum rituum libris, pro fidelium defunctorum è Purgatorio liberatione officiorum multitudo, ac diuersitas. Vnus ipfis anno quolibet sepositus est dies, quo omnis conditionis fideles, sacri profanique ad eorum fauorem conspirant: templa, altaria, sacerdotes, cantus, suspiria, gemitus ipsorum expiationi deseruiunt. Ipso statim obitus, depositionis, ac funeris die sacrâ hostia litatur, vt quam breuissimo tempore purgationem subeant. Canitur, recitatur-ue Defunctorum, vt vocamus, Officium. Tertio, septimo, trigesimo, propria, & ad dies annumerata liturgia iuuantur. Missæ Sa-

crifi-

crificium quotidianum ipsorum in gratiam conficitur.

AN his paria frequentantur pro peccatoribus, qui plurimi inter nos degunt? Missale Romanum inspiciate, ac peruoluite, omnes Missarum formulas excutite, vnicam reperietis, cum inscriptione, *Pro peccatis*. Sed tamen rarò dici solitam, vt multos esse Sacerdotes opiner, qui cum triginta, aut pluribus annis sacrificauerunt, nunquam tamen illis in mentem venerit, Missam *pro peccatis* dicere. Cùm tamen nemo reperiat, vt arbitror, modò celebrandi consuetudinem habeat, quem non vel obligatio, vel pietas ac deuotio instiget, vt aliquoties pro defunctis Missa ijs inscripta sacrificet. Et fortasse non desunt (quod mirificè mihi probatur) qui quoties rem diuinã alio fine ex Præsum præscripto facere non tenentur, in animarum gratiam sacrificant. Illud quoque à me est obseruatum, totam illam *Pro peccatis* Missam, non tam dirigi ad peccatoris, miseriam suam vel ignorantis, vel corrigere negligentis sub-

fidi-

fidium, quàm ad veniam ipsi celebranti impetrandam, & poenæ condonationem obtinendam: vel alijs, quos delictorum poenitet, & redeundi cum DEO in gratiam est animus.

QVID quod cum tot passim legantur, & tam variae orationes, pro defunctis siue personas omnis conditionis, sexus, dignitatis; siue temporis diuersitatē spectes, sintque quam plurimæ pro alijs necessitatibus; tamē nulla reperiatur, quæ ad meam notitiam peruenerit expressè *Pro peccatoribus*. Nam quæ *Pro remissione peccatorum* inscribitur, & *Pro publicè poenitentibus*, huc nō spectant. Quæ autē in veteri erat Missali, *Pro tribulatione peccatorū*, & ad hoc maximè faciebat, antiquata, in correcto codice omittitur. Tā sedula est Mater nostra Ecclesia pro defunctorum animabus deprecatrix, ut tota in eo occupata, aliorū penē curam se posuisse videri possit, licet in omnium salutē promouendam incūbat sedulò.

EADEM fuit assiduitas orandi, sacrificandi quæ pro Purgatorij hospitibus quorundam ab omni virtute

tute laudatissimorum virorum. Inter quos nominandus meritò S. Nicolaus Tolentinas. Erat hic in eremo Valli-mauesi iuxta Pisas, & cotidie celebrare sacrum erat solitus. Cùm autem nocte Dominicæ proximè sequentis, quo die, pro hebdomadario, erat in summâ arâ facturus, paullulum obdormisset; ecce tibi Spiritus, qui non sine eiulatu inuocat Nicolaum quiescentem. Expresso enim nomine, vir DEI, clamabat, respice in me. Percunctanti quis esset nomen edidit, addens, se purgatricibus flammis torqueri, ideoque subsidium petere, quod Sacrificio Missæ adferre posset. Excusare primùm Nicolaus, quod fas non esse diceret, ministerium impostum deserere: munetis rationem haud pati, vt pro defunctis celebraret, solenni, ac dominico die. Instare Anima & obtestari impensius. Vt autem permoueret magis, duxit in campum, vbi ingentem vidit omnis generis turbam opem ipsius enixè implorantem.

Horum precibus adductus, mane
Præ-

Præsidi supplex factus est, petijtque potestatem sibi fieri octiduo illo pro defunctis offerendi. Annuit Cœnobij Moderator. Sic ille totâ hebdomade, & sacrificium pro defunctis obtulit, & diu noctuque multis cum lacrymis DEI misericordiam imploravit. Quibus tantum profecit, vt iterum videntem se præbens Anima, gratias pro beneficio ageret, magnamque miserorum partem diceret, eius beneficentiâ à pœnis liberatam in cælos euolasse.

NOVI ego Romæ quondam, qui Pontificis concessione, nullo intermisso totius anni die, pro animâ Cardinalis defuncti funebre sacrum dicebat. Ad quod quam diu viueret reor fuisse obligatum.

ANNO MDLXXXIX. piè obiit *Ioannes Ximinius* Coadiutor Societatis IESV. De hoc refertur in vitâ *Balthazaris Alvarez*, cum coram B. Virginis imagine mente reuolueret pœnas eorum, qui Purgatorij ignibus detinentur, auditum ab eo esse istam vocem. *Eterni quoque eorum meminervis.* Ad quam

NOTÆ.

quam ipse. *Id vero praeſtabo Domine. Quare deinceps omnia merita ſua ijs applicavit.*

Quod, ſi non omnibus integrum eſt, nec conſultum ſibi quibusdam videtur, nemo tamen eſt ſodalium numero reperiri deberet, qui non quotidie, memor Animarum in Purgatorio gementium, pio gemitu, oratione, & DEO gratis operibus, & pro cuiusque facultate, elemoſynâ, aliquid ijs ſubſidj adferre conaretur. Quod haud dubiè faceret quilibet, ſi animo recogitaret, & audiret mœſtiſſimas illas voces, quibus miſericordiam viuentium implorare quolibet ex ijs cogitari po-

Thren. i. 12

teſt. O vos omnes qui transitis per viam, attendite & videte ſi eſt dolor, ſicut dolor meus!

(:.)

NOTE.

NOTÆ.

DIONYSIVS Carthusianus refert B. Gertrudem quicquid in suis operibus satisfactorium esset patientibus Animabus ingenti affectu addixisse. Verùm Sanctã Virginem cum è vitã discederet, ea cura nõ mediocriter angebat, ne cum omnes per vitam actuum bonorum fructus alijs tradidisset, ipsa se spoliatam omnibus reperiret. Sed Christus frustra sollicitam ita solatus est: Ut intelligas, quã grata mihi fuerit caritas tua, quã erga Animas vsa es, remitto iam nunc omnes poenas, quæ tibi essent subeundæ. Et qui pro vno spondi centuplum, liberalitatem meam modò ostendam tuamque gloriam cumulabo.

Lugduni duo SS. Theologia Doctores, cum suis non paucis discipulis, accurate expensis rationum momentis ex Tractatu de Purgatorio Ioannis Euleb j Nierembergi, uniuersa totius vite satisfactientia opera patientibus Animabus obsulere. Libell. Modus se citò distandi.

Thomas

1192. SVCCVREND. ANIMABVS

Thomas Morus Anglia Cancellarius & Martyr sub noctem coacta in unum familia, cum alias preces, tum Psalmum De Profundis pro Animabus recitabat. Thomas Stapleton. in vita cap. 9 S. FRANCISCVS Xaver Indiarum Apostolus post Solis occasum ipsemet Urbem obiens, incolae tintinnabulo excitatos solenni carmine admonebat, ut pro cruciatis purgatorio igni Animis proque hominibus scelerum veterano sopitis diuinam clementiam implorarent. Horatius Tursell. in vita lib. 2. cap. 17.

In multis Italia locis, sub noctem, datur pulsu campana templi signum omnibus recitandi Psalmum De profundis in solatium Animarum.

Acerbissimis poenis sponte susceptis DEVM animabus propitium reddebat S. Ludgardis. Quare Maria Ogniacensis dicere solita erat; Sub coelo neque fortior, neque constantior peccatorum & Animarum patrona, quam Lutgardis. Surius tomo 3. 16. Iun.

Incredibile ferè sunt quae in subsidium Animarum in Purgatorio gementium peregit Christina Mirabilis. Lage Surius tomo 3. 23. Iux.

B. FRANCISCVS BORGIA ante
iniriam

initam religionem cum in agritudinem ardentissimam incidisset, & nouercali die intima quaque illius molesto febriū igne aestuarent, pia mentem tum pupugit meditatio equanam illos flamma torrerent qui purgante igne cum futura beatitudinis spe expiarentur. Pro his igitur ex illo tempore, & orare indies, & rem diuinam curare coepit. Andreas Schottus lib. 1. c. 5.

Idem Prorex Gothalandia dum pro muneris sui ratione complures sicarios, qui Barcinonensem agrum latrocinij infestabant ad meritam necem damnasset, eorum interim vicem miseratus, cum ad supplicium raperentur sacrificia pro singulis triginta fieri suo iussit. Idem in vita lib. 1. cap. 8.

FERDINANDVS II. Imperator maximè pius, in Animas qua purgatorio igne torquentur commiseratione tangebatur singulari. Quoties aliquem è notis audiuit uiuis cessisse, quoties conflictum factum inaudiit, illicò pro illis, militibusque catholicis suffragia & Sacra curauit, & ipsemet ardentè pro ijs DEVM orauit.

Huc spectat quod grandem habuerit catalogum mortuorum, pro quibus quotidie DEVM precabatur, Summorum Pontificum, Imperatorum, Regum Catholicorum,

I   qui

qui eius tempore vixerunt: Consiliariorum
item qui ei seruebant, & dum viuorent,
seruierant. Item, Confessariorum olim suo-
rum. Et, quod magis mirere, priuatorum
Religiosorum, quos amauit, & à quibus se
dilectum fuisse existimauit. Gulielmus
Lamormaini lib. de Virtutib. Ferdi-
nandi II. cap. 21.

 SERMO VI.

*An prudenter à mortalibus pœna pro pec-
catis in hac vita subeunda ad Purga-
torium remittatur.*

FACIMVS hodie ritu Christiano,
quem fides orthodoxa induxit, fir-
mauit pietas, in amicorum gratiam,
quorum Spiritibus pacem suppliciter
poscimus à Spirituum Domino: Quod
nobis optabimus, mortalitate posi-
ta, fieri ab amicis, dum felici sorte,
salutis securi, in expiaticibus Pur-
gatorij flammis, pœnis exercebi-
mur, igneis induci culleis. quis scit
quam diu? veterumque malorum sup-
plicia expendentes ad libertatem an-
hela-

helabimus solliciti. Quam equidem felicem sortem appello. Vtrum plerisque è nobis ea obueniet ego sanè secretorum diuinorum nescius, planè ignoro. Hoc adfirmare ausim, haud paucissimos eo magnis itineribus videri pergere, vnde negant redire quemquam: certè, vbi nulla est redemptio: vix vnum alterum. ue ex millibus millium, nisi prius ignibus emaculentur à nãuis animæ Cælitibus adscribi: reliquos omnes in carceres subterraneos, vbi ineffabilibus modis torquentur fidelium bonorum Spiritus detrudi, ac detineri arctissimè, donec vel satisfiat Iustitiæ vindicatrici, vel Misericordia mortalium votis fatigata subueniat.

ISTVD hodie nostrarum est partium, pro ijs, quorum hæc, dum in terris nobiscum agerent, erant nomina. Vnum excipio, quem extra ordinem pono, viuum adhuc (diutissimè vt fit faxint Superi, quos eius rei gratia supplex appello.) SODALITATIS MARIANÆ Præfectum

I a num-

nunquam non nobis nominandum, celebrandum semper. Sernissime ac Reuerendiss. MAXIMILIANE HENRICÆ Princeps florentissime, multos annos, viridem senectā ac æternam memoriam felicitatemque precamur. Annuat ô! qui nutu dare potest.

Obierunt in Domino — *Legitur Benefactorum Catalogus.* —

His omnibus, & si qui fortasse nomenclatorem latent.

Annua vota modò, solennesque ordine pompas

Exequimur, struimusque sacris altaria donis.

Est pretium operæ huius intelligunt, qui, quanta sit pænarum acerbitas ijs in locis, ubi animarum maculæ eluuntur, quiq̃ vim suffragiorum fide docti non ignorant: quibus etiam persuasum, quod à fide dignis accepimus, pænas Purgatorij in seculum sæpe alterum, & quod excurrit, protrahi. Quæ omnia, & his adnexa, varijs commentationibus sunt hoc eodem loco, & apud eosdem auditores pertractata diligenter, ut non sit necesse eadem repetere.

Quo

Quocirca illustrabimus alia quædam ad Purgatorium spectantia, nouo modo, rædij le iandi causâ, quod parit rerum similitudo. Et consultationem Theologicam hodie instituemus, cuius responsis, nonnulla, quæ à Pietatis eruditæ candidatis ignorari minime conuenit, illigabimus, adfectus pij nunquam immemores. Consultationi ne à parænesi sit diuersa, præfigatur hoc lemma:

Demine, ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripas me.

Elvs porro hæc fuit occasio.

Malatestæ B. bulo de suis criminibus, apud Virum æquè doctum ac pi-um, & in officijs conscientiam concernentibus apprimè instructum confessio pænitentia imponebatur, non tam ex rigore Canonum, ac iustitiæ præscripto grauis & acerba, quam benignitate Præsidis spiritualis, temperata, ac leuis. Ille tamen, vt erat ingenio præferoci, & agresti, tergiuersari primùm, sed friuolis ex causis: tum deprecari, sed irritò conatu, Confessario, patrem, simulque iudicem agente:

tandem recusare omninò coepit; absolutionem sacramentalem nihilominus pertinaciter flagitans; sibi que deberi contendens: quod diceret, nolle se pro poena temporali hac in vita satisfacere; sed in Purgatorium remittere, quicquid perferendum sit: ibi se stare velle DEI iudicio, & quodlibet sibi irrogandum supplicium luere: hoc satius videri quam modò necessarijs se satisfactionis piaculis subijcere.

EA de re consultus, non sine stomacho condemnavi hominem, vel argui potius intolerabilis inscitiae, & non ferendae vae cordiae, ac imprudentiae singularis. Inscitiam illud prodit imprimis, quod opinetur, eum, qui in Sacramento poenitentiae petit à Sacerdote, beneficio Christianis concesso, à peccatis absolui, ac animae suae vulneribus mederi, posse poenam, quae sibi clau non errante ab illo indicitur, recusare aut admissam semel non dependere, quod in Purgatorio expiari magis placeat. Quam opinionem cum generalium Conciliorum Sanctionibus; cum magno

magnorum Theologorum auctoritate, cum ratione mirè pugnantem, & post Synodum Tridētīnam plenam periculi sentiunt, qui aliquid in conscientia foro sapiunt.

Contrarium verò, nempe, Confessarium posse obligare pœnitentem, ut satisfactionem acceptet, atque impleat; proindeque illum cogi pœnam impositam persolvere, tam certū esse hoc tempore, definit nominatissimus, doctissimusque Theologus Franciscus Suarez tom. v. in tertiam partem S. Thomas disputatione XXXVIII. Sectione VII. conclusione I. ut sine temeritate negari non possit. Nam ferè apertè id definiuit Concilium Tridentinum: adeò ut magnus in Theologia Magister Franciscus Victoria existimauerit, illud esse de fide. Colligitur ex verbis Leonis Papæ, epistola LXXX. IX. alijs XCI. & habetur in cap. *Multiplex* de Pœnitent. distinct. I. & Concilio Salegustadiensi capit. XVIII. in tomō tertio Conciliorum: *Multè*, dicitur ibi, *tanta falluntur stultitia, ut*

I 4 capio

*capitali crimine culpatis penitentiam à suis
sacerdotibus accipere nolint.*

Concilium Lateranense, cui præfuit Innocentius III. mandat, ut liquet ex Cap. *Omnis utriusque, de penit. & remiss.* ut quilibet utriusque sexus fidelis, qui doli est capax, singulis annis semel saltem proprio Sacerdoti confiteatur omnia peccata in Paschate, & Eucharistiam sumat, ac iniunctam penitentiam proprijs viribus adimpleat. Quid autem tria illa, confiteri, suscipere, adimplere, aliud, quam eius qui confitetur necessaria officia indicant?

Non conuincis, inquis, hoc testimonio peruicacem. ita & ego opinor. Addatur igitur Lateranense aliud, cui Leo X. præfedit. In hoc præcipitur, ut qui *DEVM, Diuosque* contumeliosis verbis insectantur, à blasphemia in foro conscientiae absolui non possint, nisi (*Verba sunt concilij*) grauissima penitentia seueri confessoris arbitrio iniuncta. Sed reus blasphemiae Sacerdotis absolutionem absque scelere contemnere nequit. Ergo nec satisfactio-

ctio-

ctionem, aut pœnitentiam impositam:
 Bona est haud dubiè ista collectio,
 Quam munit Concilium Florentinum
 vbi præcipit de Sacramento pœniten-
 tiæ hunc in modum: *Pars pœnitentiæ sa-
 tisfactio est secundum arbitrium Sacerdotis.*
 At quæ concernunt doctrinam Sacra-
 mentorum, ac rationem quemadmodû
 à Christo sunt instituta ac tradita, nõ
 ad liberam cuiusque voluntatem, sed
 ad necessitatem, & obligantem legem
 referuntur, vt immutare, aut imminu-
 ere quicquam planè sit inconcessum,
 ac nefarium.

SED rem planè conficit Concilium
 Tridentinum, cuius verba, vt opinor,
 facultatè sentiendi contrarium planè
 tollit. Nã in sessione xiv. cap. 8. quod
 est de satisfactionis necessitate & fru-
 ctu hunc in modum præscribit. *Debent
 Sacerdotes Domini, quantum spiritus &
 prudentia suggesserit pro qualitate criminum
 & pœnitentium facultate salutare, & con-
 uenientes satisfactiones iniungere, ne si fortè
 peccatis conuiueant, & indulgentius cum pœ-
 nitentibus agant, leuissima quadam opera
 pro grauissimis delictis iniungendo alienorum
 peccatorum participes efficiantur. Habeant
 autem pra oculis, vt satisfactio, quam impo-
 nunt*

ponunt, non sit tantum ad noua vita custodiam, & infirmitatis medicamentum; sed etiam ad prateritorum peccatorum vindictam, & castigationem. Nam clauēs Sacerdotum non ad soluendum duntaxat, sed & ad ligandum concessas etiam antiqui Patres & credunt, & docent. Canone autem XV. ita definit: Si quis dixerit, Clauēs Ecclesie esse dadas tantum ad soluendum, non etiam ad ligandum: & propterea Sacerdotes dum imponunt poenas confitentibus, agere contra finem clauium, & contra institutionem Christi, anathema sit. Ex quo Canone sic licet argumentari: Finis Clauium, ac Christi institutio id exigit, vt poenitentibus poenae in Sacramento imponantur. Itaque hunc finem, atque hanc Christi institutionem peruertere, nec Sacerdoti, nec poenitenti, nec vlli potestati humanae permissum est.

Hic fuit sensus magnorum in Theologia Magistrorum, quorum auctoritas plurimum in hac re valere debet.

Richardus de S. Victore, cuius dicta Magistralia appellat S. Thomas in tractatu de potestate ligandi & soluendi cap. 8. sic habet: *Poeniten-*

PURGATORII PŒNA. 203

tem à debito damnationis *DEVS* absoluit sub tali conditione, ut eum oporteat, prout potest Sacerdotis absolutionem querere; & ad eius arbitrium, debito more satisfacere. Nam si satisfacere neglexerit periculum æternum non euadit. Quæ significant, pœnitentem lege necessario cogi ad satisfactionem Sacerdotis arbitrio designatam.

Magister Sententiarum idem planè indicat in 4. distinct. 18. ac S. Thomas ibidem, & in Additionibus quæst. 18. art. 3. & in 3. parte quæst. 80. art. 2. vbi sic scribit. *Requiritur ex parte pœnitentis, Primò quidem voluntas compensandi, quod fit per contritionem. Secundò, quod se subijciat arbitrio Sacerdotis, loco DEI, quod fit per confessionem. Tertio, quod recompenset, secundum arbitrium ministri DEI, quod fit per satisfactionem. Et idè contritio, confessio, satisfactio ponuntur partes Pœnitentia.* Idem S. Doctor in 4. dist. 16. *Recompensatio, inquit, pœnitentia tribus gradibus perficitur; quorum Primus est displicentia culpa præterita; aliàs non sponte ad satisfactionem accederet, & hoc per*

contritionem perficitur. Secundus est, ut
 culpas suas notificet DEO per Sacerdotem,
 aliàs non se ad recompensationem secundum
 arbitrium eius in quem peccavit offerret; &
 quantum ad hoc, est confessio. Tertius est, ut
 compenset DEO secundum arbitrium Sa-
 cerdotis, & ad hoc est satisfactio.

Clarissima etiam sunt illa in dist.
 17. q. 3. ait. 3. q. 4. Cum Sacerdos non ab-
 soluat, nisi ligando ad aliquid faciendum, il-
 le solus potest absolueret. qui potest per impe-
 rium ad aliquid faciendum obligare.

Item 2. 2. q. 67. art. 1. docet sententi-
 am iudicis esse veluti legem ad singu-
 lare factum admotam. Ut autem
 lex generalis vim habet cogendi, ita
 sententia iudicis vim habere debet co-
 actiuam, alioqui iudicium non esset ef-
 ficax. Tandem in 4. dist. 19. q. 1. art. 1. a-
 gens de clauibus: Iudicium, inquit, dici
 non potest, nisi vim coactiuam habeat.
 Iudicium autem exercet, dum senten-
 tiam fert in tribunali pœnitentiæ con-
 fessarris.

Eiusdem sententiæ est Alensis 4. p.
 sum. q. 24. mem. 4. ait. 5. Durandus in
 4. d. 20. q. 1. & 2. Richardus in
 4. d. 18. ar. 1. q. 5. Paludan. in 4. dist. 20.
 q. 1. ar.

q. 1. ar. 2. & q. 2. art. 3. & quæst. 1. art. 2. adfirmat quemlibet Christianum ad satisfaciendum cogi arbitrio Petri. Consentit Maior in 4. dist. 17. quæst. 2. Almainus dist. 18. q. 1. art. 2. vbi adfirmat hanc esse opinionem antiquorum. Franciscus Victoria quæsto 209. Dom. Sor. in 4. dist. 20 q. 2. art. 2. Melchior Canus 5. par. relect. de pænit. Petrus Soto lect. 2. de pænit. Ledema 2. 4. q. 20. art. 3. Roffensis art. 5. contra Lutherum. Suarez. tom. 4. in 3. p. dist. 38. sect. 7. Tapperus articulo 3. denique, qui omitti nullo modo debuit B. Antoninus 3. p. tit. 18. ca. 19. §. 19. quàm densa hæc testium est nubes?

IDEM verò firmissimis rationibus stabilitur. Aliquas adferamus. Prima est Sacramentum pænitentiæ est Sacramentum iurisdictionis, de quo dubitare non licet. Hinc est, quod non quilibet Sacerdos ius dicere queat in hoc tribunali; sed is duntaxat, qui ad potestatem ordinis adiunctam habet potestatem iurisdictionis. At iurisdictionis sine coercitione nulla est, vt passim Iuris-consulti docent: & constat

ex ff. de officio eius, cui mandata est iurisdictione l. postrema, & cap. Pastoralis de officio Iudicis delegati. Itaque si Sacramento penitentiae iurisdictione utitur, necessarium est, ut habeat vim puniendi, ac coercendi.

Huic adfinis est altera, aut potius superioris confirmatio. Nemo mediociter versatus in fidei Christianae arcanis negavit, Sacramentalem absolutionem Sacerdotis esse actum iudiciale. quod clarum est ex Canone ix. sess. xiv. Concilij Trident. At sententia iudicialis ferri non potest, vel ut loquitur S. Thomas in 4. dist. 19. q. 1. art. 1. iudicium dari nequit, nisi vim coactivam habeat. Quare Sacerdos cogere potest ad penam suscipiendam ac ferendam. Et nonne civilium capitaliumque causarum iudices à seculi Principibus dati imperio cogere possunt reos ad præstanda ea, quae sententiae æquitas postulat? & id negetur sacrarum confessionum iudici, qui DEI personam sustinet, & in eo iudicio, in quo de summa rerum agitur?

Sic etiã licet arguere. Nemo sibi est iudex,

iudex,

iudex, aut ius sibi dicere debet. In re enim propria, inquit lex, iniquum admodum est alicui licentiam tribuere sententiæ, L. vnica Cod. *ne quis in sua causa iudicet.* An non igitur iniquum reputari debet, in iudicio, quo à pœnitente pœna iuste repetitur, eius auctoritate, qui, vt DEI Vicarius, tribunal occupat, reum spretâ iudicis sententiâ, suo arbitrio punitionem metiri velle, & de loco illius, æ tempore decernere?

Nec parum roboris habet ista ratio. Confessarius tenetur satisfactionem imponere pœnitenti. Itaque pœnitens tenetur illam acceptare. Tum quia cum vterque concurrat ad Sacramentum, vterque tenetur integritatem illius seruare. Tum quia alioquin admodum inefficax esset potestas Sacerdotis vindicatiua, quam tamen Christus præcipuam esse voluit.

Videtur etiam species iniustitiæ ac defraudationis in Purgatorum reijcere pœnam peccatis debitam. Siquidem in purgatorio non viuit totus homo.

homo, qui Deum offendit, sed anima tantum. Totus autem homo offendens DEVM iniuriæ factæ pœnas debet luere: sicut toti homini destinatum fuit Sacramentum pœnitentiæ. Itaque in hac vita pœnam ac satisfactionem DEO dare ac subire debet. Et sanè satisfactio illa, quam in Purgatorio DEO præstat multum differt ab eâ quam DEVS in Sacramento pœnitentiæ à toto homine exigit. Addamus, quod sicut in Purgatorio satisfacit anima ad arbitrium DEI, ita in hac vita voluit totum hominem satisfacere ad arbitrium Sacerdotis. Denique, Sacramentum pœnitentiæ constat essentia & integritate, atque vtrumque habet à Christo, & vtrumque est iuris diuini. Integritatis autem pars est satisfactio, quamuis essentiam non ingrediatur. Itaque non est in potestate hominis satisfactionem nõ suscipere. Nam violaret integritatem Sacramenti. Ergo non licet pœnitenti pœnam sibi iniunctam aut debitam in alteram vitam rejicere.

SED detur tibi, quod non est humanae

manæ potestatis concedere, fas esse, neglecto Sacerdotis satisfactionem præcipientis imperio pœnam omnem temporariam alteri vitæ reseruare, & Purgatorij cruciatus præeligere, nemo, nisi planè sit delirus & rerum alterius vitæ ignarus hos illi prætulerit, quod è duobus principijs, quæ omnium calculis comprobantur, manifestum faciam.

Vnum suggerit Philosophia moralis. Sapientis est è duobus malis, cum vtrumque euitari non potest, illud, quod est minus arripere. Eius non obscura vestigia cernuntur in omni rerum genere, ac primò in sensu animæque carentibus. Maius malum est vniuerso, eiusque partibus inane, quàm ignem descendere, aquam sursum niti, aërem rarissimum reddi, terram in exhalationes fatiscere. Sic vacui periculum in follibus, tubis, dolijs. Eligit natura, quod minus malum. ruit ad inferiora ignis, ascendit aqua, extenuatur aër, terra resoluitur. Manifestius id inanimantibus deprehēdes, quibus cum malorum maximum sit
inte-

interitus, quidlibet præ hoc eligunt. Quod si alicui ut minus malum mors videtur, in mortem ruit, ne in maius malum incurrat. Sic mus Armenius, aut Ponticus fame vel siti prius occumbit libens vel à venatoribus se capi sinit, quam luto sordibusque quibus cingitur, candidissimam pelliculam & elegantem patiatur defadari. Hinc illud. *Mori malo, quàm*

*Plin. lib. 8.
cap. 38.*

Pier. lib. 13.

hierog.

Ioach. Ca-

mera. in

Symb. 81.

Claud.

fedari.

Nempe mori satius, vita quàm ferre pudorem.

Peius est profectò caput quàm manū lædi: idcirco, si petatur caput, quis non manum obijcit? Animalia id norunt rationis expertia, quibus caput abscondere in discrimine vñtatam, tam stolidè nōnunquam, ut reliquam tunc corpus, quamuis expositum tello, in tuto locatum existiment.

Hominibus maior est prouidentia, certè in rebus corpus cōcernentibus. Quis non vñtionem admittit ne gangræna serpat? Lapillus in renibus sectionem impetrat, quia minus malum censetur breuis, quàm longus dolor.

dolor. Iaces in lecto paralyſi ligatus
arctius, quam funibus: nulla volup-
tas te inde eripiet: inuadat cubiculum
flamma, arrepat ad lectum ignis vo-
rax, & minetur iacenti, exilies re-
or, vt à quodam factum, cui inde ſalus.
nimirum, maius malum mors, quàm
vitæ eſt cruciatus.

Similis eſt electio ſapientis dum
mala externa cum internis, animæ
cum corporis, æterna cum tempora-
rijs conſigunt. Malum eſt, nominis ia-
cturâ pati. quid ſi accedat certa mors,
malorum cumulus? peius tamen eſt,
Numinis offenſionem incurrere.
quid eligis? Audi mulierem ſapien-
tem: *Melius eſt mihi abſque opere in-
cidere in manus veſtras (hominum) quàm
peccare in conſpectu DEI Domini.* Daniel.
xiiii. 23. Tentat te domina Caro Pu-
ripharis vxor, allicit, arripit, raptat,
ſed pallio tenus, quo circumdatus ni-
ſi obſequaris, infamia, paupertas, car-
cer, forſ etiam laqueus te manet, mag-
num malum; ſed quo maius eſt veti-
ta libido. Quid moraris? minus eſt eli-
gendum ſi ſapis. fuge. accuſet mere-
tricula,

trricula, condemnet Putiphar, suscipiat carcer, detineant compedes. eripiet DEVS.

Deliquisti in leges. obtorto collo duceris. sistis te iudici. audis sententiam: obnubito, infelici arbori suspendito. supernè putrescat, aut in rotalibus sit esca. defertur ad Principem iudicium: mitigat pœnam, dat aliquid nobilitati generis, antiquis obsequijs, amicorum precibus: optionem permittit gladij, restis, sepulchri: amens sit ac furiosus, eoque furca dignus, qui furcam eligat. nimirum, maius malum.

Accusatur quispiam damnatæ superstitionis, & vetitarum artium. examinatur, cõuincitur, adiudicatur igni. traditus carnifici, ducitur, comportantur ligna, aggeruntur in struem. rogas ardet. Fit gratia misero. Eodem in loco flammis ex vna parte crepitantibus pyra pingitur tam fabrè, vt ignis videatur, sed fallit oculus, nec ignorat id reus, aut iudex, quem iuuat ludere. Fit potestas malefico eligendi quod malit, verum, an pictum ignem:

ignem: illum antehabere est animus. Explicatur illi supplicij grauitas, atrocitas, diurnitas, nihil agis. ille verū ignē destinatō præ eligit. Pictus ille puerorū sit, inquit, in ignē verum cōijciendum se tradit. Insane, demens, furiose quo ruis? perpende quid eligas? considera factam tibi gratiam. frustra hæc occinis. Nam in hoc ipso de sapientia sua sibi blanditur. Ignem Purgatorij nostris collatum cruciatibus, esse vt verum picto oppositum sapientū vox est. nihil addo. stultitiam quorundam miror.

Risimus scurram nescio quem, qui cū denudato tergo, carnifice virgatore insequente horrendum in modum flagris concideretur, longumque iter, donec metam attingeret, superesse non ignoraret, posset autem etiam properare, ille grauissimi viri æmulatus gressum, testudineo planè gradu, ac si sponsus ad templum progrediretur, itabat. Aurem vellicante socio, illudque insufurrante, ecquid morari? cur non properas? currendum esset, tametsi claudo, tu benè à
pedi-

pedibus, à tergo tam malè, subsistis
 ille conuerso ad sodalem vultu gra-
 uitate quadam incredibili, pulsabatur
 interim dirissimè à carnifice; heus, in-
 quiebat, socienne, tua cum res agetur,
 progredi licebit, vt lubebit: mihi ista
 dicata est pompa. hoc iuuat gradu, &
 sic lentè festinare. Quis non exclamet,
 delirum caput. At quotidie apud nos
 ita deliratur. Punctulo temporis in
 hac vita ab immanibus tormentis te
 eriperes, negas te velle. Longissimum
 Purgatorij stadium ignitis carboni-
 bus stratum, non vno flagrone per-
 urgente, vt rosetum percalcari oport-
 ere dicitas. Perge porro, experiere,
 tarditatis panitebit.

PVEROS magis metuere flexilem
 ex vlmo virgulam, quàm ancipitem
 è chalybe benè temperatum gladium,
 plusque dolere de luteis in glarea ex-
 citatis domunculis, si pede euertan-
 tur, quàm hereditate deperdita: eosdè
 fugere personatos amicos, tanquam
 furias, amplexari crudeles aduersari-
 os, & videmus, & miseramur, ac infan-
 tiæ adscribimus, quæ nobis, viginti,
 trigin-

triginta, imò sexaginta annorum pueris etiamnum adhæret.

Ad puerilem in hac vita virgam, famem, bellum, pestem, orbitatem, pauperiem, ignominiã, morbos, similiaque trepidamus; districtum Iustitiæ gladium, post funus nostrum, diros omnis generis cruciatus ultro accersimus. *Vsquequo paruuli diligitis infantiam, & stulti ea, que sibi sunt noxia* Prom. i.
cupient? Quam hoc puerile, cum vnica oratiuncula ad DEVM aut Cælites beatos feruenter effusã; exiguã vna elemosyna, ex caritate DEI & proximi paupericulo erogata, haustu etiam frigida, quid facilius? ridenti ore oblata; breui aliquã carnis maceratione, abstinentia, sacco, cilicio, humicubatione, flagellatione (quæ verborum sono terrent inexpertos, re ipsa, succo pietatis condita amaroris vix quicquã habent) eximere nos possimus à tormētis longè acerbissimis, hæc tamē præ illis eligere? An nõ hoc cõtra cõmunẽ est sensũ, è duobus minus malũ eligẽdũ esse?

Si nauiges, & oneraria sit plena mercibus, insurgant autem venti pernitias nauigantium. fit clamor

Stri-

— *Stridens Aquilone procella
Velum aduersa ferit, fluctusque ad sidera
tollit*

*Franguntur remi, tum proa auertit &
undis*

*Dat latus, insequitur cumulo praruptus
aquamens*

*Prasentemque viris intentant omnia
mortem.*

edicit Nauarchus, heus Euclio, vel merces in mare iacta vel morere. nulla mora. plena smaragdis vasa Oceano committit institor, siccis saepe oculis: sed etiam si madescant, nunquam impetrabit à Theologo, aut Iurisperito, vt non pronuncient, simpliciter voluntariam esse illam mercium projectionem, licet metu factam. nimirum, quia voluntariè minus malum pra maiori eligit.

QVOD adeò necessariò fieri quidam existimant, vt velint aliter, non solùm à pecude, sed neque ab homine cui sua libertas constat haud posse contingere. Nam ita statuunt. Fieri nequit vt eligatur æquale, aut etiam minus bonum, si vt tale est, cognoscatur. At maius malum intuitu minoris est

est minus bonum. Dum enim ex duobus malis alterū eligitur, non quā malum, in quod non fertur voluntas, sed quā bonū, quod eripit ab aliquo malo, arripitur. Itaq; si agnoscas vnum malum esse altero maius, cogaris ad id quod minus est manum extendere: nisi iudicium mutare placeat, & maiori malo aliquid adfingere, quo minus altero fingenti, seu deliranti videatur. Quod fieri posse nullum est dubium: & utinam saepe cum minimè deberet, haud contingeret.

EXEMPLO quod posui illustro. Maius haud dubiè malum est sapientū calculis ebrietas, quā amici sine iusta causa offensio. Cum ebrietas, Basilio teste, sit rationis euersio, roboris corruptio, senectus immitata, brevis temporis mors, voluntarius Dæmon, vitij mater, virtutis interitus: Augustino sit insania spontanea, flagitiorum genitrix, radix criminum, origo vitiorum: Chrysostomo sit morbus nō habens veniam, ruina carens excusatione, malum infinita dignum damnatione. Quis hæc non postponat

indig-

Basil. hom. mal. contra ebrios.

August lib de sobri. & ebriet. ca. 1.

Chrysost. hom. 54. ad pop. Antioch.

indignationi alicuius, quem sobrietate tua & negatione haustus æqualis fortasse offendis, placandum facile risu & ratione. Hoc multi nō ignorant: maius tamen malum eligunt, quia ebrietatis malum delectationis pallio circūdāt, & sic eius turpitudinem minuunt, & offensionis in amico grauitatē augent. Quod ni facerent, nunquam maius malum possent eligere, vt quidam existimant.

Quod licet negent alij, qui opinantur hominem innata sibi libertate, non solum æquale, sed minus etiam bonū, iudicatum tale, posse eligere: maius autem malum minoris mali collatione est minus bonum; tamen sapientis officio non satisfaceret, qui duorum malorum optione datā, maius eligeret: præsertim, si nullo alicuius virtutis intuitu moueretur. Nec quisquam prudentum de hac re ambigit.

IAM verò, alterius positionis doctorum est Theologia Christiana, quæ afferit, grauius multo & acerbius esse Purgatorij, quàm vitæ huius qualescumque supplicium. Quod indefinitè dictum

dictum & generatim omni probationum genere stabiliri posset, sed nolo diffundi: digitum tantum intendo in nonnulla rerum præcipuarum capita. In Purgatorio ut in inferno duplex est pœna. Vnam efficit carentia visionis beatæ, in qua nostra consistit felicitas. Quis autem dicat non dolere, & consequenter non cruciari summoperè animas, dum animaduertunt se suis impediri culpis à summi boni fruitione. Atque hæc vocatur pœna damni: quæ tanta est, ut humana nulla eloquentia pro dignitate satis explicari valeat.

Nolo mihi credatis. Credite illi, qui sapitumè suffragiis sapientiæ corculum audire potest. Doctori orbis, Thomæ Aquinati. Is eo loco, ubi non Latine loqui solet, sed Theologicè, & horridâ quibusdam, sed leni & amicâ Scholasticis simplicitate, hæc duo enunciat. *Primum*, pœnam damni esse maximâ pœnarum, tã quæ in Purgatorio, quàm quæ in hac vita sustinentur. *Secundum*, minimam pœnam Purgatorij esse maiorem maximâ huius vitæ. Prius illud probat. Quoniam

S. The. in
4. d. 20. q.
1. art. 2.

sicut possessio desiderati boni generat gaudium, sic absentia eiusdem gignit dolorem. At bonum quod animæ in Purgatorio efflictim desiderant est summum, desiderium verò etiam est maximum. Siquidem intellectus clarus cognoscit, quàm sit magnum bonum videre DEVM, & appetitus, tum naturalis, tum infusæ caritatis exerit vires, & intentissimus est: neque impeditur à mole corporea, ac sensibilibus voluptatibus.

Ah! quantus inde dolor? quem non mitigat boni vicinia, sed auget. O! quàm hic verum, *Spos qua differtur affligit animam*. Finge quempiam inanitate stomachum insidente vehementissimâ fame diuexari, maiori profectò, quàm quæ ad canes, mures, equos, soleas, firmum, & obscæna quælibet, ac quod horreat auditus hominis, humanas carnes, ipsumq; vteri sui fatum dilaniandum deuorandumq; adogit: ardeat idem siti intolerabili, siccitate æstuq; precordia perurente. Videat autem haud ita procul mensam opiparè instructâ, pane, pisce, herbulis, acilibus, elixis, asis,

afsis, paratis: cernat appositum vini
genus omne Italici, Hispanici, Creti-
ci: manum conetur extēdere, sed fru-
straneo nisu, diducto rictu ac mor-
su de propinquo patinas sibi arridentes
salutet, sed non nisi morfu, qui linguā
vellicet: oculis iam deuoret, quæ sibi
parata nouit, araneante interim ven-
triculo. quantus inde cruciatus? maior
sanè quam Tantalò affinxerunt Poëtæ.

Posterior sic confirmat S. Doctor.
Quicumque Purgatorio detinetur, hac
saltem damni pœna cruciatur, quæ est
maxima. Itaq; minima Purgatorij pœna
maior est quàm huius vitæ maxima. Sup-
plicium ingens, ac penè omniū gra-
uissimū Romanis ciuibus videbatur,
cū vel iudicū sētētia, vel aduersariorū
inuidia, vel præsentium tædio, vel sena-
tus ingratitude ab vrbe abesse, &
familiariū vsu quotidiano priuari, ci-
uiū consuetudine ac cōspectu carere,
duleissima populariū alloquutione &
cōiuctu orbari cogebantur. Quod si e-
tiā ad insulas longè remotas deporta-
bantur, si in Sardinia, in Ponto, in Eux-
ini deserto aliquo loco cōmorari co-
geban-

gebantur, malorū putabatur summa-
 lamentationibus, nānijs, elegijs cala-
 mitatē suā deplorabant. Legistis haud
 dubiè aliquādo Nasonē in Tristiū ele-
 gijs. quid vnicè postulet? reditum in pa-
 triam. quid ceteri exules? idē erat om-
 nium votum. eo aspirabant, eò gemitu,
 suspirijs, lacrimis tendebant. Quod si
 spes adfulgeret, quantum inde gaudi-
 um? Sed quod dilatione calamitatem
 augebat. reditum reditum exoptabāt.
 Italia Italia ingeminabatur. post redi-
 tum lætitiæ magnitudo desiderium ab-
 sentis declarabat.

Ciceronis adhuc illa aurem verbe-
 rāt, quæ à pueris in gymnasio decla-
 mitantur, & quæ ille cū ab exilio re-
 uocatus, quasi novū orbē ingressus es-
 set, terramq; cum cælo commutasset,
 stupore, lætitiāq; à sensibus penè alie-
 natus profudit : Quæ species Italiæ?
 quæ celebritas oppidorum? quæ forma
 regionum? qui agri? quæ fruges? quæ
 pulchritudo vrbis? quæ humanitas ci-
 vium? quæ Reipublicæ dignitas? quæ
 vestra maiestas, ô! Errat decem annis
 Vlyxes. vagatur per ignotas terra-
 mariq; regiones, scrutatur inuia.
 tentat

tentat omnia, nec quiescit donec intueatur desertæ rudera Ithacæ, patriæ & vilis, & angustæ, quæ potius volucrum nidum, quam hominum domicilium referebat. Non videmus sylvicolis & paganis sordere ingêtes Principum moles, ampla palatia, deauratas aulas, neque his tristitiam pellere, nisi haris suis & cucumerarijs in quibus nati sunt & alti reddantur.

Assuetos tauri saltus, assuetæ leones,

Non feritas illos impedit, antra petiit.

QUANTVM ergo par est credere doloris illos percipere, qui à cælesti patriâ, ad quâ nati, à republica Sâctorû, ad quâ adscripti, ab illis felicissimis regionibus, quibus destinati, ab illa vrbe, cuius iure donati, ab illo regno ad quod trâsmissi; vbi regnat pax, caritas, trâquillitas, gaudiû; vbi resonat vox laudis & exultationis, vbi perpetuû cantatur Alleluia; ab illâ denique purissimâ luce, quæ lætos ac beatos efficit intuentes, abesse, & in teterrimis carcerû subterraneorum receptaculis, omni penè suppliciorum genere excarnificantur?

O Pater, inquit fortasse quispiam,
 omnibus ijs à te hæctenus enarratis in
 præsentiarũ careo: in cælo nondũ ver-
 for: societate beatorum non fruor: lu-
 cẽ illam clarissimã non intueor: sua-
 uissimũ illũ concentum non haurio:
 amœnitatẽ illam cælestem non vsurpo:
 palatia illa ingentia non inhabito; ne-
 que tamen idcirco admodum crucior.
 Imò, si hoc in corpore manere hic sem-
 per, & præsentibus abundare ac frui:
 bonis liceret, patriæ alterius bonis me:
 priuari facile paterer, & desiderium
 omne, quin etiã cogitationẽ depone-
 rẽ. Hoc ignorantia, ac infidelitatis est
 testimoniũ. hic quorundã non nisi ter-
 rena sapientium stupor. Nescit vide-
 licet ignarus meliorũ, alios post mor-
 tẽ oculos, aliam habituros. nos à cor-
 pore abiunctos intelligentiã, quã boni
 illius dilatio maior videbitur pena,
 quã flammæ globi & incendium.

ID de amissione gloriæ æternæ pro-
 nunciavit D. Chryostomus homilia
 xxiv. in Matthæum; ego ad temporale
 etiam refero. *Noni, ait, quia plurimi per-
 timoscunt gehennam. Ego tamen illius gloriæ
 amif-*

amissionem multo amarius quidesse, quàm
 ipsius gehenna dico esse supplicium. Si verò id
 non possum sermone demonstrare, nihil est
 omnino mirandum. Neque enim nouimus
 illorum beatitudinem premiorum, ut infe-
 licitatem quoque de eorum amissione scire
 possimus. Nos autem hanc absque dubio
 discemus, cum experimento cœerimus e-
 doseri. Itaque tunc velamen aufere-
 tur: tunc aperientur oculi: tunc cum
 ingenti dolore impij videbunt, quid
 inter bonum æternum, ac summum,
 & hæc fragilia caducaque discrimi-
 nis sit.

SED præter hanc pœnam est alia,
 quæ vocatur pœna sensus, quam infli-
 git ignis, non metaphoricus, sed verus
 ac corporeus, eiusdem cum elementa-
 ri, cuius ardorem tantoperè horre-
 mus, naturæ. Quod licet non sit defi-
 nitum ab Ecclesia, ideoque ad fidei
 professionem non spectet; probabili-
 tatem tamen summam habet, ob Scho-
 lasticorum consensum, auctoritatem
 Patrum, apparitionum veritatem, a-
 liaque haud leuia documenta. Docent
 itaque constanter cum Patribus Scho-

la Doctores: Purgatorij penas tam esse atroces, vt cum illis huius vitæ supplicia comparari nequeant.

AVDIATUR Augustinus, qui e-
narratione in psalmum xxxvii. *Quam-
uis, inquit, salui per ignem, grauior tamen
erit ille ignis, quam quicquid potest homo
pati in hac vita.* Cui comonatur, quod
scribit Papa Gregorius in psalmum
tertium penitentialem: *Illum transito-
rium ignem omni tribulatione presenti exi-
stimo intolerabiliorem.* Venerabilis Beda
in eundem psalmum scribit, nulla es-
se supplicia martyrum, aut latronum
cum illis Purgatorijs pænis confere-
nda. Idem habet S. Anselmus in priorem
ad Corinthios cap. 3. nec non S. Ber-
nardus sermone de obitu Humberti.
Lutherum, si placet, adiungite, qui
antequam planè deliraret sic scripsit,
tomo 1 Geman. editionis Ienensis, &
tom. 7. Germ. VVitenberg. *De Purgato-
rio firmiter credendum est, & ego verum esse
scio, miseris animas ibi INTOLERABI-
LITER cruciari, nosque obligatos teneri ad
opem illis ferendam.* Idem confirmant
plurimæ reuelationes, quæ apud V.
Bedam,

Tom. I.
fol. 165.

PURGATORII PAENA. 227

Bedam, lib. 3. & 5. histor. apud S. Brigittam, apud Dionysium Carthusian. & in vita Christianæ mirabilis inveniuntur.

IDEM demonstrat ratio. Siquidem doloris æquè ac gaudij intensiorem tria efficiunt, potentia, obiectum, & utriusque coniunctio. Si potentiam spectes, absque controuersia capacior est doloris potentia rationalis, quàm animalis. Nam quantum ad apprehensionem, intellectus est veluti fons, appetitus tanquam riuluus. Cum itaque anima ipsa nuda in Purgatorio torqueatur, maximus sit oportet dolor ex parte patientis. In hac vita enim non tam anima, quàm corpus patitur, & per corpus aliquis dolor transit ad animam, sed non nisi umbratilis. Si obiectum attendas, illud est in Purgatorio ignis, hunc in finem diuina potentia constitutus, ut sit instrumentum iustitiæ vindicatiuæ, cui placuit in hoc Omnipotentia documentum aliquod dare. Si nexum utriusque consideres, intimus erit. Inter mortales quidem, ubi omnia sunt

sunt corporalia, connexio non fit nisi per contactum extremitatum, ac superficialium. In Purgatorio in animam ipsam illabetur, ac intimè penetrabit: tormenti acerbitas.

Cum itaque hæc semper fuerit de supplicij atrocitate, quo in Purgatorio expiantur Animæ, prudenti a stimatio, nõ est inuentus sapientium quiscquam, qui non quantumuis longam & acerbam in hac vita penitentiam, præ illo, acceptauerit libenter, si libera ipsi fuit electio, & à Deo idem non expecterit. Huc spectat oratio Regis David: *Domine, ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripas me*, Psalmo vi. In qua multi distinguunt furorem, & arguendi verbum, ab ira ac verbo corripiendi; illudque pertinere volunt, ad æternam damnationem, hoc ad Purgatorij penas. Ita haud obscure S. Gregorius, Haymo, Alcuinus, Remigius, idemque innuit S. Augustinus. Quocirca negant aliqui hæc pertinere ad penas presentis vitæ, cum Iob verisimilem dixerit: *Nunc DEVS non infert furorẽ suum, nec ulciscitur valde.*

Iob. xxxv.
25.

Pro

Pro eodem supplicabat Ieremias cap. x. *Corripe me Domine, veruntamen in iudicio, & non in furore tuo* (hoc est, non vt aduersarius & inimicus, verùm vt pater, quemadmodum Hieronymus exponit) *ne fortè ad nihilum redigas me.* Quando valdè irascitur DEVS in hac vitâ, ne in iudicio quidem irasci vult: immò irasci omninò non vult: & *requiescet, inquit, indignatio mea in te; & auferetur furor meus à te, & quiescam, nec irascar amplius, eò, quod non fueris recordata dierum adolescentia tua; & prouocasti me in omnibus his. Quapropter & ego vias tuas in capite tuo dedi, ait Dominus DEVS, & non feci iuxta scelera tua in omnib. abominationibus tuis.* Non fuit imprudens votum, optantis anni integri morbos grauisimos potius, quàm vnus diei purgatorias flammâs perpeti.

ET tu temperatam patris beneuolentia à Confessario poenam cum Purgatorij tormentis commutare desideras. At, graue est, dicis, spontaneam flagellationem subire, quam imposuit mihi seuerus ille Iudex. Imposuisse vix credo: nam hætenus non

7

audie-

audiui nisi admodum prompto, ac benemerito istiusmodi poenam fuisse praescriptam. Sed sit ita. Ore tenebrum reor, si flagellum arriperes, instar Beati Loricati in dorsum seures, nec cessaret verberatio, donec sanguis copiose deflueret. Hic in carnem ipse tuam, quam nemo odio habet, agis, & manum moderaris: ibi Caco-damone perurgente, mensuram inimicus praescribet. Nam à malis illis genijs torqueri in Purgatorio animas reuelationes variae satis comprobant.

SED displicet, ais, temporis diuturnitas. Nam ad menses aliquot orationem stans horis, ieiunium stans diebus continuari voluit conscientia Praeses austerus. Meruisse me fateor. Sed quis tam diu tristibus cogitationibus obrui se patiat? Citius ex Purgatorio me expediam. Fallax lenocinium. Quid faceres delicatè, si ob vnius delicti lethalis noxam septem annorum iugem poenitentiam praescripsisset Confessarius? quod olim factum secundum Canones Ecclesiasticos, sunt, qui asserant. In Purgatorio breuiori

tempore luiturum te putas? quis
 spondit? Reperies, si vera narra-
 tionum fides, quosdam seculo, alios
 seculo non vno torquendos. esse qui
 vltimum iudicij diem expectat in pœ-
 nis; & hac se spe solari, quod æ-
 terna non sit futura. Papalium con-
 donationum bullatas chartas inspi-
 ce: in ijs leges, qui hoc istudue
 fecerit, centum, mille, decem mil-
 lium annorum indulgentias conse-
 quetur, & totidem quadragenas.
 An fortè, quod sentiat Pontifex qui-
 busdam tot annorum tormenta præ-
 scripta ibi esse à Iustitia, quæ hic fa-
 cili pœnitentia ad M. misericordiæ tri-
 bunal tollantur? An potius, quod sen-
 tiunt alij, Pontificem, pœnas tanti
 temporis Canonum seueritate impo-
 nendas contrahere? Vtrumque te iu-
 gular. V. de, quam imprudenter agis
 dum pœnam à Confessario ad mensam
 h. c. dependere detrectas, vt in altera
 vita plenè satisfacias.

IN quo si obstinatas etiamnum
 hæres, caue, mi homo, ne existi-
 mem prauæ electionis causam deli-
 ran-

*Lib. 3. inst.
c. 5. §. 6.*

*Lib. de ab-
roganda
Missâ pri-
uata.*

*Lib. de
V. Valdeses.
de Eucha.*

rantis cerebri errorem esse: tibi-
que persuadeas, vel cum Ioanne Cal-
uino, Purgatorium esse exitiale Sata-
næ commentum, vt hærefiarcha ille:
scribit, quod Christi crucem euacuat,
quod contumeliam non ferendam DEI
misericordiæ irrogat, quod fidem no-
strâ labefacit & euertit. Vel cum Mar-
tino Luthero in hac re verè Protheo,
sive afferente, Purgatorium, lectum
esse cuique fatalem; pœnas non alias,
quàm in eo horrorem, mortisquæ pe-
na purgari, si quid purgandum super-
sit: siue insanè declamitante: Cùm ne-
gatis Purgatorium, dånatis Missas, vi-
galias, coenobia, monasteria, & quic-
quid per hanc imposturam erectum
est, per omnia etiam probo: siue con-
testante, defunctorum animas ferreo
quidem, sed suavi somnio delinitas
molliter cubare. quis hanc quietem
longæ molestæque peregrinationi
non anteponat?

FORTASSE Regis Britanni Iaco-
bi te transuersum agit opinatio. Is
enim cum de Purgatorio multa ex Ca-
tholicorum scriptis accepisset, Pur-
gato-

gato-

gatorium velut locum amœnitate
 plenum concepit, ideoque recreatio-
 nibus Principum perquam idoneum.
 Quare adeo is ei locus arrisit, vt in
 libello, quem edidit, vocauitque Præ-
 fationem monitoriam ad Principes,
 quos eo, velut classico contra Ponti-
 ficem Romanū in vnum agere desti-
 narat animo, sollicitè exquisiuit, vt
 erat amœnæ vir ingenio: An etiam in
 Purgatorio campus sit patens & iu-
 cundus, in quo ipse, si fortè illuc
 deueniret, aucupio operam dare,
 otiumque oblectare posset? Digna
 Rege Iacobo quæstio, qui aliud
 fortasse in Purgatorij spacijs non con-
 cipiebat, quam vel locum plantis
 semper virentibus consitum, vel syl-
 uulam opacitate umbrosam, vel a-
 grum omni feliciū arborum copia
 adantem, & fructum abūdantia opu-
 lentum: denique hortos Midæ, Tan-
 tali, Adonidis, inibiq; venationes, au-
 cupia, ludos, naumachias, choreas, au-
 las, palatia, lectoseburneos. Qui hac
 persuasione ducitur, næ ille pruden-
 ter, meo quidem iudicio faciet, si poe-
 niten-

nitentiam omnem in hac vitâ impossitam recuset, in tali Purgatorio luere, id est, ludere paratus.

AN fortasse tabernam vinariam, quæ tam auidè à multis frequentatur, Purgatorium esse quispiam tibi suggessit, vbi haustu more gentis nostræ refocillentur animæ, vt eo alacrius coeptum iter conficiant? Fuit nescio quis superiori seculo, qui hanc conceptionem ignaris indere conatus est, aut potius scurrili sarcasmo fidem de Purgatorio eleuare; vt narrat Gallus historicus, si non fingit ex suo sensu. Quem semel hæc dementauit infania, vt Purgatorium, tanquam in itinere ad æternitatem diuersorium opinetur, in quo genio tantisper indulgeatur, donec progredi placeat, is profectò catè rem suam instituit, si satisfactio- nis poenitentialis locum Purgatorium sibi destinet.

Thunn.
lib. 3. anno
547.

VERVM cum hæc stulta cogitatio procul esse debeat à Christiani hominis mente, qui non ignorat, certè non debet, locum esse pro vitâ fun-
ctis,

ff-
e,
i-
n-
bi
is
eo
u-
ui
re
r-
e;
on
el
a-
r-
in
t,
ò
r-
t-
o
t-
e
-
o

ctis, in quo, tanquam in carcere hor-
rido atrocissimas poenas sustineant,
ac velut in Iustitiæ vindicatrici the-
atro incredibili tormentorum multi-
plicium acerbitate exerceantur de-
mortuorum spiritus, donec ad no-
uissimum quadrantem persoluant,
quæ debere se ante Christi Iudicis
tribunal agnouerunt. Imprudentis-
simus autem habeatur oportet ille,
qui leues, facilesque poenas, grauif-
simis, difficillimisque commutare
temerarius audet: & quod incredi-
bile, verum ignem picto ad suppli-
cium suumante habeat. Vobis verò à
Christiana prudentia ac pietate de-
betur commendatio, SODALES, qui
amicos benefactoresque illo in loco
auxiliarem vestram dexteram assiduò
implorantes, promptè, alacriterque
porrigitis: & vnitis suffragijs quam
plurimos eriam eripere è molestissi-
mo illo carcere nitimini. Quod hæte-
nus à nobis factum sedulò, nunquam
post hoc intermittamus. Et gratissi-
mus semper in eorù morte memoria-
que decoranda, non tam inanibus ver-
borum

236 DURATIO POENARVM

horum encomijs, quam solidis Christianæ pietatis officijs castisque precibus, cum nullam iam aliam gratiam illis referre possimus.

SERMO VII.

De poenarum in Purgatorio
duratione.

ET

An probanda sit consuetudo anniuersariorum suffragiorum sine termino?

Amen dico tibi non exies inde donec reddas nouissimum quadrantem.

Matt. v. 26.

QUOD anno quodlibet Sacris particularibus, amicorū, benefactorumq; in Domino defunctorū animas impetratā ijs à viuorum DEO pace, ad tranquillæ felicitatis domicilium, ac Coelitum acropolim transferre contamur, & benè facimus, & religiosè. neque id à quoquam reprehēdi solet, potes-

potest ire, qui non furialibus actus
sectariorum intemperijs, funestam
Matri sacrosanctæ Ecclesiæ, receptif-
que ab omni antiquitate cæremonijs
bellum indicere animo obstinato de-
creuerit. Sed hoc fortasse cuiquam
non malè de ritibus Christianis opi-
nanti, at minus in Theologicis exerci-
tato, dubitationis aliquid ingeneret:
An fas sit, vel expediat, post lustra ali-
quot, & multo magis, post non paucas
annorum centurias euolutas, ab eo
die, quo quis viuere hic desijt, nomi-
natim illius ad aram sacram in Sacri-
ficio meminisse, diuina hostiã, ad eius
tranquillandos manes litare, preces
pro illo, vt emendatorijs è poenis eri-
piatur, ac liberetur: fundere: similia-
que Christianæ pietatis officia in illi-
us gratiam peragere, vt habet recepta
in orbe Christiano consuetudo. Quæ
vtrum probanda sit, hodierno die à
nobis disputabitur.

DYBITATIONIS autem huiusce,
sive difficultatis, momenta à tribus
desumuntur enunciatis. Horum Pri-
mum est, Beatis cum DEO felici xuo
fruen-

fruentibus mortalium suffragijs o-
 pus haud esse. Quamuis enim rectè,
 dum sacrificium peragitur, in Missâ
 nominentur, & inuocentur Sancti; ipsi
 quoque eâ de re latentur, vt docet S.
 Thomas opusculo LVIII. cap. 25.
 quod non ab ijs solùm, sed etiam à
 nobis, DEO, cui soli sacrificium pro-
 prie offertur, de eorum victorijs agâ-
 tur gratiæ; idquè ex antiquissimâ Ec-
 clesiæ consuetudine; vt constat ex li-
 turgijs SS. Iacobi, Basilij, Chryso-
 sti: & ex Cyrillo catechesi. v. mystago-
 gica, Epiphanio hæresi LXXV. Augu-
 stino tractatu LXXXIV. in Ioann. lib.
 VIII. de ciuit. cap. 27. lib. XXII. cap. 10.
 Lib. XX. contra Faust. cap. 21. & Con-
 cilio Tridentino Sess. XXII. cap. 3. Non
 tamen pro ijs offertur, nec prodesse
 ijs potest, vel ad delictorum expiatio-
 nem, vel ad remissionem poenarum,
 quæ felicissimo illi statui repugnant,
 vel ad gratiæ, & essentialis felicitatis
 augmentum; cum non sint amplius in
 via. Quocirca S. Augustinus tractatu
 LXXXIV. in Ioann. & sermone XVII.
 de verbis Apostoli, scribit, in Sacrifi-
 cio

ficio memoriam quidem fieri eorum, sed non orari pro ipsis. Et Innocentius III. capit. *Cum Martha*, de celebratione Missarum, Sanctos nos indigere orationibus nostris, quia cum sint perfecte beati, omnia illis succedunt ad vota. Est que hæc communis Scholasticorum Doctorum sententia.

ENUNCIATVM *Secundum* est. Nec preces fundi, nec sacrificium fieri posse pro defunctis ijs, qui poenis inferni, & cruciatibus æternis, condemnatione immutabili sunt addicti. Neque sanè fructuosa illis possunt esse suffragia, quorum culpæ ac poenæ sunt irremissibiles. Ut disertè docet S. Augustinus in Enchiridio cap. CIX. & CX. Cyprianus lib. I. epist. 9. Gregorius lib. XXXIV. *Moralium* cap. 12. & 13. ac secundum aliam editionem, 16. Idemque lib. IV. *Dialogorum* cap. 58. Damascenus lib. II. de fide cap. 4. Bernardus *Sermone VIII.* in psalmum, *Qui habitat.* Scholastici Magistri, S. Thomas, Alensis, Bonaventura, Richardus in 4. dist. 45. ex interpretibus Sacræ Scripturæ Abulensis lib. IV. *Regum,*

Regum, cap. IV. quæst. 57. ex Canonici
iuris Doctoribus Nauarrus tractatu
de Oratione num. 19. & 63. ac Not. 22.
num. 46. Quicquid de poenarum in-
fernaliū mitigatione, & alleviatione
per Sacrificia ac preces commenti
sunt, Glossator in Can. *Tempus* 13. q. 2.
Præpositius in Compendio Theolo-
giæ ad finem, Altifiodorensis lib. IV.
versus finem, Augustinus de Ancona
lib. de potestate Ecclesie. Nam si istud
semel admittatur, illud consequitur:
posse adeo multiplicari ist hæc suffra-
gia, vt penitus tollatur poena omnis.
Quod est contra æternitatem ac in-
commutabilitatem illius status. Ean-
dem ob causam prohibetur Sacrum
fieri, pro his qui sibi ipsi manus vio-
lentas inferunt, & in peccato mortali
notorio moriuntur in Concilio Brac-
earensi I. cap. 34. & Can. *pro obuenti-*
bis, 13. q. 2.

QVOD autem recitari solet ex Au-
gustino scribente in Enchiridio loco
indicato, *Suffragia piorū prodesse defunctis,*
aut, vt plena sit remissio, aut vt tolerabilior
damnatio, constringi debet ad eos, qui
ad

ad Purgatorij carcerem, & in eo lu-
endum damnati sunt. Siquidem horum
aliqui plenam libertatem mox conse-
quuntur, quibusdam mitigatur solum-
modò poena. Neque aliud euincitur
ex Innocentij III. verbis, cap. *Cum*
Martha, de celebratione Missarum. Ex
mortuis quosdam esse valdè bonos,
qui non indigent suffragijs: quosdam
valdè malos, qui non possint iuari;
quosdam mediocriter malos, quibus
profunt ad propitiationem. Quod
membrum videri posset conuenire
damnatis in inferno, non tamen pessi-
mis. Sed non ita se res habet. Nam per
mediocriter bonos, intelligit eos, qui so-
lùm reatum poenæ habent; per *medio-*
criter malos, qui etiam culpam venia-
lem, vt exponunt graues auctores.
Quæ autem narrari solent de animâ
Traiani, precibus S. Gregorij ex infer-
no euocatâ, & alijs quibusdam, fabu-
lis, quam veris historijs viciniora iu-
dicantur, & suo loco examinata ac
reiecta sunt.

ENUNCIATVM ex propositis
Tertium sit. Nemo in Purgatorio cru-
L ciatur

Sebastian.
Perez de
Eucharist.
cap. 24.
Bellarmino.
lib. 2. de
Purg. c. 18.

ciatur ultra decennium, vel summum, vigintiannos. Certè Dominicus Sotus Theologus imprimis nobilis, & auctoritatis magnæ in 4. distinct. 19. quæst. 3. art. 2. ita scribit; *Clementia DEI non fert multo tempore amicos suos à suo conspectu cohibere, & ideo sapientissima eius providentia fuit, illas pœnas ad eos expurgandos instituere, qua brevi tempore possent animas illic perpurgare. Nam cum illa supplicia sint supernaturalia, qua subiecti corrumpere non possunt, potuit quamcumque temporis longitudinem accumulatis pœnis supplere. Quapropter crediderim nunquam aliquem in Purgatorio viginti annis extitisse. Imò, ut mea fert opinio, nec decem. Nam cum nemo ibi sit, nisi DEI amicus, contritio eius, & post Christum passum, Sacramenta, & suffragia, & bona, qua egit opera ad cumulum ei satisfactionis accedunt. In summa non est credibile, ut quos pœnarum accumulatione expedire DEVS breuius inde potuit, temporis prolixitate detineat.*

Ex hisce enunciatis talis struitur ratiocinatio. In Purgatorio nemo ultra vigesimum annum demoratur; eo igitur à morte cuiusque decurso, vel cœlitibus adiunctus est, vel inferni man-

man-

mancipatus supplicijs quisquis hinc migrat. Atqui neque pro ijs, qui cum superis regnant, neque pro ijs qui torquentur eum damnatis, sacrificare, & preces fundere conuenit. Est itaque Christianæ prudentiæ minus consentaneum, post annos viginti, demortui alicuius sollicitudinem suscipere, aut sacrificijs, orationibusque iuuare velle, cum eotempore elapso, aut non egeat, aut nullius mortalium subsidia prodesse possint. Ad quid igitur anniuersaria sacra in tot annos pro defunctis ante triginta ac pluribus annis, quorum nomina ex tabulis longo ordine recitantur? Ad quid post annos quadraginta, ante quos aliqui ex ijs, quos audistis legi, obierunt, preces, elemosynæ, suffragia?

HVIC qualicumque dubitationi, quæ in speciem adornatis argumentis, vendibili probandi genere, fulciri videtur, non satisfiet plane, nisi poenarum in purgatorio, si durationem spectes, limites constituerimus. In qua re primò, vt certum

pronuncio: Purgatorij poenas non fore perpetuas. Hoc siquidem est veluti discrimen maximum, & , vt loquuntur, essentiale, inter Infernum, & Purgatorium. Atque hoc sensu credunt fideles Purgatorum aliquod reperi. Itaque dixit Paulus Apostolus in priore ad Corinthios 3. *Saluus erit, sic tamen, quasi per ignem.* Vnde est optima illa distinctio S. Augustini lib. 2. de Genes. contra Manichæ. qui hinc migrat cum reatu peccatorum, *vel ignem sentiet Purgatorium, vel pœnam æternam.*

Deinde, explorata est veritas: pœnas Purgatorias duraturas non esse ultra diem vniuersalis iudicij. Quod his verbis expressit S. Augustinus lib. XXII. de Ciuit. DEI cap. 16. *Purgatorias pœnas nullus futuras opinetur (homo fidelis) nisi ante illud ultimum tremendumq; iudicium.* Nec aliud vt credamus, patitur suprema Iudicis Christi sententia, quæ fertur in omnes, qui propria opera habuerunt, illi autem omnes, vel ad beatitudinem recipiuntur; vel in gehennam relegantur. Illâ igitur pronunciatâ, non erit amplius

plus

plius purgandi locus: sed purgati erunt omnes, antequam ad decretoriã sententiam audiendam conueniant. Si quidem antecedit iudicium particulare singulorum: post quod erit tempus sufficiens purgationis. Nam poena secundum iustitiã canonem debita ita auferri poterit, vt quicquid residuum fuerit perfecte possit purgari, & anima ad gloriosam resurrectionẽ disponi. Deniq;, ante iudicium omnes tam saluandi, quã damnandi resurgent: & illi quidem impassibiles, ac immortales Pauli Apostoli attestatione. *i. Corinthiorum xv. Seminatur corpus animale, surget spirituale: seminatur in corruptione, surget in incorruptione: seminatur in ignobilitate surget in gloriã.* Quem locum illustrans Origenes, scribit, piaculum esse maximum cogitare, corpus resurgens fore sordidum, vel pollutum, aut purgatione indigens.

ILLVD igitur in quæstionem venire posse video: An in Purgatorio animæ vsque ad ipsum diem iudicij excrucientur? Si de omnibus intelligatur quæsitum, asserendum est: nequa-

L. 3. quam

quam durationem illam omnibus esse destinatam. Nam alioquin duratio poenarum omnibus esset æqualis. Cuius contrarium docet vniuersa Theologorum Schola doctore Augustino libro de octo quæstionibus ad Dulcitium quæst. 1. circa finem, & libro quinquaginta homiliarum in XVI. Quia enim non omnes animæ decedunt cum æquali reatu peccatorum remissorum, non potest secundum iustitiam poena esse æqualis, si intensiorem extensioni iungas. Quare quanto magis minus-ue transeuntia dilexerunt, tanto citius tardius-ue ad felicitatis portum peruenient. Nam quanta fuerit peccati materia, quæ igne est absumenda, tanta erit transeundi mora, vt differit Augustinus.

AT. Q. V. E. hic omninò videtur sensus Ecclesiæ, quæ credit animas Purgatorij incolas successiuè ad beatitudinem transire prout in ijs reatus maior minor-ue, breuius, aut tardius expiatur. Fateor, si de summâ, absoluta-que DEI potentia sit sermo, potuisse constitui æqualitatem durationis

tionis

tionis in poena cum inæqualitate intentionis: nempe, vt omnes vsque ad diem iudicij punirentur, sed lenissimè ij, qui minimum reatus adferrent, grauius alij. Quod mirum videri non debet, qui consideret, peccata etiam venialia coniuncta cum mortalibus in inferno puniri poena æterna. Adde, probabile esse, si quis ad vsum rationis perueniens cum peccato originali, committeret tantummodò peccatum aliquod veniale (quod contingere posse arbitrantur nonnulli) ac sic moreretur obnoxius originali ac veniali, damnatù iri ad infernum, in quo æternùm sustineret leuissimam eam poenam, quæ respondet veniali. Verùm illa durationis æqualitas in tanta disparitate demeritorum, minus consentanea diuinæ erga amicos clementiæ meritò videretur: neque ita accidere certò statuendù arbitror.

NON me fugit Venerabilè Bedam lib. v. historiæ suæ cap. 13. non tam referre, vt loquuntur aliqui, quàm insinuare, animas, plerasq; oēs purgâdas, vsq; ad diē iudicij in Purgatorio deti-

Suarez.

10. 4. in. 3.

p. d. 11. scđ.

2.

neri ex lege DEI ordinaria, neque ex eo carcere egredi, nisi Ecclesiæ intercessionem, ac fidelium suffragijs iuentur aliquæ, ac citius abeundi facultatem impetrent. Opinatus itaque videtur, poenas Purgatorij in omnibus durare vsque ad iudicij extremi tempus regulariter, seclusis Ecclesiæ suffragijs. Veruntamen id à vero longius recedere, quàm Theologici canones ferant, viros huius æui & doctissimos & pijsimos sequutus, planè mihi persuadeo. Tum ob ea, quæ hæctenus in contrarium allata sunt. Tum quoniam esset aliqua inæqualitas minus consona iustitiæ diuinæ regulis, vt si quisquam sanctitate eximius cum leuissimo peccati quotidiani reatu multo ante alios, peccatorum lethalium quondam pondere pressos decederet. Tum quia ante Christi Domini aduentum erat etiam transitio à Purgatorio ad Sinum Abrahamæ: alioquin illas solas animas ibi Christus inuenisset, quæ ex hac vita sine vilo reatu temporalis poenæ hinc migrarât, quod nulla probabilitate assereretur. Itaque multo
ma-

magis erit modò transitus ad beatitudinem per soluto poenarum debito.

QVOCIRCA si quæ sunt reuelationes quæ contrarium innuere videntur, illæ vel exponendæ sunt de toto Purgatorio, quod vsque ad extremum iudicium persistet, in eo quæ semper reperientur aliqui purgationis indigi: non autem de singulis personis. Aut, si hanc interpretationem non patiantur, ex albo verarum expungendæ sunt, cum Theologiæ pronuntiationis ex diuinæ Scripturæ promptuario desumptis non congruant. Illud autem quod ex Ruperto Abbate lib. 3. in Genes. cap. 32. adducitur: Ante Saluatoris Christi aduentum nemini fuisse peruium Purgatorium, sensum habere potest istum, quod non fuerit peruium vsque ad beatitudinem, cuius portas reserauit primogenitus mortuorum & salutis auctor. Vel intelligi debet de afflictionis igne, quem nominat: nam & eo designari potest detentio in aliquo inferni loco.

CVM igitur in confesso sit apud bonos Theologos, non omnes animas

L. 5. vsque

vsque ad iudicij extremi horam in Purgatorio hærere, an saltem aliquæ tanto tempore inibi commorentur disceptatur. Et sanè videtur id afferendum, si reuelationibus vulgatis est fides. Duas omninò recitat Cardinalis Bellarminus in eo opusculo quod inscribit *de gemitu columba*, seu *bono lacrymarum*, libra secundo capit. 9. vbi consideratur Purgatorium. *Quamuis*, ait, *non defuerit aliquis Scriptor alioquin egregius & magni nominis, qui opinatus sit, neminem in Purgatorio cruciari ultra viginti annos, vel ultra decennium; tamen contrarium docet usus Ecclesie, qua anniuersaria sacra celebrare solet pro animabus defunctorum non solum ad annos decem, sed etiam ad annos centum & eo amplius. Et in reuelatione, quam habet V. Beda satis apertè indicatur, multas animas in purgatorio cruciari vsque ad diem extremi iudicij.*

HISTORIA est apud Bedam lib. v. hist. Anglicanæ cap. 13. de Drithelmo, qui reuocatus ad vitam narrabat, inquit Beda hoc modo, quod viderat. *Lucidus aspectu & clarus erat indumen-*

to : qui me ducebat. Deuenimus autem ad vallem multa latitudinis, & profunditatis, infinita autem longitudinis, qua ad laeam nobis sita, unum latus flammis feruentibus nimium terribile, alterum furenti grandine, ac frigore nimium omnia perflante, atque verrente non minus intolerabile praeferebat. Vtrumque autem erat animabus hominum plenum, qua vicissim hinc inde videbantur, quasi tempestatis impetu iactari. Cum enim vim feruoris immensi tolerare non possent, prosiliebat misera in medium frigoris, & cum neque ibi quidpiam requiei inuenire valerent, resiliebat rursus in medium flammaram inextinguibilium. Cumque hac infelici vicissitudine longè latèque, prout aspicere poteram, sine ulla quietis intercapedine, innumerabilis spirituum deformium multitudo torqueretur, cogitare coepi, quod hic fortè esset infernus de cuius tormentis intolerabilibus narrare sapius audivi.

Respondit cogitationi mea Ductor, qui me precedebat: non hoc, inquiens, suspicaris; sed vallis illa, quam aspexisti est locus, in quo examinanda, & ca-

stiganda sunt anima illorum, qui differentes: confiteri, & emendare scelera sua, qua fecerunt, in ipso tandem mortis articulo ad poenitentiam confugiunt, & sic de corpore exeunt: qui tamen quia confessionem & poenitentiam vel in morte habuerunt, omnes in die iudicij, ad regnum caelorum peruenient. Multos autem preces viuentium & elemosyna & ieiunia, & maxime celebratio Missarum, ut etiam ante diem iudicij liberentur, adiuvant.

His adiunxit Beda: Cùm ille incredibili austeritate corpus suum vexaret, & in fluminibus gelu concretis oraret, & psalleret, dicentibus socijs: mirum F. Drithelme, quod tantam frigoris asperitatem ulla ratione tolerare prauales, & respondebat ille, frigidiora vidi. Et cùm dicerent, mirum, quod tam austeram tenere continentiam velis, respondebat, austeriora ego vidi. Sic autem vsque ad diem suae vocationis infatigabili caelestium bonorum desiderio corpus senile inter quotidiana ieiunia domabat, multiq; verbo ac conuersatione saluti fuit.

HANC historiam, inquit Cardinalis Bellarminus, ego verissimam esse non dubito. Tum quia est consentanea
 Scrip-

Scripturæ dicenti Lib. Iob. cap. xxiv.
Ad nimium calorem transeunt ab aquis ni-
uium. Tum quia testem habemus Be-
 dam, virum optimum, & qui rem ge-
 stam suo tempore narrat. Tum, quia
 sequutus est ex ea visione fructus,
 quem DEVS requirere ex istiusmodi
 solet, non curiositas, non vanitas, sed
 salus animarum multarum per con-
 uersionem ad pœnitentiam.

ALTERA historia est apud Tho-
 mam Cantipratensem de B. Ludgarde,
 quam exscripsit Surius tomo III. ad
 diem Iunij xvi. Hoc ferè tempore, ait
 Auctor, Dominus Innocentius Papa
 III. post celebratum Lateranense con-
 cilium, ab hac vitâ migravit, moxque
 apparuit visibiliter Ludgardi. Illa au-
 tem, vt vidit eum ingenti flamma cin-
 ctum, quisnam esset, percunctatur.
 Respondit, se esse Innocentium Pa-
 pam. Et illa, cum gemitu, quid hoc est,
 inquit, communem omnium nostrum
 Patrem tam dirè cruciari? Respondit
 ille, tres ob causas ita crucior, quæ
 etiam æternis supplicijs me iustissimè
 addixissent, nisi per intercessionem

pijsimæ Matris MARIÆ, cui monasterium condidi, in extremis me pœnituisset. Et æternam quidem mortem euasi, sed pœnis atrocissimis vsque ad diem iudicij cruciabor. Quod autem ad te suffragia pœtiturus venire potui, mihi à suo Filio Mater misericordiæ impetrauit. His dictis confestim disparuit, Ludgardis verò eius necessitatem fororibus, vt ei succurrerent, indicauit. Porro, ad modum dolens vicē eius, mirabili cruciatu se, illius causa, adfecit. Adiungit historicus: *Nouerit lector nos, reuelante Ludgarde, tres illas causas non ignorare, sed pro tanti Pontificis reuerentia referre noluisse.*

HIS addo visum, quod refert Anonymus in compilatione chronologiæ illius temporis. Sub ipsam horam, qua Innocentius Pontifex fati concessit, Abbas quidam Ordinis Cisterciensis, somno meridiano oppressus, in quodam prato ante Perusium vbi morabatur Pontifex, & quò tendebat Abbas, hanc visionem habuit. Conspexit ad Orientalem plagam Dominum in excelso throno sedentem, faciem aduer-

aduersus occasum habentem, circumstante eum in prato exercitu Angelorum. Vidit etiam à parte occidentali eiusdem prati hominem toto corpore nudum, sed infula pontificali decoratum versus sedentem in throno velocissimè currentem, & altà voce clamantem, Miserere mihi misero misericordissime DEVS. Aspexit insuper, quia insequabatur eum currentem magnus draco, vt deuoraret ipsū, cumq; consequi non posset illum draco, sedentē in throno alta voce acclamauit: iustè iudica iustissime Iudex. Et cum hæc Abbas audisset & vidisset, mox e uigilauit, & visio disparuit. Ille autem disceptationis exitum scire nullatenus potuit, donec ascenderet Perusium. Cui adpropinquans, audiuit sonum campanarum, & luctum plangentium, & vocem lamentantium dicentem: Heu! Papa Innocentius defunctus est.

HÆC in Ecclesiasticos annales retulit Abrahamus Bzouius ad annum Christi M. CC. XVI. vbi narratâ morte Innocentij, tali illum celebrat elogio: *Dignus planè, qui propter vitam innocens-*

Tomo xiii.

*innocentiam, & Pontificatus integerrimam
administrationem, inter Sanctos Pontifices
referatur.*

QVOD considerans Cardinalis Bel-
larminus, loco indicato, Hoc, ait, ex-
emplum me quidem sæpe maximo ti-
more & tremore afficere solet. Si enim
tam laudabilis Pontifex, & qui in ocu-
lis hominum non probus ac prudens
solum, sed etiam sanctus, & imitatione
dignissimus est habitus, tam parū ab-
fuit à gehenna, & vsq; ad diem iudicij
Purgatorij incēdijs atrocissimis puni-
endus est, quis Prælatus nō trepidet?
quis nō accuratissimè conscientia suæ
secreta rimetur? Ego enim facilè mihi
persuadeo, tantū Pontificē non potu-
isse lethalia peccata committere, nisi
sub specie boni deceptū ab adulatori-
bus, & domesticis, de quibus in Euan-
gelio dicitur Matthæi x. Inimici homi-
nis domestici eius. Itaque hic tam mag-
no exemplo discamus omnes sollicitè
scrutari conscientiam nostram, ne for-
tè erronea sit, cū nobis recta & sa-
na videatur.

Ex quibus conficitur, non malè opi-
nari

nari nonnullos, aliquas animas vsque ad extremum iudicij diem torqueri igne Purgatorij. Verum cum non eadem fide, ideoque nec eadem certitudine, qua in diuinis Scripturis reuelata credere iubeamur ea, qua narrauimus, non est tanta eorum quanta articulorum fidei firmitas. Imò in historia de Innocentio III. sunt quedam, qua innuere videntur, sententiam iudicis fuisse conditione aliqua limitatam: nempe, destinatam fuisse animam cruciatibus vsque ad diem iudicij: habita summi rigoris & æqualitatis, quam Iustitia spectare posset, ratione, nisi suffragijs piorum tempus contractum fuisset.

Ad quidem suffragia Sanctissimæ Virginis Ludgardis petiisset sine spe leuaminis. Quod si leniri potuerunt pænæ, vel precibus, vel sacrificijs, hæc ita augere non fuit difficile vt penitus, tandem pænæ omnis sublata sit. Sanè, quicquid minuitur, multiplicatione eius quo minuitur, & desinit. Ita probant Theologi, habitum fidei in homine fidei non posse fieri minorem,

rem, quia tandem omninò auferretur
citra peccatum illi oppositum infide-
litas.

His addatur, Suffragia ac Sacrifi-
cia pro defunctis quædam esse com-
munia, quæ pro omnibus piè mortuis
peraguntur: Vt sunt illa, quæ per to-
tum orbem Christianum hodie com-
memorationis animarum repræsen-
tantur: quædam particularia, vt quæ
ab amicis aut consanguineis, vel alijs
peculiariter offerri curantur. Ex his
particularia non profunt æquè omni-
bus: quicquid aliqui senserint apud S.
Thomam in 4. dist. 45. q. 2. art. 4. Sed il-
li pro quo sunt singulariter opitulan-
tur, vt docet S. Augustinus lib. de cura
pro mortuis cap. 4. sumiturque ex S.
Hieronymo in cap. 11. Prouerb. ac pro-
bat Dominicus Sotus in 4. dist. 45. q.
2. art. 4. & Card. Bellarminus lib.
2. de Purgatorio cap. 18. & commu-
niter Scholastici. Cum enim istius-
modi bonorum applicatio pendeat ex
intentione applicantis, & similis sit so-
lutioni pecuniæ, quæ persoluitur præ
aliquo nominato, illi tantum prodest.
Com.

Cōmunia autem profunt omnibus in Purgatorio commorantibus. Non solum ratione gaudij, quod commune est operi cuiusque bono, cum de eo omnes gaudeant: quo pacto participem se dicebat Rex David omnium timentium Dominum, psalmo C XVIII. sed etiam ratione satisfactionis, cum nulla sit causa, cur excludantur aliqui. Atque hæc est communis Theologorum sententia. Neque dissentit S. Augusti. lib. XXI. de Ciuitate cap. 15. aut in Enchiridio cap. CIX. vel lib. de cura pro mortuis cap. 1. dum ijs tantum prodesse asserit, qui dum viuerent meruerunt, vt sibi viuorum suffragia sufficerent. Siquidem id sufficienter meruisse censentur, qui DEI gratia ita vixerunt, vt sine peccato mortali decesserint. Quod desumitur ex S. Thoma in Additione quæst. 71. art. 2. & 3. Dominico Soto in 4. dist. 21. q. 2. ar. 3. & dist. 45. q. 1. art. 1. & 2. Ledesma in 2. 4. quæst. 29. art. Nauarro de Indulgentijs not. 22. num. 39. & 46. Corduba lib. 5. quæst. 30. quibus accedit Bellar-

260 DURATIO PŒNARVM

Bellarminus lib. 2. de Purgatorio cap. 18. Hæc si vera sunt, vix fieri posse videtur, quin aliquando Purgatorium euacuetur, nulla in eo persistente ad longiorem pœnam anima ex ijs, quæ diutius inibi fuerunt: maximè si multiplicentur legitime indulgentiæ Papales, quæ in subsidium animarum concedi consueverunt.

ROBUR hæc accipiunt ex eo, quod Suffragia pro mortuorū satisfactione acceptet DEVS certo ac infallibiliter, quasi ex lege statuta cum hominibus, non autem ex sola misericordia. Sanè, prius illud esse magis pium ac probabilius docent, S. Thomas in 4. dist. 45. q. 2. art. 3. ad 3. Albertus art. 3. ad 6. Durandus distinct. 12. q. 4. Petrus Soto lect. 7. de Eucharist. Lindanus lib. 4. Panopliæ cap. 51. Couarruias Cap. *Alma Mater* part. 1. §. 5. num. 11. Nauarrus de Oratione not. 22. Bellarminus lib. 2. de Purgatorio cap. 18. Suarez disp. 79. sect. 10. Azorius tom. 1. lib. 10. cap. 22. Sebastianus Barradas tom. 4. lib. 5. cap. 16. Nam animæ quam diu sunt in Purgatorio, cum nondum ad vltimum

num:

num terminum peruenerint de viatorum conditionibus plurimum participant quo ad remissionem pœnarum, aut etiam venialium peccatorum obtinendam: quocirca eo modo, quo viatores, nondum autem triumphantes ad Ecclesiam militantem pertinent. Et tamen si non possit eas Ecclesia absoluerè à peccatis, potest tamè eas iuuare: cùm DEVS ex institutione sua voluerit etiam pro his sibi offerri sacrificia: nam ex traditione Apostolica habemus, iussisse Dominum pro viuis & defunctis in Ecclesia sua sacrificari

HÆC persuasionem minimè inane inducunt, animas vsq; ad vltimum diem iudicij in Purgatorio non torqueri, certè ordinariè non ita fieri. Dicis fortasse, ad quid ergo Sacra anniuersaria, sine vllò, quamdiu mundus stabit termino? Cur nominatim recitantur multi, qui ante plurimos annos defuncti sunt, cùm penè constet, eos nostris non egere subsidijs?

DICAM breuiter quod sentio. An- *Anniuer-*
 niuersarias sacrorum pro animabus *saria sa-*
 procuraciones sine certo durationis *craprobat*
 appo- *tur.*

appositæ termino non reijciendas arbitror, sed probo magnoperè, & vt omnes, quibus tantum est in bonis fortunæ sibi illas constituent summoperè sum auctor. Adde tamen, me optare, vt conscientiarum præsides, viri docti ac pij, qui de huiusmodi consulendi essent à minus peritis, suggererent, vt non ita sibi nominatim & adstrictè sacrificia illa & suffragia prodesse velint, vt eorum fructus deinde ad cognitione, vel amicitia proximos, tum ad familiæ benefactores, & ad fines, & etiam quod Christianæ perfectionis esset, ad inimicos: denique vniuersim ad magis indigos haud deriuetur. Imò hanc participationem optent, ac significant: hæcque omninò sit animi conceptio. Cupio in animæ imprimis meæ subsidium quotannis sacrificium fieri. Quod si ad superos translatus eo adiumento non egebo, profit posteris in emendatorio, igne aliquando versantibus. Si nulli sint, fructus idem in magis indigentes redundet. Denique DEVS æquissimus bonorum distributor, & arbiter communicet alijs, vt visum fuerit. Atque

Atque ita introductam in Ecclesiam annuæ commemorationis pro certis animabus consuetudinem proum est credere: & fundari in pietate illorum qui suffragia fieri postulabant non solum ad commodum proprium, sed etiam ut prodesse alijs, quando ipsi non indigerent mortalium solatio.

QVOD si de hac conditione ipsi non cogitent, neque illam in tabulis funeralibus exprimant, tamen, cum modo optimo, & Sapientum præceptionibus consentaneo facere velle censeantur, quod vltimis suis voluntatibus adnectunt, tacitè semper inuolui, neque vnquam negligi existimari poterit. Illud quoque dispositionem de anniuersarijs nullo termino ac conditione apposita tueretur, quod non sit certum, animarum aliquas vsque ad iudicij diem non cruciari: mò certum esse quidam opinati possint, plurimi hinc emigrantibus durationem illam in Purgatorio esse constitutam.

Sunt enim eiusmodi pronunciata apud Theologos non pauca, quæ licet quibusdam ambigua, alijs tamen certa iudicantur, & ijs actiones,

nes, sententiæque aliæ nituntur. Exempli causa. Controversum erat olim apud Theologos, an Pontifex haberet potestatem committendi Sacerdoti simplici administrationem Sacramenti Confirmationis in casu necessitatis: dubitabant multi: negabant aliqui, & quidem Viri pietate ac doctrinâ insignes, Bonaventura, Durandus, Adrianus: Pontifices tamen, ijque optimi ac integerrimi, & inter eos Papa Gregorius ea potestate vsi sunt. Non quod sequerentur opinionem tantum probabilem, vt reor; sed quod certò eam sibi potestatem competere arbitrarerentur. Item, Pontifices sæpe dispensarunt cum Principibus, qui in religione approbata solenne castitatis votum emiserant, vt matrimonium contraherent. Quod de Constantia Rogerij Siciliae Regis filia: de Casimiro Poloniae, & Ramiro Aragoniae Regis F. de Nicolao Iustiniano nobili Veneto, aliisque historiae prodiderunt. Nam licet Theologi contenderent, verum summus Pontifex in voto solenni castitatis dispensandi auctoritatem habeat, certum

certum tamen ius dispensandi sibi cō-
petere Pontifex opinari potuit, atque
secundum illud procedere.

Plura istiusmodi adferri possent,
quibus demonstretur, prudenter quid
piam constitui, quod nititur funda-
mento alicuius sententiæ, quæ aliqui-
bus dubia videtur ac incerta. Atque ita
in re præsentī non malè anniuersaria
animarum subsidia in omne æuum du-
raturi orbis curantur ex persuasione,
quod ex animabus non paucæ, inter
quas fortasse erit mea, tua, illius, ad
vltimum iudicij diem sint ignibus in-
uoluendi, nec antea liberandæ.

ACCEDIT omnibus istis, quod
prudenter homo Christianus, dum sa-
luti animæ prospectum cupit, vtatur
opinionē quorundam doctrina excel-
lentium Doctorum probabili. Quod
adeò certum existimant Scholastici,
vt id etiam obtinere velint in Sacra-
mentorum administratione, quando
necessitas vrget, idque communis Ec-
clesiæ consuetudo confirmat. Vt liquet
cū infans baptizatur in manu dun-
taxat, eo quod aliæ partes non exeran-

M

tur.

tur. Præterea, cum is, qui dedit ligna contritionis in absentia Sacerdotis, absoluitur deinde à superueniente, amisso rationis usu. Adhæc, cum Sacramentum extreme vnctionis confertur in dubio, an expirauerit æger.

Multo magis id verum est in alijs quibusdam. Sic quando agitur de dispensationibus in impedimentis matrimonij, prudenter agere censetur Pontifex, quamuis non sit omnimoda apud omnes certitudo potestatis, sed solum magna probabilitas. Vt si petatur facultas contrahendi inter nouercam & priuignum: aut inter neptem & tritauum, si cui tantum ætatis suppeteret. Similiter, inter eos, quorum alter certo modo videtur impotens. Idem cernitur in conferendis certâ quantitate indulgentijs. Non enim planè constat, tantam mensuram, qualis aliquando nominatur in bullâ, conferri posse pro tam exiguo opere, in talem vel talem finem, seu ob talem causam præstito. Est tamen probabile, ac proinde, in prudentiam non peccatur, si concedat, qui auctoritatem habet.

H iud

Haud dispari ratione, vt talis vel talis forma contractus mihi sit licita, & absque peccato, vel prudentiæ læsione possit celebrari, satis est, iudicio Doctorū probabile esse, quod sit licita. Sic permittuntur, ac vsurpatur cēsus personales, cōtractus mercatorū triplex Societatis; variij contractus cambiorū. retrouenditionis, emptionis anticipatā venditi solutione, & similes. Eodem modo, vt reor, licitum est adire hereditatē, ac capere legatum ex testamento minus solenni. Sunt eius generis plurima alia.

Nimirum in rebus humanis, vt quis licitè, prudenterque agat non requiritur semper certitudo absoluta, sed sat est sæpe numero probabilitas. Cū itaque probabile sit, animas quasdam vsque ad iudicij diem detineri in Purgatorio, contra prudentiæ præscriptum non censetur agere, qui ex ea persuasione annua subsidia toto tempore orbis in hoc statu permansuri, absque restrictione in testamento firmare conatur.

PORRO sciscitanti quid de illā

M a

sen-

sententia statuendum, quæ opinionem inducit, neminem ultra decennium in Purgatorio torqueri? Quidam respondent, pro scribendam esse ab Ecclesia, & graui censura notandam. Tum, quia ex varijs fide dignis relationibus habetur, aliquas iustorum animas diutius purgantes pœnas perpeti. Tum, quia vsus Ecclesiæ videtur id supponere in suffragijs pro defunctis peculiari- bus, qui ante complures annos decesserunt. In forma quoque concedendi indulgentias plurium annorum idem insinuat haud dubiè.

Et quidem Cardinalis Bellarminus lib. secundo de Purgatorio, postquã dixisset sententiæ illi repugnare probatissimas visiones Sanctorum apud V. Bedam lib. v. historiæ cap. 13. & Dionysium Carthusianum: & incontrarium esse Ecclesiæ consuetudinem, quæ anniuersaria sacra celebrat pro defunctis, licet constet eos ante centum, vel ducentos annos mortuos esse, addit, non nisi temere posse terminum certum constitui. Idem lib. 2. de gemitu Columbæ, sic scribit: *Purgatorij pœnas*
ultra

ultra decem, aut viginti annos extendi, & fortasse ultra centum, & ultra mille annos propagari posse non dubium est. Diuturnam autem esse commorationem probat ex Tertulliano, qui libro de Anima cap. 17. de Purgatorio, vt altera inferni parte loquens, sub inferni nomine, scribit: In carcerem te mandet infernum, unde non dimittaris, nisi modico quoque delicto mora resurrectionis expenso. Adde Cyprianum, qui clarius de diuturnitate pœnarum Purgatorij scribens epistola secunda libri quarti, sic habet: Aliud est pro peccatis longo tempore cruciatum purgari in igne, aliud peccata omnia passione purgasse.

Gregorius autem de Valentia ex ordine nostro Theologus nobilis tomo iv. Theologicorum commentariorum de hac ipsa re disputans, pronunciat, sententiam Dominici Soto non satis cautam esse. Nam alioqui, frustra inquit, & ineptè oraret Ecclesia pro his, qui fuere mortui ante centum annos & ducentos.

Henricus verò Henriquez ex eadem nostra familia Doctor insignis lib. vii. Summæ cap. 16. numero 4. asserit,

M 3

eos,

eos qui prædicant nullam animam constringi in Purgatorio ultra decem, aut viginti annos, non sine temeritate quadam ex leuibus rationibus loqui contra morem Ecclesiæ, quæ pro defunctis & certa vna anima celebrat anniuersarias Missas & officia ultra ducentos annos. Tunc subiungit: Nec rigor DEI est iniustus, si ab anima, quæ proprie non satisfacit, sed satis patitur exigat longas pænas; vt pro mortali vno exigit æternas. Quare illam sententiam quidam insignis Prædicator Minorita à sacro Inquisitionis Senatu compulsus est retractare, eo quod retrahat viuos ab operibus satisfactorijs, & Missis offerendis pro suis defunctis. Et quidam Patres significant quarundam animarum in Purgatorio pænas duraturas vsque ad diem iudicij.

Iacobus deinde Gretzerus celeberrimus in Germaniâ Scriptor è nostris in disputatione I. *de animarum receptaculis contra Samuelem Huberum Prædicantem*, initio Calvinianum, Lutheranium postea, scribit thesi XI. non satis
con-

confideratè loquutos, qui expiandis animabus certum tempus præstituerint, vt decēnium v. c. *Quod non idè afferunt Catholici, ne prouentu anniuersariorum fraudentur, vt ca'umniatur Prædicans; sed quia absolutè definiri nequit, quanto tempore hac vel illa anima in Purgatorio detineatur: mentiturque Prædicans, dum ait, iudicio Catholicorum tam diu animas in Purgatorio cruciari, quoad illis persoluuntur anniuersaria iusta: quibusdam autem perpetuò persolui, perpetuo igitur eas ex sententia nostrâ Purgatorij tormentis excarnificari.*

Mitissimè Franciscus Suarez summus hoc tempore multorum applausu Theologus, tomo iv. in 3. par. disp. 46. sect. 4. cùm dixisset, quosdam graui censura notare sententiam illam Soti, eam refellit hoc potissimùm argumēto, quod illa annorum mensura nullo fundamento nitatur, & coniecturæ Soti non magis probent de viginti vel decem, quàm de quinque, vel vno. Ad-

M 4

bari

Thesi 105.

Thesi 107.

bari iudicium illud Soti esse erroneum, vel dignum al qua censura, sed esse incertum, ac voluntarium. Quod ego, inquit vir ille modestissimus, verum censeo. Quamuis nec facile credendas censeam reuelationes, qua de diuurnitate harum poenarum circumferuntur: praesertim, si generaliter fiant de illis animabus, & non de vna, vel alia in particulari: in quibus facilius credi potest aliquando contingere, ut poena multo maiore tempore durent, quam homines interdum cogitant. Quod satis esset, ut suffragia post multos etiam annos fiant pro quibuscumque animabus, quia iudicia DEI occulta sunt. Quamuis fortasse consuetudo Ecclesia non in hoc solū fundatur, sed in pietate, qui talia suffragia fieri praeceperunt, non solum propter suam utilitatem, sed etiam ut alijs prodesse, quando ipsi non indigerent. ut superius quoque diximus.

EGO sanè omnibus magna diligentia inuestigatis, & maturè perpensis censeo imprimis: Tempus quo animæ in Purgatorio detinentur planè incertum esse; licet certum arbitrer, illas, quibus plus pænæ persoluendum restat, diutius ibi, si cetera sunt paria, permansuras. Deinde prudenter &
Chri-

Christianis moribus consentaneè facere eos, qui non solum in multa secula, sed vsque ad mundi occasum pro animabus suis, modo superius indicato, sacrificia ac suffragia procurant. Tandem, licet constaret pœnas illas vltra decennium non produci, omnibus tamen modis satagendum, vt quam primum nos, & amici omnes eriperemur. Sunt enim, si vera memorant Patres, quibus credere par est, atrocissimi, ac penè intolerabiles cruciatus. Vt benè scripserit Cæsarius Arelatenfis:

Dicit aliquis, non ad me pertinet, quam diu moras traham, tantum, vt ad vitam aeternam perueniam. Nemo hoc dicat, fratres carissimi, quis ille ipse purgatorius ignis durior erit, quàm quod potest pœnarum in hoc seculo aut sentiri, aut videri, aut cogitari.

Vulgarū est quoque quod Auctorepistolæ sub nomine Cyrilli ad D. Augustinū, tomo ix. operum S. Hieronymi sibi confirmatum à quodam testatur, qui reuixerat impositione cilitij S. Hieronymi, dum cadaueri imponeretur; Si viuentes scirent atrocitatem pœnarum Purgatorij, præoptarent omnes simul pœnas & tormenta pati

M s vsque

Cæs. hem.
8.

vsque ad finem mundi, quas omnes
homines huc vsque pertulerunt, quàm
vno die esse in Purgatorio, & minima
illius pœna cruciari. Quod si verum,
profectò suppliciter à misericordia-
rum Patre sæpe sæpius petere possu-
mus: A Purgatorij cruciatu libera nos
Domine.

SERMO VIII.

DE

Funeris Solemnitate.

ET

*An profit animabus defunctorum
Sacra Sepultura?*

Mortuo ne p̄ obibeas gratiam.

Ecclesi. VII. 37.

STABILITIS de Purgatorio ijs,
quæ ad illius fidem, locum, tem-
pus,

pus, ac cruciatuum qualitatem videri poterant minus firma, ventum est ad disceptationem illam, quæ de præsidibus, quibus iuuantur animæ in purgatricibus flammis detentæ à Theologis instituitur, & suffragiorum titulo pertractatur à Doctoribus Scholasticis vberius. In qua cum Doctor noster Aquinas quattuordecim omninò articulis copiosè subtiliterque, vt semper disputatorem agat, si quotannis vel vnus ex ijs seligatur, qui paulo fusius explicetur, quando vnquam Oratori sacro deesse poterit de mortuis ad Purgatorium religatis dicendi materia? Sed nobis non est propositum ad Doctoris Angelici ordinem religiosius dictionem nostrā adstringere, de quo ne quidem in Theologicis scholis nobis legē diximus. Quocirca vt dispositione propria nobis æquè ac auditoribus satis fiat, ab ijs ducatur initium, quæ recens extincto sunt propiora.

INTER quæ primum est funeris ac sepulturæ solennitas, de qua hæc est digna Theologo, vestrisque auribus ac

M 6,

menti-

mentibus disquisitio : *An animabus defunctorum proſit, ſepeliendi certis in locis, & cum ſacris ceremonijs ritus?* Hic nolim vos audire Nouatores, quibus, vt in ceteris, ſic in hac re quoque diſplicet antiquitas, & vniuerſè pronunciant: meram eſſe ſuperſtitionem, velle ſepeliri in vno loco potius, quàm in altero, aut in locis DEO vel Sanctis dicatis: cum locus vnus, in quiunt, nihilo ſanctior ſit alio: impium autem putât ſentire vel docere quod id proſit defunctorum animabus. Quod eſt eſſatum Petri Vermilij Caluiniſtæ celebriſ commentantiſ in epiſtolæ prioris ad Corinthios caput 15. ac locis communibus, quem non pudet coarguere S. Auguſtinum, quod aliter ſenſerit, atque ſcripſerit. Et nos, inquit, illud planè non recipimus. Petrus quoque Viretus eiufdem ſectæ homo peſtilens in ſuis inſtructionibus idem irridet, ac reprobat. Cuius verba, vt aliorum recitat Franciſcus Feu-ardentius in Theomachia Caluiniſtica libro XI.

HAVSERVNT hoc dogma, vt alia pleraq̄s, in ſchola Caluini, qui ne quidè
in tem-

intemplū inferri cadauer voluit. Sic enim scribit ad Mompelgartenses epistola quinquagesima prima. In sepultura mortuorum hanc velim moderationem adhiberi, ne in templum funus deferatur. An metuebat homo nefarius ne suorum quispiam sacri loci admonitu defuncto benè precaretur, ac requiem æternam exoptaret? Est autem illud luculentum mendacium Hospiniani Calvinistæ in Centone suo de origine templorum lib. 3. cap. 1. scribentis fidenter, morem sepeliendi mortuos in templis natum esse ex avaritia Sacerdotum. Quod falsum esse ex ijs etiam quæ hic subiungemus palam fiet. Antiquiores Calvinistis quidam in Bohemia hæretici morem eundem reprehendebant, vt habet Aeneas Syluius in Origini-
bus Bohemor.

*De orig.
Bohe. c. 35.*

ORTHODOXORVM hæc est sententia. Sepeliri in locis DEI cultui & Sanctorum consecratis, idque exoptare, ac præscribere in testamento ad superstitionem minimè pertinere, sed esse pium, fideique Sacrosanctæ con-

sentaneum, defunctis utile, viuis solatium. Huius rei gratia OBSERVO. Sepulturæ finem alium esse politicū, alium religiosum: vtrumque varium, siue superstites spectemus, siue demortuos: siue corpus, siue animā. Finis politicus imprimis est honestas publica, quæ non sinit corpora incomposita omniū oculis exponi, & iacere nuda. Partes corporis quasdā non defunctis minus quā viuētibus regi verecundia imperat: leges vetant vel pictura exprimi. Quæ leges vtinā vigerent, non conspicerentur, siue in priuatorū ædibus, siue magnatū palatijs, nuda, nullo discrimine virorū, alterius-ue sexus, quod foedū, ac detestandum, corpora. Romani olim, quāuis gētiles Christianis quibusdā huius tēporis religiosiores vetabant ne in cōmuni balneo lauantur parētes cum filijs, eadem de causā, ob quam corpora sepeliri conuenit, quoniam indecorum est à filijs conspici in maioribus, quæ pudor velari præcipit.

Deinde, ad finem eundem spectat sanitas, quæ infecto cadauerū passim iacentiū & insepultorū foetoribus aëre
non

non esset tuta à contagione. Hinc lues & pestilitas bellorum tempore, vel cū greges mortui in agris cōputrescunt, pisces in littore. Huc respiciebat Seneca, libro de remedio fortunæ: *Non defunctorum caussa, inquit, sed viuorum inuenta est sepultura, ut corpora & visu & odore foeda amouerentur.* Quocirca, quæ monumenta, non nemo munimenta vocari posse existimat, à muniendo. Hoc etiam adiungatur, si insepulta iacerēt cadauera, magna vbique esset luporū canum que rabidorum multitudo, quæ ad carnes humanas deuorandas accurrerent: vnde certissimum vitæ multorum crearetur periculum.

FINIS politicus ad viuorum quoq; solatia extēditur, dum carorum cadaueribus honestè, ac honorificè sepeliendis operadatur. Caussam hanc assignat S. Augustinus libro de cura pro mortuis gerenda ad Paulinum cap. 2. *Omnia ista, ait, id est, curatio funeris, conditio sepultura, pompa exequiarum, magis viuorum solatia sunt, quem subsidia mortuorū.* Ad idem extimulat affectus humanitatis ac amoris cuius testimonia sunt sepulturæ propinquorum.

Arte.

Artemisia Cariæ Regina cū Mausolo marito sepulchrum augustissimum, à quo mausolæa deinde Regum sepulchra appellata sunt, excitasset, non contenta hoc caritatis officio, cineres mariti ex potu hausit, & mortui reliquias in pectoris ac cordis reconditorio reposuit. Vtrumque ad defuncti viam memoriam, sui solatiū, & amoris, ac fidei conjugalis testimonium. Hæc & illi spectabant, qui carorum cineres non tumulo solum, sed statuis etiam honorabant. Vnde omnis idololatriæ initium. *Acerbo enim luctu dolens pater citò sibi rapti filij fecit imaginem, & illam, qui tunc quasi homo mortuus fuerat, nunc tanquam DEVM colere cœpit, & constituit inter seruos suos, Sacra. & sacrificia, Sapientia XIV.*

IAM verò finis religiosus sepulturæ vel viuos respicit, vel mortuos. Si viuos, est fides ac spes resurrectionis futuræ: tum mortis pia meditatio. Si mortuos, animarum salus ac subsidium. Sunt sepulchra fidei ac spei tesseræ, sunt etiam symbola, quæ resurrectionem futuram significant. *Vt corpora-*

pora-

pori, inquit Augustinus de cura pro mortuis, *sed tamen ut resurrecturo, & in aternitate mansuro impensum huiusmodi officium, sit etiam quodammodo eiusdem fidei dei testimonium.* Viua autem est in sepulchrorū intuitu mortis memoria, ut quasi mētē mouentia monimēta Latinis dicta quidam haud ineptē opinentur.

PORRO sepulturæ ritum, si certo in loco fiat, valere ad subsidium defunctorum, & animarum salutem, ut citius è Purgatorij cauernis educantur apud catholicos Theologos in confesso est. Siquidem docent ex Patrum antiquorum consensu, sepeliri in locis sacris, ac Sanctorum memoriæ consecratis prodesse quibusdam, obesse alijs: prodesse probis in Christo-que mortuis, quos aliqui mediocriter bonos vocant: obesse improbis, seu valde sceleratis, ac sine poenitudine mortuis. Ita iam olim alijs verbis respondit Magnus Papa Gregorius. Apud quem lib. iv. Dialogorum cap. 50. inquit Petrus: *An profit animabus mortuorum si corpora in Ecclesia sint sepulta? Respondet quæstioni Pontifex. Quos gra-*

grauia peccata non deprimunt, hos commodum pro animabus inde accipere. Nam quos peccata grauia deprimunt, nō ad absolutionem potius, quā ad maiorem damnationis cumulum eorum corpora in Ecclesijs ponuntur. Quod posterius membrum sequentibus capitibus per exempla probat. Et sanè sunt aliquot quæ horrorem incutiunt.

Vt illud de foemina sanctimoniali à linguæ procacia, & stultiloquio infami. Hanc in templo sepultam vidit custos Ecclesiæ per reuelationem deduci ad altare, & ibi duas in partes dissecari: quarum altera igne cremabatur, altera intacta remanebat. Et quidem sequenti die vestigia flammarum marmor retinuit. Adiungit Gregorius: *Qua ex re aperte datur intelligi, quis hi, quibus peccata remissa non fuerint ad euitandum iudicium sacris locis post mortem non valens adiuuari.*

Illud quoque de Valeriano Patrio, qui vsque ad ætatem decrepitam leuis & lubricus extitit, ait S. Gregorius, modiumque luis prauitatibus ponere
con.

contempfit. Eadem verò nocte, qua sepultus est, B. Faustinus martyr in cuius Ecclesia corpus illius fuerat humatū custodi suo apparuit dicens, vade, & dic Episcopo, qui ob id pecuniam accepit, vt proijciat hinc foetentes carnes, quas hic posuit: quod si non fecerit, die trigesimo ipse morietur. Quam visionem custos timuit Episcopo referre, & rursus admonitus declinauit: die autem trigesimo Episcopus, cum vesperi sanus atque incolumis ad lectum iuisset, subitā & inopinata morte defunctus est.

Valentini etiam Mediolanensis Ecclesiae defensoris, hominis lubricissimi, ac leuissimi defunctum corpus, cum in Ecclesia B. Martyris Syri sepultum esset, nocte media ibidem exauditæ sunt voces veluti violenter foras eiecti; ad quas cum accurrissent custodes viderunt duos deterrimos Spiritus Valentinum clamantem ac vociferantem foras pedibus reuinctum extrahentes: ac postridie mane effossâ terrâ, sepulchrum vacuū reperere, cadauer verò ipsum extra Ecclesiam
in

in alium locum reuera expòrtatum manibus adhuc pedibusque ligatis.

Non minorem fidem meretur istud de tinctore, qui sepultus in templo S. Ianuarij, nocte clamare coepit audiente custode, ardeo, ardeo. Custos narrat vxori. Illa ad contribules pergit, eosque ad sepulchrũ mittit. Sepulchrũ aperiunt, vestes vident, corpus nullibj. Qua ex re colligẽdũ monet D. Gregorius, quã vltione anima eius dãnata sit, cuius & caro est ab Ecclesiã proiecta. Sacra loca igitur sepultis nõ profunt, quãdo hi, qui indigni sunt ex iisdem diuinitus proijciuntur.

QVOD accidit etiam Sacerdoti illi, cuius est mentio in epistola Cyrilli ad Augustinum, in qua refertur ebriosum illum, luxuriosumque cum alijs sepultum, iusso S. Hieronymi subito apparentis refõssum, extractum, flammis traditum, concrematumque fuisse ad pestilentiam discutiendam.

RECENTIVS est, quod auorum memoria accidit in regno Congo, descriptum à Petro Iarrico tomo secundo Thesauri rerum Indicarum.

Rex

Rex Aluarus licet Christianus, quod iuuenili licentia efferuesceret, & parum firmas in fide radices egisset, voluptatibus plus nimio, cum à nemine officij commonefieret, habenas laxabat: diuina desipiebant, ad idololatriam iterum aspirabat, eoque deducta res erat, vt iam de fide publice deserendam ageretur. Ad eam dementiam Regem adduxerant tum alij quidam deliri adolescentes, tum imprimis Franciscus Bullamaterius illi consanguineus. Sed diuinæ bonitati ac clementiæ obicem huic molimini obijcere visum, dum in nefarij huius consilij auctorem suasoremque grauissimè animaduertit. Mors enim improbum iuuenem peccatis inuolutum, & blasphemantem improuisè oppressit.

Mortuum Rex, quamuis publicum fidei desertorem, quod sibi ad finitatem iunctus esset, solenniter in S. Crucis templo condi iussit. Sed res subinde accidit admirabilis, quæ veluti frenum eos, qui fidem iam iam abiuraturi erant, retinebat, & qui in eadem nutabundi vacillabant, confirmabat.

Nocte

Nocte enim post sepulturam primâ, magno fragore excitato, magnaque violentia Dæmones templum ingrediuntur, vt eminus audiri possent. Hic templi tectum perfringere, stercoras è quibus constructum erat frustratim comminuere, impium cadauer tumulo eruere, & secum, flammis, vt creditur infernalibus, vna cum animâ vstulandum, abripere. Postridie tota ciuitas hoc repentino de nocte fragore excitata ad templum spectandi gratia confluit. Hic tectum perfractum, tumulum vacuum, corpus ablatum demiratur. Nemo quo delatum esset, nouerat. Sed omnes consternatos magnus incessit metus: vt Rex, & quotquot in fide ancipites fluctuabant, ducti poenitiâ ab impio proposito destiterint; & alij de fide Christianâ rectius, quàm antea sentirent.

QVOMODO autem obsit alijs Sacra scriptura explicat Papa Gregorius libro indicato cap. 52. his verbis: *Ex qua recollige Petre, quia his, quos peccata grauiâ deprimunt, si in sacro loco sepeliri se fa-*

se faciant, restat, ut etiam de sua presumptione iudicentur, quatenus eos sacra loca non liberent, sed etiam culpa temeritatis accuse. In eundem sensum S. Thomas in supplemento quæst. LXXI. art. II. ad 5. respondet, sepulturam in loco sacro impio defuncto non nocere, nisi quatenus hanc sepulturam sibi indignam propter humanam gloriam procuravit. Quare arrogantiae, temeritatisque merito accusantur, qui in loco sacro sepulturam ambiunt, qua indigni sunt, ac sepulti audire morentur; *Amice, quomodo huc intraisti non habens vestem nuptialē? ligatis manibus & pedibus eius, mitte eum in tenebras exteriores. foris canes. foris canes.*

Mat. 22. 13

Apoc. 22.

15.

EANDEM ob causam detrimentoſa potest esse criminosis quibusdam omnis illa funeris solennis pompa: Religiosorum ac linteatorum longus ordo, & comitatus, æris campani compulsatio ac strepitus, cereorum prælatio, harmonicus complorantium concentus, & similia. Non id dicerem, nisi Patronum laudare possem fide dignissimum Religiosorum Patri-

tri-

triarcham antiquissimum Pachomium, de quo hoc refertur in *Vitis Pachomij*.

Vita PP. l. 1
Vita Pachomij ca.
34.

CUM visitaret monasteria antiquissimo instituto, occurrit fortè, cum funus offerretur, exequijs fratris cuiusdam, qui vitam suam negligenter consumpserat. Fratres autem monasterij illius funus prolequebantur honorificè, psalmos solitos concinentes, præsentibus quoque defuncti parentibus & propinquis. Qui cum vidissent Pachomium, feretrum continuo deposuerunt, ut tam pro mortuo, quam pro se Domino supplicaret. Qui mox ut orationem debitam DEO persoluit, conuersus ad Fratres, ait, desinite psallere. Tum defuncti vestimenta splendida, quibus indutus erat præcepit auferri, quæ coram omnibus fecit exuri; atque ita cadauer efferri iussit, ac sine psalmodia sepeliri.

Igitur Fratres, cum parentibus eius & vniuersis, qui aderant, nouum genus spectaculi contuentes, & obstupefacti nimium precabantur senem, ut consuetam super eum psalmodiam cele-

cele-

mi-
Pa-
uif-
tè,
tris
en-
no-
tur
en-
pa-
vi-
nti-
uo,
Qui
er-
efi-
éta
ra-
fe-
uf-
eius
ge-
tu-
em,
iam
le-

celebrari permitteret. Quibus, cū
non adquiesceret, cœperunt parentes
defuncti culpantes eum, dicere: Quod
est hoc spectaculū nouum? quis mor-
tui non misereatur, licet sit inimicus?
Sufficiēs per se ipsa est calamitas. No-
li, quæsumus, inferre mortuo, quod
nec belluæ facerent, nec tuam cōdecet
penitus sanctitatem. Nam & nos hinc
notamur maximo opprobrio, aliaque
quam plurima suspicionum probra
nascuntur. Vtinam nunquam ad hunc
locum venissemus! utinā nec iste Mo-
nachus esset effectus! non hunc æter-
num nobis dolorem infligeret. Roga-
mus igitur, vt solitam nobis psalmo-
diam restituas.

Quibus respondens ait, verè Fra-
tres, & filij, plus vobis præsentis mor-
tui misereor, intantum, vt vobis de vi-
sibili re, ac temporali curantibus, ego
de inuisibili eius substantia sollicitu-
dinem geram: & idcirco, hæc erga
eum fieri decernam. Et vos quidem
maiores ei dolores per hunc honorē,
quem putatis, adquiritis. Ego autem
quantulamcunque ei requiem vel sa-
N tisfa-

tisfactionem per hanc iniuriam præ-
 paro. Propter quod non curo, quod
 pro exanimi corpusculo, & circa il-
 lud multa fiant; sed pro immortalis eius
 animæ satago, quæ hanc carnem rursus
 in resurrectione receptura est incor-
 ruptam, & integram. Alias autem, si
 hoc, quod vultis, annuero, veluti pla-
 cens hominibus iudicabor: atque ut ad
 præsens vobis satisfecisse videar, id
 dispicio, quod ei prodesse poterit in
 futuro.

Fons enim bonitatis DEVS noster
 existens occasiones quærit, per quas
 opulenta super nos dona pietatis suæ
 effundat, remittatq; nobis peccata, nō
 solum in hoc seculo, sed etiā in futuro.
 Nam cūm dicat in Evangelio: *Qui blas-*
phemaerit in Spiritū Sanctū non remitte-
tur ei neq; in hoc seculo, neq; in futuro. Matt.
 XII. dat indubitantur intelligi, quod
 sint quædā delicta, quæ possunt & post
 hanc vitā, si pro ijs supplicetur, ignos-
 ci. Nos igitur quos dignos iudicauit
 Christi potentia diuinæ suæ dispēsa-
 tionis exercere medicinā, si nō vnicui-
 que cōgruens adiutoriū proferamus,
 pro-

profectò, veluti contēptores æstima-
bimur, & audiemus illud, quod scriptū
est in Propheta: *Videte contēptores, & ad-
miramini, & disperdimini*, Habacuck I. Et
ideò, quælo, finite defunctū à proprijs
malis aliquatenus exui, & quantulam-
cunq̄ue requiē in illo futuro examine
promereri. Sepelire ergo eū sine psal-
mis, vt dixi. Potens est enim DEVS, be-
nignus & clemens, multumq̄; miseri-
cors pro supplicatione nostræ parui-
tatis, eum in æternā suam requiem col-
locare. Hæc cum dixisset Senex abiece-
runt cadauer, & secundum quod præ-
ceperat, in monte, vbi erant parata
monumenta sepeliri curarunt, lugu-
bri spectaculo.

HANC ego Pachomij doctrinam,
cū ad Theologiæ trutinam reuoca-
rem, vt debent plurima, quæ in Eremi-
ticis monumentis reperiuntur, ne su-
perstitio, religionis loco, imbibatur,
haud aliter, quàm ex S. Thomæ sentē-
tia explicandā censebam: obesse potu-
isse honorificā funeris pōpam, in quā
solennis psalmodia, quod ea ex ambi-
tione potius, fastuq̄: quā defūcti, quā
N   amico.

amicorum persolueretur. Quod etiam annotatum inuenio à viro Ordinis nostri erudito Heriberto Rosveydo, qui libros decem historiam eremiticam complectentes, auctoribus suis, ac nitori pristino restitutos notationibus illustravit.

CETERVM, ob contrarium affectū cōmodi plurimum adferre potest defuncto, non sacra ac honorifica, sed profana ac vilis, quæ pecudum videri posset, sepultura, si illam quis peccati grauioris, aut etiam leuioris sibi cōsci-
us expetat, & antequam è viuis excedat procuret. Certum enim est, humiliatione, ac sui contemptu mereri dū adhuc sunt in viuis, vt facilius expientur post mortem piorum spiritus. Animaduertit hoc ingeniosè Augustin. lib. pro mortuis, de quæ ipsorum cura ad Paulinum. c. 1.

Nam cū Paulinus obiecisset, non videri posse iuari defunctorum animas sacrā sepulturā, quæ ab alijs post mortē curatur: id enim contrarium videri Apostolicæ illæ censuræ: *Omnes adstabimus ante tribunal Christi, vt ferat vnusquisq; secundum ea, quæ per corpus gessit,*
sue

sive bonum, sive malum. 2. ad Corinth. v. c.
 Quippe hæc sententia admonet fieri
 ante mortem : non tunc, quando iam
 recipiendum est, quod quisque gessit
 ante mortem. Respōdet August. quo-
 niam quodam vitæ genere acquiritur,
 dum in hoc corpore viuitur, vt ali-
 quid adiuuent ista defunctos: per hoc,
 secundū ea, quæ per corpus gesserūt,
 eis, quæ post corpus religiosè illis
 facta fuerunt, adiuuantur.

Hoc haud dubiè spectauit Mar-
 cellinus Pontifex Maximus: qui scele-
 ris, ex thure Dijs oblato persecutio-
 ne grassante sibi conscius, sepeliri se
 vetuit, sed voluit projci vt iumen-
 tum saluti id animæ profututum cre-
 dens.

LVTETIAE Parisiorum ostendi
 ferunt rerum Gallicarum curiosi in
 foro frumentario (ni fallor) os cloacæ
 in quâ sepeliri se iusserit, qui Regi
 sollicito ob angustias rei pecuniariæ,
 suaserat, vt ex minutis quibusque re-
 bus, quas rustici in urbem deferunt,
 vnum alterum-ue numum æreum
 exigeret, idque duntaxat in bien-
 niis

nium: cum scilicet animaduertisset, hortatu suo non remitti, quod semel coeptum erat: imò plures eo exemplo exactiones excogitatas esse. Nimirum, fori illius sordibus commaculati ac involui voluit, in quo manet etiamnum in diem hunc (vt perhibet) pecuniariae illius extorsionis exequutio. Ita concilij sui malignitatem castigans, vt DEVM in altera vita haberet propitium.

HVC etiam refero, quod est libro VI. Vitarum SS. Patrum, auctore Græco, cuius interpretem egit Ioannes S. R. Ecclesiae Subdiaconus. Narravit quidam Patrum, inquit, quia erat aliquis solitarius in eremo Nicopoleos, & ministrabat ei quidam secularis, sed fidelis. Erat autem & in eadem ciuitate homo, qui erat diues & impius. Contigit autem vt moreretur diues ille, & ducebat eum tota ciuitas, simul & Episcopus cum lampadibus. Egressus est autem ille etiam, qui ministrabat solitario secundum consuetudinem portans illi panes, & inuenit, quia comederat eum bellua, & cecidit.

dit

dit in faciem suam in conspectu Domini dicens: Non surgam hinc, donec demonstretur mihi à DEO, quæ sunt hæc : quia impius ille talem apparatus habuit in deducendo; hic verò, qui seruiuit tibi die ac nocte ista pertulit. Et ecce Angelus Domini veniēs dixit ei. Ille impius habuit paruum opus bonum in hoc seculo, & recepit illud hic, vt illic nullam requiem inueniat: iste autem Solitarius, quia homo erat ornatus omni virtute, habens tamen & ipse vt homo, modicum aliquid culpæ, recepit illud hic, vt ibi inueniatur purus coram DEO. Et ita consolatus in his verbis, abiit glorificans DEVM super iudicia eius, quia vera sunt.

EODEM intuitu, & ad aliorū exemplum ac terrorem reor Gregorium Papam, Monachum proprietarium in fimeto cum aliquot nonnullis sepeliri voluisse.

AN eandē ob causam Rex Manasses tot criminū reus, pœnitens deinde, & cum DEO in gratiam restitutus, non fuit sepultus, ipso fortasse postulante,

N 4 in se-

in sepulchris Patrum suorum, sed in
 priuato 2. Regum 21. 18. *Dormiuit Ma-*
nasses cum Patribus suis, & sepultus est in
horto domus sua, in horto Oza, vt scribitur
 lib. iV. Reg. cap. XXI.

HIS ita constitutis, quod plurimū
 emolumēti spiritualis ex sacra sepul-
 tura ad piorum animas deriuetur, o-
 stendit, si non à natura insitum omni-
 bus, certē à religione infusum fide-
 libus, ac bonis desiderium, quo flagrāt,
 vt loco aliquo ad cultum religionis
 destinato cadauer post obitum confi-
 gnetur. Quod ne recens existimetur,
 & à superstitione profectum, repeta-
 mus ab orbis incunabulis ad nos de-
 ductam memoriam.

ADAM primus omniū parens, se-
 peliri voluit, vt traditione antiquissi-
 ma habetur, in mōte Caluariæ, Golgo-
 tha quondam dicto. Quod ex Latinis
 scripserunt, Tertullianus lib. secundo
 carminum aduersus Marcionē, Cypri-
 anus tractatu de operib. Cardinalibus
 Christi. Ambros. epist. 1 X. August. ser-
 mone LXXI. de tēpore, Hieron. epist.
 ad Marcellā. E Græcis, Origenes tra-
 ctatu

Statu xxxv. in Matthæum, Basilius cō-
ment. in 5. Isaia. Athanas. sermonē de
Passione ac Cruce. Epiphanius heresi
XLvi. Chrysof. homil. LXXXIV. in
Ioann. Quo sine fas est suspicari cum
nōnullis, quod reuelatione didicisset,
CHRISTVM Saluatorem, cuius fide
ad salutarem poenitentiam perductus
erat, montem illum sua morte ac san-
guine sanctificaturum tandem ali-
quando.

IACOBVS Patriarcha morti pro-
ximus Iosephum suum ita adiurando
alloquitur: *Facies mihi misericordiam &
veritatem, ut non sepelias me in Ægypto, sed
dormiam cum Patribus meis, & auferas
me de terrā hac, condasque in sepulcro
maiorum meorum.* Genesis XLVII.
30. deinde reliquos filios: *Sepelite
me cum Patribus meis in spelunca duplici,
qua est in agro Ephron.* Genesis XLIX.
30. Quæruntsolicite Interpretes SS.
cur tātoperè cupiuerit Iacob sepeliri
corpus suum in terra Chanaā. Omitto
caussam, quam habet Theodoretus, O-
leaster, alij. Placet illa, quæ proponi-
tur ab Auctore historię Ecclesiasticę

cap. 100 qui ita scribit. *Cura fuit Sancti illis sepeliri in terra Chanaan. in qua sciebant Christum moriturum & resurrecturum, ut cum eo resurgerent.* Distat verò Abrahamium (id est) locus ubi sepultus fuit Abraham iuxta Hebron à monte Caluarie triginta ferme miliaribus.

Hoc ipsum pluribus tradit Lyranus: *Et non solum, inquit, propter Abraham & Isaac illic sepultos desiderabat Iacob ibidem sepeliri, sed principaliter, quod in illa terra redemptio generis humani peragenda erat à Christo, qui in ea terra nasciturus, & conuersaturus, & moriturus & resurrecturus erat, de quibus Iacob habuit fidem & notitiam aliquam. Forsitan etiam videbat in Spiritu, Christo resurgente multos de mortuis cum eo resurrecturos, de quorum numero etiam ipse se fore sperabat.* Idem refert, atque adprobat Episcopus Abulensis.

EADEM fuere hominum DEO carorum vota tempore legis scriptæ, ac posterioribus temporibus. Optabant nimirum, non solum in Palestina, quæ peculiari modo non solum sanctificata non ignorabant, sed in sanctiore aliquâ eius parte sepeliri: gaudebant-
que

que eo in loco tumulari, quem patres ipsorum, vera religione insignes actu suo quodammodo consecrarant.

Hinc illa in diuinis litteris frequenter occurrunt: *Mortuus est, & positus ad Patres suos: aut, ad populum suum: aut, sepultus in sepulcho Patrum suorum.* Et sunt sanè, qui existimant aliquod esse pro salute Salomonis argumentum, quod in Sacra-Scriptura dicatur sepultus in loco, qui alios Reges iustos receperat. Libro tertio Regum xi. 43. *Dormiuit Salomon cum Patribus suis, & sepultus est in ciuitate David patris sui,* Ex quo loco sic deducit Bachiarus Salomonis saluationem: *Veniam ex hoc consequutum esse agnoscimus, quia cum solutus fuisset à corpore, sepulchrum illum inter Regum Israelitarum corpora Scriptura commemorat. Quod tamen alibi peccatoribus regibus abnegatum esse cognoscimus, qui usque in finem vite sua in propositi peruersitate permanjerunt. Et ideo quia inter Reges iustos meruit sepeliri, non fuit alienus à veniâ.*

Robur hæc accipiunt ex aliorum Regum obitu ac sepultura. Nam Amō Rex impius sepultus est in horto Oza

lib. I V. Reg. XXI. 26. neque dicitur appositus ad patres suos. Et Ioram secundo Paralipomenon XXI. 20. ambulauit non rectè, & licet sepeliuerint eum in ciuitate Dauid, verumtamen non in sepulcro regum. Item pessimus Ioas non est appositus ad patres suos, & quamuis sepeliuerunt eum in ciuitate Dauid, non tamen in sepulchris regum lib. 2. Paralip. XXI V. 25.

VIGVIT etiam semper in Christianorū animis hæc persuasio, animabus nondum plenè expiatis perquam fructuosum esse in loco sacro corpus deposuisse. Scribit Eusebius lib. I V. vitæ Constantini M. exoptasse Imperatorem illum fidelem ac pium in loco Apostolorum memoriæ dedicato condi *Quem votis, inquit, expetiuit locum Apostolorum memoria celebrem consequutus est.*

Quo loco, & ob quam causam, nō in alio, S. Ambrosius Satyrum fratrem tumulauerit, narrat Dungalus vetus Scriptor qui nuper in tomo I. Auctuarij ad Bibliothecam SS. Patrum lucem aspexit in libro contra Claudiū Taurinen-

nensem ad Ludouicum Pium, vbi hunc in modum scribit: *Idcirco*, id est, subsidij à Martyre impetrandi gratia, Ambrosius suum fratrem Satyrum, quem nimium dilexerat, iuxta S. Martyrem Victorem sepeliuit, ac dictauit epitaphium hoc tetrasticho expressum.

Vranio Satyro supremum frater honorem

Martyris ad laenam deculit Ambrosius.

Hac meriti merces, ut sacri sanguinis humor

Finitimas penetrans abluat exuias.

Ipse quoque S. Ambrosius in basilica à se erecta, in quam transtulerat corpora SS. Martyrum Geruasij & Protasij sibi sepulcrum elegit: idque ex maiorum instituto, vt ipse adfirmat, siue Maximus Taurinensis sermone LXXVII. inter Ambrosianos: cuius hæc sunt verba: *Idè à maioribus prouisum est, ut Sanctorum ossibus nostræ corpora sociemus, ut dum illos tartara metuent, nos pæna non tangat: dum illos Christus illuminat, nobis tenebrarum caligo diffugiat. Cum sanctis ergo Martyribus quiescentes euadimus infernæ tenebras eorum proprijs meritis, attamen consocij sanctitate.*

S. Ambrosium fratri suo Satyro tam

N 7

foli-

solicite de sepultura sacra providentem imitatus videtur S. Paulinus, qui ad finem panegyrici Celso puero dicti ita canit:

Quem Complutensi mandavimus urbe propinquis

*Coniunctum tumali fadere Martyribus.
Ut de vicino Sanctorum sanguine ducat,*

Quo nostras illo purgat in igne animas.

Beata quoque Macrina S. Gregorij Nysseni soror obeundem dubio procul finem in basilica Martyrum sepulta est, quemadmodum & parentes illius.

FLORA matrona nobilis ac opulenta, cum curasset filium suum Cynegium humo mandari in ecclesia, S. Felicis Episcopi memoria dicata, quaesivit à Paulino Episcopo, an id esset, profuturum animae filii sui defuncti? Annuit Paulinus, qui deinde Augustini sententiam exquisivit. Hic non contentus respondisse, quod sat fuisset epistolio, librum conscripsit non paucorum capitum, in quo copiosè de totâ hac materia disputat.

Ex

Ex quo discimus, quomodo animabus iam defunctorum hæc sepulturæ sacræ ceremonia sit subsidio. Posset enim quis existimare, locum ipsum per sese, ac vi sua plurimum valere, proindeque directè animabus opem ferre. Quod si verum esset, consequeretur inde, sepulturam sacram ex opere operato, vt loquuntur Theologi defunctis prodesse. Quomodo sacramenta legis Christianæ gratiam conferunt: & quorundam sententia liberali Sacramentalia venialium peccatorum condonationem. Censent enim nonnulli, per aquam lustralem, quæ inter Sacramentalia locum haud postremum obtinet, veniales noxas, dum corporis pars aliqua ritè aspergitur, aboleri, ipsa illa asperfusionis actione.

VERVM, ad sepulturam sacram id transferri non debere in confesso est. Quocirca Theologicè respondet S. Thomas: Quod sepultura in loco sacrato mortuo prodest, nõ quidē est ex ipso opere operato, hoc est, ex vi

vir-

Suppl. q.
71. B. 11.

virtuteque loci, vbi cadauer condi-
tur, sed magis ex opere operantis.
Nimirum, dum se, vel ipse defun-
ctus, vel alius corpus eius tumulari
in loco sacro disponens, patrocinio a-
licuius Sancti eum committit. Cuius
precibus per hoc credendum est eum
adiuari. Et adiutorio quoque eo-
rum, qui loco sacro deseruiunt. Siqui-
dem pro inibi sepultis frequentius ac
specialius orant.

Scripserat hoc multo ante B. Pauli-
nus apud S. Augustinum, libro indica-
to de cura pro mortuis : vbi initio:
*Dicis, inquit, videri tibi nō esse inanes motus
animorū religiosorū, atque fidelium pro suis
ista curantium. Adiungis etiam vacare non
posse, quod vniuersa pro defunctis Ecclesia
supplicare consuevit. Vt hinc & illud conijci
possit, homini prodesse post mortem, si fide suo-
rum humando eius corpori talis prouideatur
locus, in quo appareat opitulatio etiam isto
modo quasita Sanctorum.*

IDEM alijs verbis dicit Papa Gre-
gorius libro IV. Dialogorum, cap. 50.
*Quos grauia peccata non deprimunt, hoc pro-
dest mortuis si in ecclesia sepeliantur, quod eo-
rum*

rum

num proximi, quoties ad eadem loca sacr^a
conueniunt, suorum, quorum sepulcra con-
spiciunt, recordantur, & pro ijs Domino pre-
ces fundunt. Iisdem verbis ad consulta
Bulgarorum respondet Nicolaus I.
Papa, cum illi quaesuisent, num Chri-
stianum intra Ecclesiam sepelire ius,
fasque esset.

ITAQUE, dum in cap. *Sacris. Extra.*
de sepulturis dicitur: nihil obesse homi-
nibus pijs sepulturam vilem, vel nul-
lam, enunciat Pontifex, nec per se pro-
desse sepulturam, nec obesse per se ad
salutem consequendam, licet per acci-
dens ratione precum prodesse possit.
Dum autem Augustinus lib. 1. de ciui-
tate DEI cap. 12. & libro de mortuo-
rum cura scribit, sepulturam ac fune-
ris pompam solatia esse viuorum, non
mortuorum praesidia, intellige eum
loqui eodem sensu. Siquidem per ac-
cidens ijs iuuantur animae.

QVI ergo in basilica aliqua tumu-
lum habet, iuuari censetur posse loci
sanctitate, vt facilius post mortem ex-
pietur. Nimirum, quoniam vel sua vel
ami-

amicorum funus curantium, vel utro-
rumque destinatione, pioque voto,
Sanctis huius loci præsidiis, non tã
cadauer, quam eius domicilij incola
olim anima impensius est commenda-
ta. A Equum autem est, & caritati, quæ
militantem triumphantemque Eccle-
siam nectit, consentaneum, ut Calites
sibi commendatorum patrociniū sin-
gulari affectu suscipiant. Hæ operan-
tium intentiones, piæque ad Sanctos
susæ preces nisi interueniant parum in
loci sanctitate est præsidiis.

Adde, quod qui in aliqua Ecclesia
DEVM religiosè colendo sunt addi-
cti, dum orationes siue priuatim, siue
publicè profundunt eorum potissi-
mùm meminisse solent, quorum cor-
pora fidei quasi ipsorum concredita
esse ex dypticis suis intelligunt.

Ad hanc memoriam sollicitandam
valent tumulorum ornamenta, ceno-
taphiorum moles, epigraphæ, epita-
phia, ac his similia, quæ si ostentatio-
nis causa solùm, aut alius finis æquè
vani gratia, vel curata fuere à mortuo,
dum

dum in viuis erat, vel erigantur ab amicis, non tam animæ in Purgatorio agentis & implorantis opem sunt subsidia, quàm diuinæ irritamenta iracundiæ.

ATQVE ad hanc Ecclesiæ Magistrorum mentem, & Theologici iudicij regulas reuocanda sunt, quæ non nunquam, & in orationibus funebribus quorundam imperitorum minus exactè scripta leguntur, & à popularibus concionatoribus interdum proferuntur. Qui quoniam Theologiæ Scholasticæ & altioris aliquando minus sunt gnari, hallucinari in dogmatibus fidei explicandis haud est mirum. Dolendum tamen quod ea ab ijs in publice subinde spargantur apud vulgus, quæ auditores rudes, ac idiotas, inani superstitione, religionis prætextu imbuere possunt, aut fascinare, aduersarijs autem Catholicæ fidei ansam præbere nostra carpendi, & quæ de Purgatorio docet Ecclesia in alienum detorquendi sensum. Quod detestamur, utinam emendare possemus.

SED

SED iam finis huic Commentationi
 imponatur. si quod à superioribus auel-
 li nō potest, indicauero: An in tēplo se-
 pulcis magis profit in choro, vel ad arā
 maximā, alioūe loco celebri, quā in
 vestibulo, vel cæmeterio locum e-
 legisse? Non dubito sinē magis
 expedire ijs, qui sibi sepulchri sui lo-
 cum destinant, minus celebrem, imō
 vilissimum elegi. Auctor est Chryso-
 stomus, homilia xxvi. in epistolam 2.
 ad Corinth. homil. Lxvi. ad populum
 Antiochen. homilia, quod Christus est
 DEVS a duersus Gentiles Constanti-
 num Imperatorem magni honoris lo-
 co habuisse, quod præ foribus Piscato-
 ris Petri sepelitur, factus illius ia-
 nitor. Idem scribit Constantinopolita-
 nos Reges ac Imperatores magni fe-
 cisse, quod corpora sua, non quidem
 propè Apostolos, sed in vestibulo tem-
 pli ipsorum memoriæ d. caci sepelien-
 tur. Theodosium sanē iuniorem, pa-
 tremque illius Arcadium, nec non a-
 uum Theodosium in porticu templi
 Apostolorum sepultos legimus. Plures
 nominat ad hanc rem Onuphrius Pan-
 uinius

uinius in libro de ritu sepeliendi mortuos, in quo integrum textit catalogum Principum, Regum, Imperatorum, Episcoporum, Pontificum, alijsque dignitatibus illustrium virorum, qui vel ad limina, vel in porticibus Ecclesiarum sepulti sunt.

Ostenditur etiamnum Romæ in vestibulo templi B. Virginis Mariæ supra Mineruam FF. Prædicatorum epigraphe in minuto lapide, Thomam de Vio Cardinalem Caietanum, virum dignitate Ecclesiastica, & doctrina eminentissimum ibi sepultum esse significans.

RECREAVIT me Christiana in hoc genere modestia Sanctissimi Antistitis Caroli Borromæi, qui antiquorum Episcoporum desiderium post mortem suam apud Mediolanenses reliquit. Is humillimum in Ecclesia sua locum sepulture designans, quam esset ab omni ambitione alienus facile ostendit. *Condignus est*, inquit vitæ scriptor, loco humillimo, cum sequenti in scriptione, quam in testamento suo viuens expresserat.

CAROLVS CARDINALIS *titulo*
S. Pra-

S. Praxedis, Archiepiscopus Mediolani, frequentioribus Cleri, populique; ac deuoti faminei sexus precibus commendatum se cupiens hoc loco sibi monumentum viuens elegit. Adit Viægraphus: Talem de se reliquit mundo opinionem, & famam eximia sanctitatis, ut, quemadmodum multi Cardinales Episcopi, aliq; diuersarum nationum Scriptores codices suos immortalis nomine, & gestis, Caroli gloriosissimis decorarunt, ita humile hoc ipsius sepulcrum multiplicitate miraculorum, concursu hominum cuiuscumque sexus & conditionis perpetuo, margaritis ac stauis, aureis, argenteisque anathematibus, monumentum omnibus deinde seculis venerandum euaserit. An fortasse optimus Præsul existimauit, quemadmodum primos accubitus ambire in vitâ ex Christi præcepto non licet, ita multo minus id oportere facere post vitam pro putente cadauere? Et sane priscos illos Ecclesiæ Antistites non fuisse loci dignioris ambitiosos translationes ipsorum testantur.

Ex hæcenus autem allatis intellexistis, opinor, abundè, ab omni memoria vros pietate eximios, vera religione eruditos, arbitratos esse, multum opis ac sub-

ac sub-

ac subsidij adferre animabus, si mortui in locis DEO peculiari ceremonia dicatis sepulcrum nanciscantur: desiderium autem quorundam Sanctis se iungendi, persuasisse Christianis, ut in Ecclesijs Martyrū vel iuxta Martyres peroptarent quiescere. Sic animabus se suis optimè cōsulturos credebāt. Et quid optabilius, quā ijs in locis, quæ Sāctorū reliquijs asseruādis, Sacræ Agni immaculati victima immolandæ, publicis, priuatisque precibus fundendis destinata sunt, corpus, animæ olim hospitium æternitatis candidatum, ut depositum carissimum collocare? Nam hac ratione tot sacrificiorum & orationum sese participem fore quilibet nō vanè sperat, ut & intercessionis illorum Cælitum, quorum reliquiæ ijs in Ecclesijs coluntur.

NUNC verò nostri muneris est, quoniam locus ipse non vi sua è Purgatorij pænis animas eximendi potestate est præditus, sed id habet ex aduentium potissimū supplicationibus, ad quas excitat, ita à Spirituum Domino benefactorum, amicorumque nostrorum
anima-

animabus pacem, multiplicatis orationibus exposcere, ut spe sua, quam nostro in sinu habent repositam, non omninò frustrentur.

IESVS -- MARIA.

S. I.
D. I.
H. E. G.

APPROB.